

Vilniaus universiteto
Komunikacijos fakulteto
Knygotyros ir dokumentotyros institutas

Sigita Smičiūtė,

Leidybos magistrantūros studijų programos studentė

**INFORMACIJOS APIE KNYGAS ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI
LIETUVOJE IR DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE**

Magistro darbas

Vadovė doc. dr. J. Zinkevičienė

Vilnius, 2011

Pildo magistro baigiamojo darbo autorius

Sigita Smičiūtė

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

Informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

The Electronic Sources of Information about Books in Lithuania and Great Britain

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas anglų kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas baigiamasis bakalauro/ magistro darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas kitose aukštosiose mokyklose.

(magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 metus Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų procese.

(magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Pildo magistro baigiamojo darbo vadovas

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

(data)

(magistro baigiamojo darbo vadovo parašas)

Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, reikalų tvarkytoja

Magistro baigiamasis darbas įregistruotas

(instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, pavadinimas)

(data)

(instituto/ katedros reikalų tvarkytojos parašas)

Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, vadovas

Recenzentu skiriu

(recenzento vardas, pavardė)

(data)

(instituto/ katedros vadovo parašas)

Pildo recenzentas

Darbą recenzuoti gavau

(data)

(recenzento parašas)

Sigita, Smičiūtė

Informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje: magistro darbas / Smičiūtė, Sigita; mokslinė vadovė doc. dr. Julija Zinkevičienė; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Knygotyros ir dokumentotyros institutas. – Vilnius, 2011. – 106, [10] lap.: pried. – mašinr. – santr. angl. – Bibliogr.: p. 94-96 (35 pavad.).

UDK 002.6

Sm – 17

Reikšminiai žodžiai: *elektroniniai šaltiniai, informacija, informacijos struktūra, sistema, knyga, vartotojas, Lietuva, Didžioji Britanija.*

Magistro darbo objektas – Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniai šaltiniai ir juose publikuojama informacija apie išleistas knygas. Darbo tikslas – išnagrinėti informaciją apie išleistas knygas elektroniniuose šaltiniuose, įvertinti ją ir palyginti probleminiu aspektu.

Darbo uždaviniai: aptarti šiuolaikinę knygų rinkos situaciją, būdingą Lietuvai ir Didžiajai Britanijai; apibrėžti elektroninių informacijos šaltinių sampratą; suskirstyti į grupes ir ištirti informacijos apie knygas elektroninius šaltinius Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje; atlikti išsamią kokybinę Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroninius šaltinius ir juose publikuojamos informacijos turinio analizę, išskiriant pagrindinius ir papildomus elektroninius šaltinius. Išanalizavus pasirinktus elektroninius šaltinius apie išleistas knygas atskleisti dominuojančias šaltinių ypatybes: panašumus ir skirtumus, privalumus ir trūkumus, bei sudaryti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos struktūrą apibendrinančias sistemas; atlikti anketinį tyrimą, nustatant informacijos apie knygas elektroninių šaltinių naudą knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams ir išsiaiškinant vartotojų požiūrį į juos.

Anksčiau elektroniniai šaltiniai daugiausiai buvo nagrinėjami kaip priemonė, skirta bibliotekų veiklos organizavimui, tyrimams, nesiejant juose pateikiamos informacijos su knygomis. Taigi, atsirado poreikis išsamiu išanalizuoti elektroninius šaltinius ir juose pateikiamą informaciją apie išleistas knygas ne tik Lietuvoje, bet ir pasirenkant antrą vietą Europoje pagal leidybos industrijos dydį užimančią šalį – Didžiąją Britaniją. Dėmesio tokio pobūdžio informacijai atsiradimą paskatino visuomenėje vykstantys socialiniai, technologiniai ir ekonominiai pokyčiai, kurie iškėlė poreikį visuomenei laisvai prieinamu būdu pateikti ir gauti informaciją apie knygas bei ja dalintis pasauliniu mastu.

Elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie knygas siejama ne tik su besidominčių knyga ar leidybos specialistų informacijos poreikių patenkinimu, bet ir su sėkminga knygų leidyba bei platinimu užsiimančių asmenų ir įstaigų veiklos strategija, siekiant virtualiu būdu visame pasaulyje populiarinti išleistas knygas ar jų autorius. Taigi, pasinaudojant elektroninių šaltinių teikiamomis informacijos pateikimo ir perteikimo galimybėmis, vyksta komunikacija su visuomene, besidominčia knygomis.

Tikėtina, kad šis darbas galėtų būti naudingas komunikacijos ir informacijos specialistams bei studentams, leidėjams ir knygų platintojams, siekiantiems įsitvirtinti elektroninėje terpėje ir kitiems besidomintiems Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie išleistas knygas.

TURINYS

IVADAS.....	6
1. ŠIUOLAIKINĖ KNYGŲ RINKOS INFORMACINĖ SISTEMA.....	10
1.1. ŠIUOLAIKINĖ SITUACIJA LIETUVOJE.....	10
1.2. ŠIUOLAIKINĖ SITUACIJA DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE.....	13
2. ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI APIE IŠLEISTAS KNYGAS.....	15
2.1. ELEKTRONINIŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SAMPRATA.....	15
2.2. ELEKTRONINIŲ ŠALTINIŲ GRUPĖS.....	19
3. LIETUVOS IR DIDŽIOSIOS BRITANIJOS ELEKTRONINIŲ ŠALTINIŲ ANALIZĖ... 22	22
3.1. PAGRINDINIAI ELEKTRONINIAI INFORMACIJOS ŠALTINIAI.....	22
3.2. PAPILDOMI ELEKTRONINIAI INFORMACIJOS ŠALTINIAI.....	45
3.3. ELEKTRONINIŲ ŠALTINIŲ ANALIZĖS REZULTATAI.....	66
4. TYRIMAS: ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI APIE IŠLEISTAS KNYGAS IR JŲ PANAUDA.....	72
4.1. TYRIMO METODOLOGIJA.....	72
4.2. TYRIMO REZULTATAI.....	73
IŠVADOS.....	87
SUMMARY.....	92
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS.....	94
PRIEDAI.....	97
<i>1 priedas. Nagrinėtų informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių sąrašas.....</i>	<i>97</i>
<i>2 priedas. Anketos pavyzdys.....</i>	<i>101</i>

IVADAS

Sparti ir tobulėjanti informacijos ir komunikacijos technikos ir technologijos plėtra iš esmės pakeitė informacijos perteikimo procesus. Šalia tradicinių šaltinių – knygų ir kitų leidinių – įsitvirtino elektroniniai informacijos šaltiniai. Todėl pastaruoju metu informacinio aptarnavimo procesai vis dažniau perkeliama į virtualią erdvę – teikiamos elektroninės informacijos paslaugos [31]. Itin dideliu greičiu besiplečianti interneto erdvė talpina didelį kiekį patogiai pasiekiamų informacijos šaltinių, kurių tipų įvairovė stipriai praplėtė informacijos ir komunikacijos mokslų technologiją, atvėrė naują mokslinių tyrimų lauką, susijusį su interneto vartotojais, informacijos paieška [8]. Dėl savo specifikos elektroniniai šaltiniai informacijos sklaida suinteresuotas šalis įgalina pasauliniu mastu skleisti įvairaus pobūdžio informaciją, taip pat ir apie knygas. Spartus naujų technologijų vystymasis, interneto tinklo teikiamos lanksčios paieškos galimybės, duomenų ir informacijos skaitmeninimas knygų rinkos naujienomis besidomintiems žmonėms leidžia greitai ir patogiai susirasti reikalingos informacijos apie knygas.

Knyga yra unikalus reiškinys žmonijos istorijoje. Jos negalima pavadinti tik preke ar tik literatūros, meno mokslo kūrinium, tačiau ji gali būti ir viena, ir kita. Parinkus tinkamą paiešką internete, labai greitai ir patogiai galima surasti reikalingos informacijos apie knygas. Todėl knygą galima laikyti pažangos rodikliu. Kadangi knyga yra neatsiejama kiekvienos šalies, jos kultūros istorijos dalis ir turi išliekamąją vertę, todėl tikslinga detaliau išnagrinėti ir palyginti elektroninius šaltinius, kurie, pasitelkiant informacines technologijas, plačiai visuomenei teikia koncentruotą informaciją apie išleistas knygas. Neatsitiktinai tokiai palyginamajai analizei pasirinkta Lietuva bei antrą vietą Europoje pagal leidybos industrijos dydį užimanti šalis – Didžioji Britanija.

Mokslo tiriamojo darbo objektas – Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniai šaltiniai, kuriuose publikuojama informacija apie išleistas knygas.

Darbo tikslas – išnagrinėti informaciją apie išleistas knygas elektroniniuose šaltiniuose, įvertinti ją ir palyginti probleminiu aspektu.

Uždaviniai darbo tikslui pasiekti:

- aptarti šiuolaikinę knygų rinkos situaciją, būdingą Lietuvai ir Didžiajai Britanijai;
- apibrėžti elektroninių informacijos šaltinių sampratą;
- ištirti informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių grupes;

- atlikti kokybinę Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroninius šaltinių turinio analizę, atskleidžiant skelbiamos informacijos ypatybes: panašumus ir skirtumus, privalumus ir trūkumus, teikiamas galimybes;
- atlikti anketinį tyrimą, nustatant informacijos apie knygas elektroninių šaltinių naudą knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams ir išsiaiškinant vartotojų požiūrį į elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas – svarbus šių šaltinių panaudojimo aspektas.

Darbe pasirinkti elektroniniai šaltiniai nagrinėjami praktiniu požiūriu, atsižvelgiant į elektroninių šaltinių sukūrimo aplinkybes, informacijos tikslus ir pobūdį.

Darbo tikslo ir uždavinių įgyvendinimui pasirinkta keletas metodų:

- mokslinės literatūros analizė ir sisteminimas, siekiant apibrėžti elektroninius šaltinius kaip informacijos apie knygas sklaidos kanalą internete ir jam būdingą specifiką;
- kokybinė elektroninės medžiagos turinio analizė, pasitelkiant apibendrinimo ir palyginimo metodus, leido elektroninius šaltinius suskirstyti į grupes, išskirti ir apibendrinti jiems būdingas ypatybes;
- anketinė apklausa. Apklausos respondentai – Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Leidybos studijų programos studentai. Tyrimo duomenims apdoroti naudoti aprašomosios statistikos ir lyginamosios analizės metodai.

Darbe nagrinėjami šaltiniai yra elektroninė medžiaga. Pasirinkta nagrinėti tuos Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroninius šaltinius, kurie skirti specialistams ir interneto vartotojams, norintiems susipažinti su informacija apie išleistas knygas.

Darbo struktūra. Šį darbą sudaro įvadas, 4 pagrindiniai skyriai, pabaigoje pateikiamos darbą apibendrinančios išvados, santrauka anglų kalba ir bibliografinių nuorodų sąrašas. Darbo prieduose pateikiamas analizuotų Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroninių šaltinių sąrašas, apklausai atlikti naudotos anketos pavyzdys ir elektroninė jos nuoroda.

Pirmame darbo skyriuje aptariama šiuolaikinė knygų rinkos situacija, būdinga Lietuvai ir Didžiajai Britanijai. Elektroninių informacijos šaltinių samprata, taip pat elektroninių šaltinių tipologija apibrėžiama antrame skyriuje. Atsižvelgiant į elektroninių informacijos šaltinių įvairovę, šiame skyriuje pateikiamas išplėstinis elektroninių informacijos šaltinių skirstymas į grupes: bibliotekų, knygynų, leidyklų, knygų klubų svetainės ir t.t., iš kurių išskiriami pagrindiniai ir papildomi elektroniniai šaltiniai apie išleistas knygas. Trečias darbo skyrius skirtas Lietuvos ir Didžiosios Britanijos pagrindinių ir papildomų elektroninių šaltinių ir juose publikuojamos informacijos išsamiai kokybinei turinio analizei. Šiame skyriuje siekiama išanalizuoti, kokiuose

elektroniniuose šaltiniuose Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje galima rasti informacijos apie išleistas knygas, kokio pobūdžio informacija pasiekia knygomis besidominčią visuomenę ir pagal kokią struktūrą ji pateikiama. Taip pat pateikiamos informacijos apie knygas struktūrą apibendrinančios sistemos, kurių pagrindu dažniausiai sisteminama informacija apie knygas Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose. Paskutinis, ketvirtas darbo skyrius skirtas atlikto anketinio tyrimo (apklausos) aptarimui bei jo metu gautų rezultatų apibendrinimui.

Darbe buvo nagrinėjami įvairūs moksliniai straipsniai ir darbai, susiję su informacijos ir komunikacijos mokslų sritimi. Rengiant darbą naudoti elektroninėje terpėje publikuoti dokumentai, laisvos prieigos interaktyvi informacija. Elektroninių šaltinių ir informacijos sampratos ir specifikos nagrinėjimo metu daugiausiai vadovautasi kompetentingų mokslininkų nuomone, jų publikacijomis ir darbais, pavyzdžiui: dr. Ž. Petrauskienės, doc. dr. P. Abariaus, dr. L. Šarlauskienės, doc. dr. S. N. Kligienės ir kitų. Ieškota mokslinių darbų panašia tema, tačiau tenka pažymėti, kad informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai ir jų specifika beveik netyrinėti. Nagrinėjant informacijos apie knygą elektroninius šaltinius remtasi doc. dr. J. Zinkevičienės moksliniu straipsniu *Informacija apie knygas*. Mokslo darbų lietuvių kalba, kuriuose būtų išsamiai nagrinėjama elektroninių informacijos šaltinių tema, beveik nėra. Pastebėtinas didesnis Lietuvos mokslininkų dėmesys elektroninių išteklių, skirtų bibliotekų veiklos organizavimui, problematikos tyrimams, nesiejant juose pateikiamos informacijos su konkrečia knyga. Darbas yra aktualus, nes informacijos apie knygą elektroniniai šaltiniai nėra išsamiai ištirti – jaučiama mokslinės informacijos šaltinių stoka teoriniais ir praktiniais šios temos aspektais, o šiame darbe pateikiami susisteminti duomenys. Be to, darbo pabaigoje siūloma susipažinti su savarankiškai sudarytais Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose pateikiamos informacijos apie knygas struktūrą apibendrinančiais modeliais.

Darbo aktualumas, nauda ir tęstinumas. Internetas yra viena iš populiariausių komunikacijos priemonių, todėl tinkamas šios medijos teikiamų galimybių išnaudojimas, siekiant, kad informacija pasiektų auditoriją, tampa itin svarbus. Kokybinės pasirinktų Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroninių šaltinių analizės aktualumas grindžiamas tuo, kad leido nustatyti, kokiuose elektroniniuose šaltiniuose suinteresuoti informacijos apie knygas paieškomis interneto vartotojai gali rasti jiems naudingos informacijos, kokio pobūdžio informacija juose publikuojama ir kiek tokie šaltiniai naudingi vartotojams, remiantis tyrime dalyvavusių respondentų nuomone.

Be to, darbo temos aktualumą lemia informacijos apie elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas, stoka, interneto erdvės ir jos teikiamų galimybių plėtros tendencijos, bei mokslo darbų šia tema stoka.

Tikėtina, kad šis darbas galėtų būti naudingas komunikacijos ir informacijos specialistams, leidėjams ir knygų platintojams, siekiantiems įsitvirtinti elektroninėje terpėje, taip pat bibliotekų specialistams ir kitiems besidomintiems informacija apie išleistas knygas Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose.

Daroma prielaida, kad tikslinga toliau tirti ir stebėti elektroninius šaltinius, jų kaitą, visuomenės požiūrį ir juose publikuojamos informacijos apie knygas pokyčius. Šią temą galima tęsti, toliau nagrinėjant ir lyginant Lietuvos ir Didžiosios Britanijos knygų rinkos informacines sistemas, pasitelkiant darbe nagrinėtus informacijos apie knygas elektroninius šaltinius ir lyginant juos su spausdintiniais.

1. ŠIUOLAIKINĖ KNYGŲ RINKOS INFORMACINĖ SISTEMA

„Pradedant 90-aisiais praėjusio šimtmečio metais atsiranda reiškinys, pasaulio mokslininkų vadinamas „informacijos sprogitu“, „skaitmenine revoliucija“ bei kitais panašiais epitetais. Informacijos išteklių, pasiekiamų per internetą, kiekis didėja sparčiais tempais“ [29, p. 137]. Tokia pati situacija būdinga ir elektroniniams šaltiniams, kuriuose kaupiama informacija apie išleistas knygas, prieinama visiems interneto vartotojams.

Naujosios informacijos ir komunikacijos technologijos dažniausiai siejamos su žinių visuomene. „Terminas „žinių visuomenė“ dabartiniame kontekste išreiškia nuolat besiplečiančios universalios prieigos prie žinių idėjų, suteikiančios žmonijai galimybes, kurių ji niekada neturėjo ankstesniais amžiais“ [20, p. 85]. Taigi dėl sparčiai populiarėjančių naujų technologijų, visuomenės modernėjimo ir požiūrio į informacines technologijas kaitos, informacijos srautų didėjimo ir poreikio informaciją gauti kuo greičiau įvairiose gyvenimo srityse elektroniniai informacijos šaltiniai naudojami vis dažniau.

Tokia pati dinamiška situacija būdinga ir elektroniniams šaltiniams, kuriuose kaupiama informacija apie išleistas knygas, prieinama interneto vartotojams iš viso pasaulio. Todėl tikslinga apibrėžti, kaip nuo žinių visuomenės neatskiriama informacija atskleidžiama elektroniniuose šaltiniuose – atspindint informacijos apie knygą pateikimą ir jos vertę elektroninėje terpėje, pavyzdžiui, kuriant interneto svetaines. Taigi, kalbant apie Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje publikuojamus informacijos apie knygas elektroninius šaltinius, svarbi šiuolaikinė šalių knygų leidybos situacija, turinti įtakos informacijos apie knygas pasiūlai.

1.1. Šiuolaikinė situacija Lietuvoje

Knygų leidyba apima visas žmonijos veiklas nuo svarbiausių ir reikšmingų iki kasdienių. Leidėjų buvo jau tada, kai dar nebuvo mums įprastų knygų. Daugiau nei 500 metų knyga buvo pagrindinė masinio informavimo priemonė, ji atlikdavo ne tik žinių perdavimo, bet ir laisvalaikio leidimo, pramogines funkcijas. Šiandien leidyba susiduria su naujais išbandymais [18].

1990 metais Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, knygų leidybos situacija labai pasikeitė. Pirmaisiais nepriklausomybės metais leidyba Lietuvoje buvo tapusi vienu iš pelningiausių verslų. 1990-aisiais dažnas leidėjas sulaukdavo iki 300 proc. pelno. 1990–1992 m. buvo leidybos aukso amžius, į leidybos verslą įtraukęs nemažai verslininkų. Tačiau po 1990 metų gyvenimo ir kūrybos sąlygos Lietuvoje iš esmės pakito. Tai labai ryškiai palietė knygų leidybą. Jau 1993 m. Lietuva

susidūrė su ekonomikos problemomis: investicijos į naujas knygas atsipirkdavo tik per 12 mėnesių, aštrėjo konkurencija, leidėjai pamažu ėmė specializuotis ir ieškoti savų nišų, todėl leidyba nustojo buvusi pelningu verslu. Lietuvos leidybos padėtis dar kartą suprastėjo 1999 m., kai knygų pardavimai nusmuko trečdaliu, o leidėjai visomis išgalėmis ieškojo būdų, kaip sumažinti knygų kainas, todėl nemažai jų ėmė prekiauti patys ir net steigti savo knygynus.

2001 m. ir 2003 m. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, siekdama suaktyvinti Senosios Lietuvos ir Europos literatūros leidybą, organizavo Senosios Lietuvos ir Europos raštijos ir kultūros paminklų leidybos konkursus. Galiausiai, išgyvenus minėtą krizę, knygų leidybos verslas pamažu pradėjo atsigausti. Kai kurių rinkoje spėjusių įsitvirtinti leidėjų pelnas 2004 m., palyginus su 2003 m., išaugo 10-60 proc. Šiems pokyčiams didelės reikšmės turėjo verslo perorientavimas ir didesnio dėmesio skyrimas pardavimų vadybai ir rėmimo veiksams. Tačiau antrąjį Lietuvos tūkstantmetį knygų leidybos sąlygos pasikeitė ne lietuvių autorių, knygų leidėjų ir kitų knygų leidybos specialistų naudai: įvedus naują mokesčių sistemą Lietuvoje, knygų leidėjai susidūrė su veiklos ir verslo problemomis, kurių padariniai galėjo reikšti privačių, akademinų ir biudžetinių knygų leidyklų žlugimą.

Pastaraisiais metais Lietuvoje prasidėjęs ekonominis sunkmetis palietė šalies knygų leidybos sritį. Prasidėjus pasaulinei 2008–2009 m. finansų krizei ir šalyje susiklosčius sunkiai ekonominei padėčiai, buvo didinamas pridėtinės vertės mokestis prekybai knygomis – nuo 5 proc. mokestis auga iki 9 proc., o vėliau – ir iki 19 proc. Toks didelis pridėtinės vertės mokestis knygoms riboja skaitymą, kitaip tariant, prieštarauja valstybės prioritetui skatinti visuomenę, ypač jaunus žmones, daugiau skaityti. Taigi, per pastaruosius dvejus metus Lietuvoje knygų leidybos sektoriui, lietuvių autoriams, bibliotekoms, raštijos paveldo, literatūros ir kalbos institutams, mokyklų vadovėlių aprūpinimui, lietuvių literatūros sklaidai ir spaudos pramonei buvo suduoti lemtingi smūgiai, nuo kurių atsigausti prireiks laiko. Tokie ekonominiai pokyčiai silpnina lietuvių, kaip mažos tautos, leidžiančios knygas mažais tiražais, kultūrą. Dėl to lietuviškoms knygoms bus dar sunkiau konkuruoti su kitakalbėmis, kurios leidžiamos dideliais tiražais.

Spaudos statistikos duomenimis, 2009 m. leidžiamų leidinių tiražai ir skaičiai: knygų ir brošiūrų buvo paskelbta 3972, 13 proc. mažiau nei 2008 m. Bendras knygų tiražas sumažėjo net 1,1 mln. egzempliorių, arba 16 proc., lyginant su 2008 m. duomenimis. Be to, labai jaučiama tiražų mažėjimo tendencija.

2009 m. knygų ir brošiūrų Lietuvos skaitytojams pateikė 547 leidėjai: leidyklos, poligrafijos įmonės, mokslo įstaigos, individualūs asmenys ir kt. Iš viso spaudos statistikos užregistruota 3972 pavadinimai spaudinių bendru 6,1 mln. egz. tiražu, o vienam šalies gyventojui teko po 1,8 knygos.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausiai knygų išleido leidykla „Alma littera“, nors sunkmečiu jos pateiktų spaudinių ir sumažėjo. Keitėsi ir kitų leidėjų leidybos mastai: sumažėjo leidyklų

„Šviesa“, „Vaga“, „Gimtas žodis“, „Jotema“ publikuotų knygų. Dar mažiau, beveik perpus, leidinių paskelbė leidyklos „Technika“, „Mūsų knyga“, Šiaulių universiteto leidykla, „TEV“, „Aktėja“, Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. Tačiau yra leidėjų, kurie 2009 m. savo leidybos apimtis padidino, tai: leidyklos „Obuolys“, „Žara“, „Ekspress leidyba“, Vilniaus dailės akademijos leidykla. Tačiau dauguma leidėjų – 460 iš 547, arba 80 proc., per praėjusius metus išleido tik po 10 ar net mažiau knygų. Apskritai šiuo metu galima išskirti leidyklas, kurios dominuoja Lietuvos leidybos versle, pradedant nuo tų, kurios 2009 m. išleido daugiausiai knygų: „Alma littera“ (295), „Šviesa“ (206), „Baltos lankos“ (111), „Svajonių knygos“ (88), „Obuolys“ (86), „Versus aureus“ (85), „Vaga“ (77), „Tyto alba“ (76), Vilniaus universiteto leidykla (73), „Naujasis lankas“ (71), Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla (69) „Petro ofsetas“ (64), „Technika“ (54), „Technologija“ (50), Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla (48), ir t.t. [22].

2009 m. statistikos duomenimis, pagal teksto kalbą, knygų ir brošiūrų daugiausiai išleista lietuvių kalba – 94 proc. Leidiniai rusų kalba sudarė 33 proc., gerokai mažiau publikuota leidinių anglų, lenkų kalbomis. Beveik trečdalį literatūros lietuvių kalba sudarė vertimai iš kitų kalbų.

Pagal leidinių tematiką 2009 m. didžiausią leidinių dalį, 38 proc. sudarė grožinės literatūros kūriniai. Lietuvos autorių grožinės literatūros kūriniai sudarė daugiau nei pusę šio žanro leidinių, tačiau jų vidutinis tiražas buvo 2,5 karto mažesnis nei vertimų iš kitų kalbų. Be grožinės literatūros Lietuvos skaitytojas buvo pateikta nemažai knygų, skirtų plačiajam skaitytojų ratui – išleistos 977 tokio pobūdžio knygos. Bene labiausiai, net 36 proc. sumažėjo mokomųjų knygų studentams, jų išleista 350. Mažiau knygų išleista ir vaikams – 413 knygų vidutiniu 2,3 tūkst. egz. tiražu. Kiti statistiniai duomenys rodo, kad pagal tematiką išleista: mokslinės literatūros (392), mokomosios literatūros bendrojo lavinimo mokykloms (238), informacinės literatūros (174), pažintinės literatūros vaikams (53), teisinės literatūros (30) ir kitos literatūros (236).

Šiems rezultatams didelės įtakos turi tie leidėjai, kurie per metus išleidžia vos po vieną knygą ir sudaro trečdalį šalies leidėjų. Kitos leidyklos skirstomos į biudžetines ir nebiudžetines įstaigas. Pastarosios gali būti siekiančios pelno ir nesiekiančios. Šiuo metu leidybos verslas Lietuvoje priskiriamas smulkiąjam ir vidutiniam verslui.

Vietoje šešių didelių valstybei kadaise priklausiusių leidyklų, šiuo metu Lietuvoje užregistruoti apie 547 leidėjai. 1990 m. leidėjai susibūrė į Lietuvos leidėjų asociaciją (LLA), kuri šiuo metu vienija 32 dideles bei visai mažas leidyklas ir apima apie 70 proc. knygų leidybos rinkos. [21]. Be to, Lietuvoje, skirtingai negu kitose šalyse, neegzistuoja leidybos įstatymas.

Lietuvoje vidutiniškai vienas leidėjas kasmet paskelbia apie šešis leidinius. Pagrindinių leidinių srautą formuoja arti 100 leidyklų, kurios publikuoja daugiau kaip dešimt leidinių per metus. Šimto ar pusanthro šimto knygų ribą kasmet įveikia vos kelios leidyklos. Daugiau nei trečdalis leidėjų per metus išleidžia tik po vieną knygą.

Rinkos dydis lėmė, kad Lietuvoje dominuoja universalios leidyklos, leidžiančios įvairaus pobūdžio literatūrą. Per kelerius metus susiformavo leidyklų lyderių grupė: „Alma littera“, „Vaga“, „Baltos lankos“, „Tyto alba“, „Šviesa“ ir kitos [25].

Leidyba Lietuvoje daugiausiai orientuota į vidaus rinką, o knygų lietuvių kalba išleidžiama, 2009 m. spaudos statistikos duomenimis, 80 proc. Vis dėlto, yra keletas leidėjų, leidžiančių knygas ir kitomis, dažniausiai rusų, anglų, vokiečių kalbomis. 2004-ųjų metų duomenimis, originaliosios literatūros, kurių tiražas nėra didelis, išleidžiama 85 proc., o likusios knygos verstinės, tačiau pastarosios dažniausiai komercinio pobūdžio.

Apibendrinant galima teigti, kad knygų leidyba užtikrina, jog įvairaus turinio informacija pasiektų potencialius skaitytojus ir kad kultūrinio, mokslinio bei intelektualinio turinio leidinių nešamos vertybės būtų įdiegtos į visuomenės sąmonę.

1.2. Šiuolaikinė situacija Didžiojoje Britanijoje

Didžioji Britanija užima antrą vietą Europoje pagal leidybos industrijos dydį. Šios veiklos apyvarta kasmet siekia apie 18,4 milijardo svarų. Didžiojoje Britanijoje yra 8000 organizacijų, užsiimančių leidyba, o šiame sektoriuje dirba 164 000 žmonių.

„9 deš., ypač antrojoje pusėje, Didžiosios Britanijos knygų rinkai buvo būdingas leidybos ir media konglomeratų augimas. Jame dalyvavo ir britų, ir užsieniečių (vokiečių „Bertelsmann“, amerikiečių „HarperCollins“ ir kt.) leidyklos. Kartu daugelis patyrusių leidėjų ir autorių pasitraukė iš šių konglomeratų, įsteigdami naujas leidyklas. Jos sėkmingai veikia iki šiol (pvz., „Bloomsbury“ ir „Headline“)“ [26, p. 51].

10 deš. pradžioje knygų rinka pasižymėjo nestabilumu, kurį nulėmė pasaulio ekonomikos kritimas, švietimo sistemos pokyčiai, vartotojų nepasitikėjimas, britų knygų eksporto mažėjimas. Vis dėlto Didžioji Britanija išliko viena iš pasaulinių leidybos lyderių, ir leidybinės jos apimtys augo [26]. Šiuo metu Didžiojoje Britanijoje veikia apie 3 400 leidyklų. Didžiausios iš jų yra „HarperCollins“, „Penguin“, „Hodder Headline“, „McMillan“, „Orion“, „Bloomsbury“, BBC, „Dorling Kindersley“ ir kitos. 2002-ųjų metų duomenimis, pagal eiliškumą geriausiai tarp leidybinių grupių Didžiojoje Britanijoje „Pearson“, „Penguin“, „HarperCollins“ leidykloms.

Apie 31 proc. visų Didžiojoje Britanijoje išleidžiamų knygų sudaro grožinė literatūra, 23 proc. – knygos vaikams, o kitokių knygų dalis asortimente beveik vienoda ir svyruoja nuo 1 proc. (sportas, kinas) iki 5 proc. (biografijos ir autobiografijos, kelionių vadovai) [26].

Pastaruoju metu, kaip ir visame pasaulyje, plinta ir elektroninė leidyba. Du šimtmečius Didžiojoje Britanijoje veikiančios leidybos įstaigos „Pearson Education“ autorių teisių direktorė Linetė Oūven (Lynette Owen) teigia, jog leidybos sektoriuje internetas suteikia ne tik galimybes,

bet ir grėsmes. Angliškai kalbančiose šalyse elektroninė leidyba prasidėjo jau prieš 20 metų – tai nėra masinei rinkai pritaikyti leidiniai, jie skiriami pirmiausia teisininkams, mokslo srities darbuotojams. Masinė elektroninė leidyba Didžiojoje Britanijoje prasidėjo neseniai, nes paprasti skaitytojai vis dar nelabai nori skaityti kompiuteryje. Tačiau tai suteikia puikias galimybes skaitytojams iš viso pasaulio elektroniniu būdu knygas pasiekti ir Didžiojoje Britanijoje [19].

Taikydami prie šiuolaikinės auditorijos, leidėjai ir kiti knygų rinkos atstovai kuria elektronines publikacijas, kitaip tariant, publikuoja informaciją apie knygas internete, atsirado poreikis susisteminti informaciją. Informacijos pateikimas elektroninėje terpėje suteikia galimybę ją pateikti ir pasiekti platesnei visuomenės daliai.

2. ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI APIE IŠLEISTAS KNYGAS

Internetas – globali komunikacijos priemonė, kurios vartotojų vis daugėja, o jų poreikiai vis auga. Jame galima rasti praktiškai viską, sudaromos palankios sąlygos patogiai ir greitai gauti pakankamai patikimą informaciją apie dominančius dalykus, skelbti savo informaciją, pasiekti daugiau žmonių ir įtraukti juos į žinių gavimo ir platinimo procesą.

Sparčiai plėtojantis įvairialypės informacijos srautui pasauliniame interneto tinkle, informacijos apie išleistas knygas galima rasti daugelyje Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroninių šaltinių. Elektroninėje terpėje informacija apie knygas publikuojama neatsitiktinai – ji reikšminga autoriams, leidėjams, knygų platintojams ir skaitytojams. Elektroniniuose šaltiniuose pateikiamos informacijos apie išleistas knygas pagrindas – visuomenės informavimas. Be to, informacija, skelbiama elektroniniuose šaltiniuose turi daug privalumų: ji neriboja susidomėjusio vartotojo buvimo vietos ir laiko, leidžia naudoti hiperteksto elementus, pakankamai lengvai atnaujinama, lengvai platinama, būdinga nesudėtinga paieškos sistema ir kitos savybės, būdingos elektroniniams šaltiniams.

2.1. Elektroninių informacijos šaltinių samprata

Tradiciskai, informacijos šaltiniai suprantami kaip tam tikra įvairių duomenų ir dokumentų plačiąja prasme sandauga, kuri turi tam tikrą vertę ir yra naudojama įvairiais tikslais pagal vartotojo poreikius. Anot doc. dr. Povilo Abariaus, elektroniniai informacijos šaltiniai gali būti prieinami tokiais priemonėmis kaip kompiuteriniai tinklai ar yra tokio formato, kuris skaitomas kompiuteriu. Jie pasižymi rūšių įvairove: pavyzdžiui, nuorodų ar viso teksto duomenų bazės, elektroniniai laikraščiai, knygos ar kitos publikacijos, internetiniai puslapiai ir pan. Informacijos šaltiniai suteikia tikslią informaciją arba nuorodas į knygas, žurnalus ir kitas publikacijas [1]. Šiame darbe elektroninio informacijos šaltinio sąvoka vartojama plačiąja prasme, nes apskritai suteikia galimybę naudotis dažnai vieša ir laisvai prieinama informacija, šiuo atveju, elektronine informacija apie išleistas knygas.

Taigi elektroninei informacijai būdingi tam tikri bruožai, pavyzdžiui [24]: informacijos dinamika, daugialypė kokybė, reikšmingumas ir nauda vartotojams, informacijos gyvavimo ciklas, individualumas, suteikia žinių, kitaip tariant, informuoja. „*Informacijos ištekliai gali būti klasifikuojami pasirenkant įvairius kriterijus: priklausomybę, dokumentų rūšį, informacijos ar dokumentų tipą, prieigos galimybę, nuosavybės teises, laikmenų tipus ir kt. Informacijos ištekliai skirstomi pagal*“ [31, p. 16; 7]:

- informacijos turinį: mokslinė/techninė informacija; politinė/valstybinė informacija; finansinė/ekonominė informacija; statistinė informacija; teisinė informacija; asmeninė informacija ir kt.;
- prieigos ir panaudos galimybes: laisvos prieigos informacija; ribotos prieigos informacija: konfidenciali informacija, komercinės paslaptys, profesinės paslaptys ir kt.;
- informacijos kintamumą: pastovūs/nesikeičiantys; nepastovūs;
- organizacijos, saugančios ir naudojančios informaciją, tipą: dokumentų rinkiniai; fondai, archyvai; duomenų bankai; duomenų bazės;
- nuosavybės teises ir formą: valstybės nuosavybė; asmeninė nuosavybė; bendra nuosavybė; komercinė nuosavybė;
- informacijos originalumą: pirminiai, antriniai, tretiniai;
- dokumentų tipą: knygos, žurnalai, informaciniai leidiniai, statistikos leidiniai ir kt.;
- informacijos pobūdį: mokslinė informacija, pažintinė informacija, statistinė informacija ir kt.

Elektroniniuose šaltiniuose kaupiama ir publikuojama informacija įgauna arba turi vertę, jei atitinka tam tikrus kokybės reikalavimus, pavyzdžiui: tikslumas, naujumas, patikimumas. T. Lucey pateikia tokius geros ir vertingos informacijos kriterijus [12]: atsitiktinė (dalykiška), pakankamai tiksliai, pakankamai išsamiai, patikima, pateikiama reikalingam žmogui, perduota laiku (operatyvi), perduota tam tikru komunikacijos kanalu (rašytinis, elektroninis ir pan.) bei suprantama vartotojams. Informacijos kokybę ir vertę taip pat padidina patogus vartotojui jos prieinamumas, praktiškumas, pritaikymas individualiam vartojimui ir pa. Tačiau svarbu paminėti, kad informacija pati savaime vertės neturi – vertė įgyjama perdavus, vartotojui įvertinus, supratus ir panaudojus pagal poreikius tą informaciją [12].

Kalbant apie informacijos poveikį, informacijos teoretikai sutaria, kad tik reklaminė informacija, skelbiama elektroniniuose šaltiniuose, nedaro tiesioginės įtakos knygų pardavimo didėjimui. Reklaminė informacija veikia kartu su kitomis informacijos rūšimis, pavyzdžiui: bibliografinė, adresinė, kritinė ir kt. Nuo to, ar informacijos pakanka, nuo jos tikslumo, operatyvumo labai priklauso bet kokios veiklos sėkmė ir rezultatai [28]. Vis dėlto, sunku išgryninti ir nustatyti informacijos apie knygas poveikio vartotojams ribas. Būtent todėl reikalingi tolimesni šios srities tyrimai.

Kiekvienas informaciją teikiantis pranešimo tekstas informuoja, tiesiogiai ar netiesiogiai kreipiasi į adresatą ir sukelia emocijas. Taigi informaciją teikiantys tekstai atlieka tam tikras funkcijas, vadinasi, vykdo tam tikrą komunikacijos paskirtį, tikslus ir užduotis. Retorikos teorijoje skiriamos trys teksto funkcijos [20]:

- informacinė funkcija turi informacinės komunikacijos paskirtį, atitinka pažinimą ir mąstymą, veikia protą;
- apeliacinė funkcija turi paveikiosios komunikacijos paskirtį, veikia valią, sąmonę, įsitikinimus ir jausmus;
- estetinė funkcija turi estetinės komunikacijos paskirtį ir veikia jausmus.

Kalbant apie elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas, galima numatyti konkrečiai tokios informacijos daromą poveikį informacija apie knygas suinteresuotiems interneto vartotojams. Tokio pobūdžio informacija skatina skaityti, atlieka reklaminę funkciją, informuoja apie naujai pasirodžiusias knygas, primena apie rinkoje jau esančias knygas.

Be to, elektroniniuose šaltiniuose pateikiama informacija savo tikslus pasieks tik tada, kai kuriant jos tekstą ir mąstant apie to teksto pateikimo būdus, kreipiamas dėmesys į žmogaus psichiką. Labai svarbu, kad reklaminis pranešimas, tiek verbalinės, tiek vizualinės išraiškos atžvilgiu, būtų aiškus, suprantamas, patraukiantis adresato dėmesį ir lengvai įsimenamas. Tai iliustruoja analizuojami informacijos apie knygą elektroniniai šaltiniai ir juose pateikiamos informacijos struktūra.

Darbe nagrinėjami elektroniniai informacijos šaltiniai yra viena iš galimų informacijos išteklių rūšių – tai elektroniniai dokumentai, arba elektroninė medžiaga. Elektroniniai informacijos šaltiniai iš bendros informacijos išteklių sampratos atsiskiria formos aspektu – „*tai informacijos šaltiniai, kurie gali būti prieinami tokiomis priemonėmis kaip kompiuteriniai tinklai ar yra tokio formato, kuris skaitomas kompiuteriu*“ [1, p. 8]. Tačiau tokie elektroniniai šaltiniai turinio prasme yra artimi spausdintiems, o dažnai gali turėti ir spausdintinį savo analogą.

Elektroniniai šaltiniai gali būti įvairių rūšių, pavyzdžiui: nuorodos arba viso teksto duomenų bazės, elektroniniai laikraščiai, žurnalai, knygos ar kitos publikacijos, taip pat internetiniai puslapiai (svetainės, tinklalapiai) ir pan. Tokie elektroniniai informacijos šaltiniai suteikia susistemintą informaciją apie knygas, žurnalus ir kitas publikacijas, taip pat pateikia tiksliai nuorodas į kitus šaltinius [1]. Anot Ž. Petrauskienės, paprastai elektroniniai informacijos šaltiniai apibrėžiami kaip bet kokie informacijos ištekliai, kurie gali būti prieinami per asmeninį kompiuterį, laisvai, nemokamai arba už tam tikrą mokestį prieinami per internetą ar apskritai yra skirti viešajam naudojimui [30].

Vis dėlto, elektroninių šaltinių tipologija nėra nusistovėjusi, baigtinė ir vieningai priimta, todėl daugelis terminų, pvz.: portalai, elektroninės interneto svetainės, tinklalapiai, skaitmeninės/elektroninės bibliotekos vartojami sinonimiškai arba neapibrėžtai. Taigi, atsižvelgiant į bendruosius šaltinių požymius, galima skirti ir apibrėžti svarbiausius elektroninių informacijos šaltinių tipus [10, 14]:

- Interneto svetainė (angl. *web site, website, site*) – tai tinklalapių, kuriuos sieja bendra tematika, priklausomybė vienai įstaigai ar kitokie bendri dalykai, rinkinys. Svetainės adresu laikomas jos pradžios tinklalapio adresas. Žodynuose interneto svetainė apibrėžiama kaip rinkinys tarpusavyje susijusių interneto puslapių ir grafinių elementų, susijusių hipertekstu.

- Tinklalapis (angl. *web page, page*) – hipertekstu parašytas žiniatinklio dokumentas, kitaip dar vadinamas informacijos ištekliumi žiniatinklyje, kuris gali būti pasiektas naudojantis naršykle. Tinklalapių informacija dažniausiai pateikiama hipertekstinės žymėjimo kalbos (HTML) arba išplečiamos hiperteksto žymėjimo kalbos (XHTML) formatu.

- Duomenų bazės (angl. *database*) – nuolat saugomų ir papildomų dokumentų ar įrašų rinkinys, susistemintas ir sutvarkytas taip, kad juo būtų galima patogiai naudotis. Duomenų bazė suprantama kaip dviejų dalių kompleksas: kompiuterinė laikmena duomenims saugoti ir programa šiems duomenims tvarkyti. Duomenų bazė gali būti viso teksto ir bibliografinės, mokamos ar laisvos prieigos, universalios arba teminės. „*Duomenų pavyzdžiai: bibliotekos kartoteka, telefonų abonentų knyga, pirkėjų užsakymų registracijos žurnalas ir kt. Duomenys saugomi ir apdorojami ne bet kaip, o laikantis tam tikrų susitarimų, taisyklių. Kitaip tariant, duomenys tam tikru būdu sutvarkyti. Reiktų skirti vadinamąjį fizinį ir loginį duomenų organizavimą. Pirmasis nurodo duomenų fizinio išdėstymo būdus kompiuterio atmintyje, o antrasis – duomenų struktūros vaizdavimą - modelį, reikalingą vartotojams. Duomenims, saugomiems DB, būdingos šios savybės: integruotumas, nepertekliškumas, nepriklausomumas*“ [14]. Duomenų integruotumas reiškia, kad visi duomenys kaupiami ir saugomi kartu nustačius jų tarpusavio ryšius. Taip saugomus duomenis gali naudoti ne vienas, o keli vartotojai. Antroji savybė nusako tai, jog duomenys saugomi vengiant jų dubliavimo, papildomų kopijų, kurios gali iššaukti prieštaringos arba klaidingos informacijos pateikimą. Duomenų nepriklausomumas reiškia, kad duomenų apdorojimo taikomosios programos nesikeičia modifikuojant duomenis.

- Elektroninės knygos ir žurnalai – tai leidiniai, kurie yra prieinami skaitmeniniu formatu ir pateikiami internete. Elektroninis žurnalas gali būti skaitmeninė spausdintinio žurnalo versija arba leidžiamas tik skaitmenine forma. Elektroniniai žurnalai būna tokių pačių tipų, kaip ir spausdintiniai, pavyzdžiui: mokslo, mokslo populiarinimo, bulvariniai ir kt. Internete galima rasti pavienių mokslinių elektroninių žurnalų, taip pat galima jų ieškoti prenumeruojamose arba atviros prieigos duomenų bazėse. Atviros prieigos elektroninių knygų internete nėra itin daug.

- Elektroninės bibliotekos – tai tam tikru būdu organizuota ir nuolat tvarkoma įvairių formatų elektroninių leidinių kolekcija, pritaikyta praktiškam naudojimui, kad būtų paprasta ja naudotis bendrame kompiuterių tinkle. Elektroninėje bibliotekoje apibrėžiami dokumentų ir interneto svetainių komplektavimo ir kokybės vertinimo kriterijai, dažnai pateikiama nuorodų į kitas panašias bibliotekas bei informacijos tarnybas. Jos dažniausiai kuriamos realiai veikiančių

mokslinių, akademinė, nacionalinių ir kitų tipų bibliotekų ar jų susivienijusių specialistų pastangomis: universitetų dėstytojų, studentų, kitų specialistų ar šiaip mėgėjų. Elektroninės bibliotekos gali turėti fizinį atitikmenį, tuomet jos vadinamos hibridinėmis. Taip pat gali būti vadinamos virtualiomis bibliotekomis.

Įvairiose gyvenimo srityse elektroniniai informacijos šaltiniai naudojami vis dažniau. Tai lemia populiarėjančios ir tobulėjančios naujos technologijos, informacijos gausėjimas ir poreikis gauti informaciją kuo greičiau, taip pat visuomenės modernėjimas ir požiūrio į informacines technologijas kaita. Elektroniniai informacijos šaltiniai teikia informaciją, reikalingą tiriant ir bandant įveikti iškilusias problemas, nuolatiniam mokymuisi, strateginiam planavimui ir priimant sprendimus ne tik asmeninės darbinės veiklos, bet ir organizacijos mastu [23]. Todėl, atsižvelgiant į elektroninių informacijos šaltinių įvairovę ir siekiant plačiau atskleisti jų teikiamą informaciją apie išleistas knygas, galimas išplėstinis elektroninių šaltinių suskirstymas į tam tikras grupes bei išsami jų turinio lyginamoji analizė.

2.2. Elektroninių šaltinių grupės

Elektroniniai informacijos šaltiniai yra intelektualinės, protinės veiklos produktas, kuri tikslingai kaupiama. Galima teigti, kad „išskiriant tris kokybinius informacijos suvokimo (apdoravimo) lygmenis „duomenys – informacija – žinios“, informacija kaip šaltinis gali būti kiekviename iš šių lygmenų“ [4, p. 90]. Taigi elektroniniuose informacijos šaltiniuose informacija kaupiama, apdorojama ir pateikiama interneto vartotojams kaip produktas, suteikiantis žinių, pateikiantis su išleistomis knygomis susijusią informaciją. Taigi tam, kad būtų galima lengviau suvokti informacijos apie išleistas knygas bendrą paplitimą internete ir siekiant išsiaiškinti, kur ir kokia informacija apie knygas skelbiama, elektroniniai šaltiniai skirstomi į tam tikras grupes.

Informacijos apie knygas elektroninių šaltinių grupės išskiriamos remiantis tam tikrais kriterijais:

- pagal prieinamumą interneto vartotojams – laisvos prieigos informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai;
- pagal pateikimo formatą – skaitmeninės formos informacija;
- pagal kaupiamos ir publikuojamos informacijos pobūdį: elektroniniai katalogai, duomenų bazės, skaitmeniniai leidiniai, elektroninės knygos, bei kita internete laisvai prieinama informacija apie išleistas knygas;
- pagal informacijos adresatą – informacija apie knygas suinteresuoti interneto vartotojai ir knygų rinkos, leidybos specialistai;
- pagal informacijos teikėją: bibliotekos, knygynai, leidyklos ir kt.

Kadangi vis didesnę masą įgauna internetas ir jame taikomos įvairios informacijos sklaidos formos [16], tai informacijos apie išleistas knygas elektroniniai šaltiniai pagal sukūrimo aplinkybes, prieinamumą, informacijos formatą, informacijos tikslus ir pobūdį, adresatą bei informacijos teikėją, gali būti skirstomi į tokias grupes:

- bibliotekų svetainės;
- leidyklų svetainės;
- knygynų svetainės;
- knygų klubų svetainės;
- skaitmeninių leidinių svetainės;
- profesinių leidinių svetainės;
- elektroninių knygų svetainės;
- rašytojų asmeninės svetainės;
- rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės;
- naujienų portalai;
- internetinės projektų svetainės;
- reklaminė informacija elektroniniu paštu.

Taigi, elektroninių šaltinių gausa byloja, kad elektroninė informacija ir elektroniniai leidiniai yra neatskiriama informacijos apie knygas dalis. Kiekvienas iš aukščiau išvardintų elektroninių informacijos šaltinių turi savo atskirą informacijos tikslą ir pateikimo formą, tačiau juos vienija neabejingų knygai interneto vartotojų informavimo procesas. Vertinant juose publikuojamos informacijos gausą ir kokybę, taip pat remiantis tyrimo metu gautais respondentų duomenimis, šią didelę dvylikos elektroninių šaltinių apie išleistas klasifikaciją galima skelti į dvi grupes: į pagrindinius ir papildomus elektroninius šaltinius.

Informacija apie išleistas knygas, publikuojama elektroniniuose informacijos šaltiniuose, gali būti daugialypė ir įgali apimti tiek bibliografinę, tiek adresinę, tiek reklaminę, tiek kritinę informaciją ir pan. Doc. dr. J. Zinkevičienė informacijos apie knygas rūšis apibūdina taip [35]:

- bibliografinė – teikia duomenų apie knygas ir kitus leidinius, rengiama pranešimo apie juos, jų ieškos, propagavimo ir rekomendavimo tikslais;
- faktografinė – informacija apie knygos faktus, datas, vardus ir pan., rengiama pranešimo apie juos ar ieškos tikslais;
- adresinė – informacija apie konkrečios knygos vietą, adresą, rengiama pranešimo apie ją, ieškos, propagavimo ir rekomendavimo tikslais;
- kritinė – informacija apie leidinio tyrimą, nagrinėjimą, aptarimą ar vertinimą;
- reklaminė – tai knygos propagavimas, rekomendavimas, norint geriau ir greičiau ją išplatinti;
- elektroninė – semantinės informacijos perteikimo forma, kai informacija užrašoma, apdorojama ir pateikiama kompiuterinėmis priemonėmis;
- ir kita.

Informacijos apie knygą rūšių gausa byloja, kad visuomenei bibliotekos, knygynai, leidyklos, žiniasklaidos priemonės pateikia skirtingą informaciją. Būtent tokio įvairaus pobūdžio informacija apie išleistas knygas pateikiama aukščiau išvardintuose elektroniniuose šaltiniuose: bibliotekų, leidyklų, knygynų, knygų klubų, skaitmeninių leidinių, profesinių leidinių, elektroninių knygų, rašytojų asmeninėse, rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėse, naujienų portaluose, internetinėse projektų svetainėse bei siunčiant reklaminę informaciją elektroniniu paštu.

Svarbu paminėti, kad elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie išleistas knygas, skirta masinei, rečiau tikslinei auditorijai, dažniausiai susipina su reklama, ryšiais su visuomene ar pardavimų skatinimu, nes knygų autoriai, leidėjai ir pardavėjai, stengdamiesi plėtoti santykius su pirkėjais ir potencialiais skaitytojais bei informuodami juos apie naujas išleistas knygas, naudoja ir derina įvairias reklamos skleidimo priemones ir būdus, formuoja savitą komunikacijos priemonių kompleksą.

3. LIETUVOS IR DIDŽIOSIOS BRITANIJOS ELEKTRONINIŲ ŠALTINIŲ ANALIZĖ

Pastaruoju metu jau galima kalbėti apie knygų informacijos sistemą elektroniniuose šaltiniuose, nes dažniausiai informacija apie išleistas knygas pateikiama ne atsitiktinai, bet siekiant tam tikrų tikslų. Pasauliniame interneto tinkle informaciją publikuojančios suinteresuotos šalys, pavyzdžiui: bibliotekos, leidyklos, knygynai, knygų autoriai ir kt., siekiančios sulaukti daugiau potencialių skaitytojų dėmesio, informaciją apie knygas apdoroja, susistemina, pateikia vartotojui ir, galima sakyti, reguliariai ją atnaujina. Tai būtų galima pavadinti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos knygų rinkos informacine sistema elektroniniuose šaltiniuose.

Taigi, elektroninių šaltinių gausa leidžia apibūdinti, apibendrinti ir palyginamuoju metodu analizuoti informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių ypatumus Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje. Pagal sukūrimo aplinkybes, informacijos tikslus ir pobūdį išskirta 12 elektroninių šaltinių grupių. Tačiau siekiant susisteminti išsamią elektroninių šaltinių turinio analizę, išskirti pagrindiniai ir papildomi Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas šaltiniai. Tokį skirstymą pagrindžia ir tyrime dalyvavusių respondentų nuomonė.

3.1. Pagrindiniai elektroniniai informacijos šaltiniai

Išskiriant pagrindinius informacijos apie išleistas knygas šaltinius vadovautasi juose publikuojamos informacijos gausos, pasiūlos ir kokybės vertinimu. Taip pat atsižvelgta į tyrimo apklausoje dalyvavusių respondentų nuomonę: elektroninių šaltinių priskyrimą pagrindiniams, pagal juose skelbiamos informacijos išsamumą ir svarbą, bei naudojimosi jais dažnį. Taigi, iš pirminio elektroninių šaltinių apie išleistas knygas skirstymo į 12 grupių išskiriamos 5 šaltinių grupės, priklausančios pagrindiniams informacijos šaltiniams: leidyklų svetainės, knygynų svetainės, knygų klubų svetainės, bibliotekų svetainės ir elektroninių knygų svetainės.

Leidyklų svetainės.

Pastaruoju metu Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje prie sėkmingo leidyklų verslo nemažai prisideda informacijos apie išleistas knygas skelbimas leidyklų interneto svetainėse. Lietuvoje didelė dalis didesnių leidyklų turi savo internetines svetaines, kuriose galima rasti nemažai informacijos apie išleistas knygas, kartais ir apie spaudai dar rengiamas knygas. Taip pat pateikiami bibliografiniai duomenys, anotacijos, nurodomos kainos bei knygynai, kuriuose galima įsigyti knygą [16]: „Aidai“, „Gimtasis žodis“, „Kronta“, „Mintis“, „Smaltija“, „Eugrimas“, „Versmė“,

„Baltos lankos“, „Tyto alba“, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas ir t.t. Atskirose leidyklų svetainėse skelbiama informacija apie knygas pateikiama gana įvairiai, tačiau informacijos pateikimo struktūros principas išlaikomas beveik tas pats. Taigi, susistemintą ir aiškia informaciją apie išleistas knygas gali iliustruoti leidyklų „Alma littera“¹, „Baltos lankos“², „Aidai“³.

1 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos leidyklų svetainėse⁴

Informacijos struktūra		
„Alma littera“	„Baltos lankos“	„Aidai“
Knygos viršelis	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis
Knygos autorius	Knygos autorius	Knygos pavadinimas
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos autorius
Vertėjas, taip pat nurodoma, iš kokios kalbos versta	Suteikta galimybė įvertinti knygą	Vertėjas
Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, viršelis, formatas	Knygos kaina	Leidykla ir išleidimo metai
Leidykla ir išleidimo metai	Pardavimo statusas (ar knyga jau prekyboje, ar dar ne)	Bibliografija
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Trumpa anotacija	Rodyklės
Vidutinė kaina knygynuose	Vertėjai ir dailininkai	Poligrafinis apipavidalinimas (ilustracijos)
Trumpa anotacija	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Apimtis
Knygos ištrauka atsisiuntimui	Serijs	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Suteikta galimybė įvertinti knygą, rekomenduoti ją kitiems žmonėms ir palikti komentarą	Išleidimo metai	Knygos kaina
	Knygos apimtis	Kategorija, kuriai priskiriama knyga (pvz., <i>Pedagogika</i>)
	Knygos kalba	Trumpa anotacija
	Įrišimo tipas	Atsiliepimai

„Alma littera“ yra didžiausia literatūros, skirtos suaugusiesiems, vaikams ir paaugliams, leidykla ir antroji pagal šviečiamosios bei mokomosios literatūros leidybos apimtį. Leidyklos teikiama informacija apie knygas skatina pažinimo ir skaitymo poreikį, informuojama apie geriausius ir populiariausius pasaulio rašytojų kūrinis įvairaus amžiaus skaitytojams. Vienas

¹ www.almalittera.lt.

² www.baltoslankos.lt.

³ www.aidai.lt.

⁴ Sudaryta autorės – S. S. past.

pagrindinių leidyklos tikslų – pateikti informaciją apie kuo įvairesnes ir kokybiškesnes knygas: skelbiama *Literatūra vaikams, Pažintiniai leidiniai, Grožinė literatūra, Populiarieji leidiniai, Informaciniai leidiniai, Žodynai, Vadovėliai ir mokymo priemonės, Multimedia leidiniai*. Pagal tokią pat struktūrą pateikiama informacija apie naujienas (pačias naujausias knygas), skelbiami greitai prekyboje pasirodysiančių knygų anonsai.

Leidykla „Baltos lankos“ pirmenybę teikia humanitariniams-socialiniams mokslams, aukštai literatūrinei ir meninei leidinių kokybei. „Baltos lankos“ leidžia ir informuoja apie lietuvių ir užsienio autorių grožinę literatūrą, akademinės humanitarinių mokslų knygas, vadovėlius vidurinėms mokykloms, pažintinius kultūrinius gidus po Lietuvą bei iliustruotas vaikų knygas. Leidiniai leidyklos svetainėje taip pat suskirstyti į kategorijas: *Publicistika, Grožinė literatūra, Vadovėliai ir mokomoji literatūra, Mokslinė literatūra, Vaikų ir jaunimo literatūra, Praktinė psichologija, Biografijos, albumai, Kulinarija, Turistams apie Lietuvą, Books in Foreign Language*. Tokiu pačiu principu pristatomos naujienos, perkamiausios knygos ir knygos už „gerą kainą“ (akcijos).

Kiek kitokio pobūdžio knygas leidžiančios leidyklos „Aidai“ kryptys yra: *Klasikinė filosofija bei literatūra ir šiuolaikiniai mąstytojai, Lietuvos istorija ir istorijos šaltiniai, Kultūros ir meno istorija, Originali ir verstinė poezija, Dvasingumas, religijos mokslai ir teologija*. Taip pat informacijos apie knygas galima ieškoti pasitelkiant paiešką pagal knygų temas, sudarytą knygų sąrašą pasirenkant rūšiavimą pagal metus, autorių, sudarytoją, antraštę, taip pat pasinaudojant knygų paieškos sistema. Pagal nurodytą struktūrą pristatomos naujausios knygos.

Apibendrinant Lietuvos leidyklų svetainėse skelbiamą informaciją apie knygas, galima teigti, kad informacija sudaroma ir pateikiama pagal tam tikrą leidyklos nustatytą struktūrą. Iš esmės informacija nėra labai skirtinga, tiesiog vienu leidyklų svetainėse ji yra išsami, pakankama ir patogi rasti kiekvienam besidominčiam, kitų – glaustesnė, kartais turinti šiek tiek pateikimo trūkumų.

Dažniausiai išleistos knygos leidyklų svetainėse yra suskirstytos pagal tematiką, pavyzdžiui: grožinė literatūra, klasikinė literatūra, literatūra vaikams ir pan. Be to, sparčiai vystantis informacinėms technologijoms, plečiantis interneto vartotojų ratui, leidykloms, siekiant palengvinti informacijos apie knygas paiešką ir suteikti galimybę vartotojui pasirinkti, tikslinga šalia lietuviškos svetainės versijos anglišką ar rusišką versijas. Daugelyje leidyklų svetainių jau galima knygas užsisakyti ir įsigyti iš anksto susitarus, taip pat jose nurodomos pristatymo sąlygos. Kai kurių leidyklų svetainėse daugiau dėmesio skiriama informacijai apie autorius ir knygų recenzijoms, taip pat dažnai galima rasti skaitytojų atsiliepimų, knygų, serijų recenzijų ir pan.

Leidyklų svetainėse dažniausiai pateikiama pakankamai išsami ir įvairi informacija apie išleistas knygas: susipina bibliografinės, adresinės, reklaminės, kartais kritinės informacijos elementai. Tačiau didžiausias leidyklų dėmesys koncentruojamas ties reklaminiais informacijos

elementais (viršeliai, iliustracijos), kurių pagrindinis tikslas ne tik papildyti pagrindinę informaciją apie išleistas knygas, bet ir labiau į jas atkreipti dėmesį ir skatinti vartotojus jas įsigyti. Toki informacijos pateikimą galima pavadinti tradiciniu, tam tikru šablonu, nes atskirose leidyklų svetainėse išlaikomas labai panašus, kartais net tapatus informacijos apie išleistas knygas pateikimas.

Lyginant Lietuvos ir Didžiosios Britanijos leidyklų svetaines, reikia atsižvelgti į tai, kad pastarosios šalies leidybos industrija yra labai išvystyta tarptautiniu mastu, todėl informacija apie knygas, publikuojama leidyklų interneto svetainėse yra kiek išsamesnė, nei skelbiama Lietuvos leidyklų svetainėse. Be to, leidyklų svetainės technologiniu aspektu yra labai aukšto lygio, matyti, kad jų administravimui ir atnaujinimui skiriama labai daug dėmesio. Informacijos pateikimas svetainėse įvairus, tačiau dažniausiai išleistos knygos yra suskirstytos pagal tematiką kaip ir Lietuvoje, pavyzdžiui: grožinė literatūra, klasikinė literatūra, literatūra vaikams, bestseleriai, poezija ir pan. Visose leidyklų svetainėse informacija apie knygas pateikiama anglų kalba, o kitos kalbos svetainės versijos, priešingai nei Lietuvoje, pasirinkti nėra galimybės. Tačiau tai nėra būtina, atsižvelgiant į tai, kad anglų kalba yra tarptautinė ir ją supranta daugelis interneto vartotojų. Daugelyje Didžiosios Britanijos leidyklų svetainių, skirtingai nei Lietuvos, daug dėmesio skiriama detaliam informacijai apie knygų autorius ir ištraukoms iš jų knygų, taip pat dažnai galima rasti skaitytojų atsiliepimų, recenzijų, interviu su autoriais ir pan. Taigi, leidyklų svetainėse publikuojamą susistemintą ir aiškia informaciją apie išleistas knygas gali iliustruoti didžiųjų Didžiosios Britanijos leidyklų „Orion“⁵, „HarperCollins“⁶ ir „Bloomsbury“⁷ svetainės.

2 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos leidyklų svetainėse⁸

Informacijos struktūra		
„Orion“	„HarperCollins“	„Bloomsbury“
Knygos viršelis arba jo fragmentas	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygą apibūdinantis teiginys	Autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį
Autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Knygos kaina	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Knygos kaina	Pardavimo statusas (ar knyga jau prekyboje, ar dar ne)	Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas:

⁵ <http://www.orionbooks.co.uk/>

⁶ <http://www.harpercollins.co.uk/>

⁷ <http://www.bloomsbury.com/>

⁸ Sudaryta autorės – S. S. past.

		apimtis, formatas
Trumpa anotacija	Galimi knygos formatai (tradicinis, audio arba elektroninis)	Išleidimo metai
Kategorija, kuriai priskiriama knyga (pvz., <i>Biografija</i>)	Trumpa anotacija	Leidyklos nustatyta knygos kaina ir kaina kitose pardavimo vietose
Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, formatas	Nuorodos į detalesnę informaciją apie autorių	Trumpa anotacija
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Kritikų atsiliepimai apie knygą	Pardavimo statusas (ar knyga jau prekyboje, ar dar ne)
Išleidimo metai	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	
	Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, formatas	
	Skaitytojų amžiaus kategorija (vaikams, tik suaugusiems ir pan.)	
	Kitos autoriaus knygos ir nuorodos į informaciją apie jas	
	Panašaus pobūdžio (turinio) knygos ir nuorodos į informaciją apie jas	

„Orion“ yra viena iš didžiausių Didžiosios Britanijos leidyklų, kuri leidžia plataus asortimento tradicines knygas, audio knygas ir elektronines knygas vaikams ir suaugusiems. Ne itin ekspresyviai apipavidalintoje svetainėje santūriai ir aiškiai pateikiama įvairi informacija susijusi su knygomis: pristatomos naujausios knygos ir pateikiamas abėcėlinis jų sąrašas, skelbiamas geriausiai parduodamų knygų penketukas, redaktoriaus rekomenduojamos knygos, galima paskaityti ištraukas iš populiariausios mėnesio knygos, taip pat yra abėcėlinis autorių sąrašas ir pagrindinė informacija apie juos, informuojama apie artimiausius įvykius, kurie aktualūs knygų mėgėjams ir aktualūs knygų autoriams ir pan. Šios leidyklos svetainėje pristatomos įvairios tematikos knygos, suskirstytos į tam tikras kategorijas: *Populiarioji literatūra, Grožinė literatūra, Istorinė literatūra, Detektyvai, Fantastinė literatūra, Literatūra vaikams, Biografijos, Laisvalaikis, Sportas, Kelionės, Gyvenimo būdas, Humoras, Audio knygos, Elektroninės knygos*. Taip pat svetainėje talpinami „Orion“ leidyklos katalogai, kuriuose pristatomos naujausios knygos. Šis katalogas yra laisvai prieinamas, jį galima vartyti ir skaityti tiesiog svetainėje arba parsisiųsti į asmeninį kompiuterį. Be to, svetainėje pateikta speciali knygų paieškos sistema, leidžianti greitai susirasti informacijos apie dominančią knygą pasitelkiant paiešką pagal knygų temas, autorių ar antraštę.

Kita Didžiosios Britanijos leidykla „HarperCollins“ taip pat leidžia plataus asortimento ir tematikos knygas. Šios leidyklos svetainė sukurta žaismingai, originaliai ir nuteikia maloniai

informacijos apie išleistas knygas paieškai. Leidyklos svetainėje pateikiama informacija apie knygų rinkos naujienas, pristatomi ir nuolat atnaujinami knygų, autorių ir populiariausių knygų kategorijų dešimtukai. Taip pat yra abėcėlinis autorių sąrašas, skelbiama pagrindinė informacija apie juos, interviu su autoriais, pristatomos savaitės naujienos apie su knygomis susijusius įvykius, parodas, knygynų pasiūlymus, televizijos ir radijo laidas bei pateikiamos hipersaito nuorodos į pagrindinį informacijos šaltinį. Šios leidyklos svetainėje pristatomos įvairios tematikos knygos, suskirstytos į tam tikras kategorijas: *Detektyvai, Verslo literatūra, Vaikų literatūra, Kulinarija, Gyvenimo būdas, Romanai, Fantastika, Religija, Psichologija, Audio knygos*. Taip pat išskiriamos ir atskirai pristatomos pačios naujausios knygos, greitai pasirodysiantys leidiniai, apdovanojimų pelniusios bei geriausiai parduodamos knygos. Taigi, šios leidyklos svetainėje pateikiama išsami informacija apie knygas. Todėl kiekvienam besidominčiam šios leidyklos knygomis tai labai patogiu ir naudinga.

„Bloomsbury“ taip pat yra viena iš aukščiau minėtų didžiausių Didžiosios Britanijos leidyklų, užsiimanti įvairios tematikos knygų leidyba. Kaip ir aukščiau aptartose leidyklų svetainėse, šioje informacijos apie knygas taip pat publikuojama nemažai. Svetainėje informuojama apie naujausias leidyklos knygas, taip pat supažindinama su greitai pasirodysiančiais leidiniais, pateikiamas geriausiai parduodamų knygų sąrašas, abėcėlinis autorių sąrašas ir pagrindinė informacija apie juos, nuorodos į asmeninius autorių tinklaraščius, publikuojami straipsniai ir naujienos, susijusios su knygomis, taip pat pranešamos leidyklai priklausančio knygyno naujienos. Šios leidyklos svetainėje taip pat pristatomos įvairios tematikos knygos, o siūlomas asortimentas labai platus. Taigi „Bloomsbury“ leidyklos svetainėje knygos suskirstytos į tokias kategorijas: *Grožinė literatūra: Detektyvai, Klasika, Erotika, Fantastika, Šiuolaikinė lietratūra, Siaubo literatūra, Romantika, Trumpos istorijos* ir kt., *Negrožiniai leidiniai: Biografijos, Verslas, Nusikaltimai, Filmai, Maistas ir gėrimai, Sodininkystė, Sveikata, Pomėgiai, Muzika, Politika, Mokslas, Menai, Kelionės, Kultūra, Žurnalistika, Medijos, Transportas, Laukinė gamta, Religija* ir kt., *Vaikų literatūra: Nuotyčiai, Fantastika, Vaiduoklių istorijos, Mokyklos istorijos, Tikros istorijos, Geografija, Pomėgiai, Poezija, Technologijos* ir kt., *Haris Poteris: Audio knygos, Kietas viršelis, Minkštas viršelis* ir kt., *Audio knygos: Grožinė literatūra, Negrožiniai leidiniai, Vaikų literatūra*. Taigi, šios leidyklos svetainėje leidinių skirstymas į kategorijas labai skiriasi nuo aukščiau aptartų.

Apibendrinant Lietuvos ir Didžiosios Britanijos leidyklų svetaines ir jose publikuojamą informaciją apie knygas, galima teigti, kad abiejų šalių svetainėse pateikiama pakankamai išsami ir įvairi informacija apie išleistas knygas, tenkinanti ieškančiųjų informacijos apie knygas poreikius: susipina bibliografinės, adresinės, reklaminės, kartais kritinės informacijos elementai. Tačiau didžiausias dėmesys koncentruojamas ties reklaminiais informacijos elementais – akcentuojami ekspresyvūs viršeliai, iliustracijos, paryškinami intriguojantys knygų pavadinimai ir pan. – kurių pagrindinis tikslas ne tik papildyti pagrindinę informaciją apie išleistas knygas, bet ir labiau į jas

atkreipti dėmesį ir skatinti vartotojus jas įsigyti. Tokia informacija publikuojama visuomenės informavimo ir reklaminiais-komerciniais tikslais. Apibendrinant leidyklų svetainėse skelbiamą informaciją apie knygas, galima teigti, kad informacija sudaroma ir pateikiama pagal kiekvienos leidyklos nusistatytą struktūrą, kuri yra tapusi tam tikru pagrindinės informacijos apie knygas pateikimo šablonu. Iš esmės informacija nėra labai skirtinga, tiesiog vienu leidyklų svetainėse ji yra išsamesnė, pakankama, patraukli ir patogi rasti kiekvienam besidominčiam, kitų – glaustesnė, santūriai ir ne taip patraukliai pateikta, kartais turinti šiek tiek pateikimo ir paieškos trūkumų.

Knygynų svetainės.

Knygynų interneto svetainės – tai komunikacijos su potencialiais knygų pirkėjais kanalas, kuriam būdingi įvairūs rinkodaros komplekso elementai. Taip pat tai ir elektroninės rinkodaros priemonė, ir interaktyvi reklama arba tiesioginių pardavimų forma, bei ryšių su visuomene kanalas. Paprastai knygynų svetainėse reklamuojamos naujos knygos, nurodoma, kur ir kokiomis sąlygomis jas galima įsigyti [16]. Lietuvoje knygynų svetainės labai reikalingos, nes populiarus vartotojų poreikis informacijos apie knygas ieškoti internete, pvz.: knygynų „Humanitas“, „Mūsų knyga“, „Pegasus“, „Baltos lankos“ ir kitų knygynų svetainės. Be to, įsigali internetinė knygų prekyba, pvz.: patogupirkti.lt, manoknyga.lt, visosknygos.lt, books.lt, „Baltų lankų“ elektroniniai knygynai ir kt. literatūra). Internetinių knygynų svetainėse informacija teikiama apie didesnę knygų kiekį ir apie turimas knygas. Kad knygą būtų galima parduoti greičiau, svetainėse skelbiama daugiau reklaminės informacijos, kuri paįvairinama iliustracijomis. Be to, knygų kainos internetiniuose knygynuose yra mažesnės, jų svetainėse galima apie knygą parašyti komentarą, įvertinti knygą balais, taip pat suteikta galimybė šalia lietuviškos svetainės versijos pasirinkti anglišką, rusišką, rečiau latvišką ar estišką svetainių versijas.

Lietuvos knygynų internetinėse svetainėse pateikiamą informaciją galima iliustruoti remiantis knygynų „Humanitas“⁹, „Pegasus“¹⁰ ir books.lt¹¹ svetainių pavyzdžiais.

3 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos knygynų svetainėse¹²

Informacijos struktūra		
„Humanitas“	„Pegasus“	books.lt
Knygos viršelis	Knygos pavadinimas	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos viršelis	Knygos autorius
Tarptautinis standartinis	Knygos autorius	Knygos pavadinimas

⁹ <http://www.humanitas.lt/>

¹⁰ <http://www.pegasas.lt/>

¹¹ <http://www.books.lt/>

¹² Sudaryta autorės – S. S. past.

knygos numeris (ISBN)		
Knygą apibūdinantis teiginys	Leidykla	Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, viršelis, įrišimo tipas
Suteikta galimybė įvertinti knygą	Knygos kaina	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Knygos kaina	Trumpa anotacija	Leidykla ir išleidimo metai
Trumpa anotacija (lietuvių arba anglų kalba)	Knygos ištraukas atsisiuntimui	Knygos įvertinimų reitingas
Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas ir ypatybės: autorius, leidimo metai, leidėjas, apimtis, formatas, viršelis, iliustracijos, leidinio kalba		Skaitytojų komentarai
Turinys arba iliustruoti knygos puslapių pavyzdžiai (ne visada)		Trumpa anotacija
Atsiliepimai apie knygą		Knygos kaina

Knygynas „Humanitas“ siūlo knygas mokslui, darbui ir laisvalaikiui anglų kalba: *Akademinė, profesinė literatūra; Menas, laisvalaikis, dovanos; Kelionės, atostogos; Kalbų mokymas; Grožinė literatūra anglų kalba*. Šalia pagrindinės informacijos apie knygas, labai išryškėja reklaminė: skelbiami ypatingi pasiūlymai (nuolaidos, išpardavimai), savaitės perkamiausių knygų dešimtukas ir kita panašaus pobūdžio informacija. Siūloma galimybė knygas užsisakyti ir įsigyti internetu.

Knygyno „Pegasas“ svetainėje galima rasti informacijos ne apie visus, bet apie naujausius ir populiariausius Lietuvos ir užsienio leidyklų leidinius: perkamiausių knygų dešimtukas, knygyno konsultantų arba skaitytojų rekomenduojamos knygos). Be to, šio knygyno svetainėje informacija pateikiama kiek kitaip nei kitų knygynų svetainėse, pavyzdžiui, „Humanitas“. Tai lemia knygyno specializacija: siaura arba universali knygų pasiūla. Be pagrindinės informacijos apie parduodamas knygas, svetainėje informuojama apie knygynų tinklo „Pegasas“ knygynuose organizuojame įvairius kultūrinius renginius, susitikimus su rašytojais, naujausių knygų pristatymus ir „Pegasiuko pamokėles“ jauniems skaitytojams, kurių metu vaikai susipažįsta su knygos atsiradimo istorija, populiariausių knygų personažais bei knygynų darbu.

Internetinę knygų prekybą atstovaujančio knygyno svetainėje informacija apie knygas taip pat suskirstyta į tam tikras kategorijas: *Grožinė literatūra, Vaikų literatūra; Kompiuterinė literatūra, Švietimas ir mokslas; Kalbos ir gramatikos; Enciklopedijos, žodynai, žinynai; Verslo literatūra; Teisinė literatūra; Medicina ir sveikata*.

Apibendrinant Lietuvos tradicinių ir elektroninių knygynų svetainėse skelbiamą informaciją apie knygas, galima teigti, kad informacijos pateikimas beveik analogiškas leidyklų svetainėse skelbiamai informacijai. Šiek tiek skiriasi tik pateikimo struktūra.

Kalbant apie Didžiosiąją Britaniją, knygynų dešimtukui priklauso „Waterstone“, „W. H. Smith“, „Amazon.Co.UK“¹³, „Borders“¹⁴, BCA, „Ottakar’s“¹⁵, „Blackwell UK“¹⁶, „The Book People“¹⁷, „Hammicks“¹⁸ ir „British Bookshops“¹⁹. Didžiausias knygų prekybininkas Didžiojoje Britanijoje yra „W. H. Smith“ knygynų tinklas²⁰, kuris susijungęs su kitu tinklu – „Waterstone“²¹, taip pat kitas tinklas – „Dillon“²². Plėsdami rinką knygynų tinklai aktyviai naudoja dideles reklamines skaitymo populiarinimo kampanijas [26], kurios pritraukia potencialių knygų pirkėjų dėmesį ir taip skatina įsigyti knygas. Taigi, Didžiosios Britanijos knygynų svetainėse pateikiama informaciją galima iliustruoti remiantis jau minėtų knygynų tinklų „W. H. Smith“ ir „Dillon“ svetainių pavyzdžiais.

4 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos knygynų svetainėse²³

Informacijos struktūra	
„W. H. Smith“	„Dillon“
Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygos autorius	Knygos autorius
Knygos kaina, nuolaida, pirkimo sąlygos ir patvirtinimas	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Knygos formatas	Trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, formatas
Pardavimo statusas (ar knyga dar prekyboje, ar jau nebe)	Knygos kaina
Trumpa anotacija	Knygą apibūdinantis teiginys ir pasiūlymas paskaityti arba paklausti interviu su autoriumi, ištrauką iš knygos
Detalesnės informacijos blokas: pavadinimas, trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas (apimtis, viršelis, iliustracijos, spalvingumas), leidėjas ir išleidimo data, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Pirkimo sąlygos ir patvirtinimas
Knygos įvertinimų reitingas	
Trumpa informacija apie autorių	

¹³ www.amazon.co.uk.

¹⁴ www.borders.com.

¹⁵ www.yell.com/b/Ottakar%27s+Bookshop-Book+Shops-London-SE109BL-3136300/index.html

¹⁶ <http://bookshop.blackwell.co.uk>.

¹⁷ www.thebookpeople.co.uk.

¹⁸ www.hammickslegal.co.uk.

¹⁹ www.britishbookshops.co.uk.

²⁰ www.whsmith.co.uk.

²¹ www.waterstones.com.

²² www.cooperdillon.com.

²³ Sudaryta autorės – S. S. past.

Knygynų tinklo „W. H. Smith“ svetainėje siūloma labai daug ir įvairios tematikos knygų, kurios suskirstytos į tokias kategorijas: *Dailė ir fotografija, Biografijos, Verslas ir finansai, Vaikams, Komiksai, Kompiuterinės technologijos, Detektyvai, Auklėjimas, Maistas ir gėrimai, Sodininkystė, Sveikata, Istorija ir politika, Kalbos, Humoras, Religija, Mokslas ir gamta, Kelionės ir žemėlapiai, Sportas, Humoras, Audio knygos, Elektroninės knygos* ir kt. Taip pat yra papildomos kategorijos: *Knygos švietimui, Naujos knygos, Greitai prekyboje pasirodysiančios knygos, Specialūs pasiūlymai*. Šalia pagrindinės informacijos apie parduodamas knygas svetainėje daug dėmesio skiriama reklaminei informacijai: akcentuojamos nuolaidos, ryškūs knygų viršeliai, viliojantys pasiūlymai. Be to, svetainėje pateikta speciali knygų paieškos sistema, leidžianti greitai susirasti dominančią knygą pasitelkiant paiešką pagal knygos antraštę, autorių, tarptautinį standartinį knygos numerį (ISBN), leidėją, seriją, formatą (tradicinis, audio ar elektroninis). Tai labai patogiu, nes galima pakankamai greitai susirasti reikiamą knygą iš didžiulės knygyno pasiūlos.

Knygynų tinklo „Dillon“ svetainės struktūra skiriasi nuo aukščiau aptartų pavyzdžių, o informacija apie knygas taip pat pateikiama kiek kitaip: knygos nesuskirstytos į kategorijas, jų svetainėje siūloma nedaug, tad nėra aišku, koks šio knygynų tinklo asortimentas. Informacija apie knygas talpinama naujienų skiltyje, taip pat galima rasti detalios informacijos apie autorius. Šioje svetainėje nėra papildomos reklaminės informacijos, agituojančios įsigyti knygas už mažesnę kainą ir pan.

Tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos knygynų svetainės įgalina informacija suinteresuotus interneto vartotojus su knygomis susipažinti virtualiu būdu, jie turi galimybę rinktis iš didelės knygų pasiūlos, gali išsirinkti ir užsisakyti knygą perskaičius apie jas publikuojamą informaciją, ir kelių dienų bėgyje knyga galiausiai pasiekia pirkėjo namus. Taigi įprasta, kad Lietuvos ir Didžiosios Britanijos knygynų svetainėse reklamuojamos naujos knygos, nurodoma, kur ir kokiomis sąlygomis jas galima įsigyti, reklaminė informacija pajvairinama iliustracijomis, dažniausiai pristatomų knygų viršelių nuotraukomis, informacija nuolat atnaujinama ir papildoma. Tokiu būdu siekiama efektyvios komunikacijos su potencialiais knygų pirkėjais. Be to, knygų kainos internetiniuose knygynuose dažnai yra mažesnės, jų svetainėse apie knygą galima parašyti komentarą arba įvertinti knygą balais. Knygynų svetainėse neapsiribojama tik informacijos apie knygas skelbimu – dažnai supažindinama ir su kitokio pobūdžio prekėmis: periodiniais laisvalaikio leidiniais, įvairiomis dovanomis, atvirukais, šventinėmis dekoracijomis, įvairiais elektroniniais prietaisais ir kt., bei siūloma juos įsigyti. Todėl internetinius knygynus galima sieti net su interneto parduotuvėmis.

Lietuvos ir Didžiosios Britanijos knygynų svetainėse pateikiamos informacijos apie knygas pobūdis, struktūra ir tikslai yra artimi leidyklų svetainėse publikuojamai informacijai. Jos pateikimas priklauso nuo knygyno siekiamų tikslų, asortimento įvairovės, populiarumo ir kitų aspektų. Tačiau tokia informacija yra labai svarbi knygomis besidomintiems interneto vartotojams

iš viso pasaulio, nes įgalina greitai rasti patikimą informaciją apie knygas, o patiems knygynams tai naudinga reklamos ir komercine prasme.

Knygų klubų svetainės.

Elektroninėje terpėje veikia nemažai knygų klubų, kurių svetainėse skelbiama su knygomis susijusi informacija. Knygų klubų svetainėse pateikiama įvairialypė, mišri informacija, tačiau didžiausias dėmesys skiriamas knygų reklamai ir jų populiarinimui visuomenėje. „Knygų klubas, populiarindamas leidyklos knygas, informuodamas apie naujienas ir dažnai įtikindamas pirkti, yra viena efektyviausių tiesioginės knygų verslo rinkodaros formų, tačiau neretai tuos pačius veiksmus galima priskirti ir tiesioginio pardavimo skatinimui, ir tiesioginio atsako reklamai“ [33, p. 177]. Knygų klubų svetainių koncepcija labai artima knygynų svetainėms. Lietuvoje nėra daug elektroninių knygų klubų. Žinomiausi ir populiariausi yra „Knygų klubas“, „Baltų lankų“ knygų klubas, „Verslo žinių“ knygų klubas ir kt. Jais galima iliustruoti publikuojamą informaciją apie knygas.

5 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos knygų klubų svetainėse²⁴

Informacijos struktūra		
„Knygų klubas“	„Baltų lankų“ knygų klubas	„Verslo žinių“ knygų klubas
Knygos viršelis	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos autorius	Knygos autorius
Poligrafinis apipavidalinimas: apimtis, viršelis, formatas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Leidykla ir išleidimo metai	Suteikta galimybė įvertinti knygą	Leidykla ir išleidimo metai
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Knygos kaina	Įprasta kaina ir kaina klubo nariams
Suteikta galimybė įvertinti knygą, rekomenduoti ją kitiems žmonėms ir palikti komentarą	Pardavimo statusas (ar knyga jau prekyboje, ar dar ne)	Suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą
Įprasta kaina ir klubo kaina	Trumpa anotacija	Knygos įvertinimų reitingas
Trumpa anotacija	Vertėjai ir dailininkai	Trumpa anotacija
	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	
	Serija	
	Išleidimo metai	
	Apimtis	
	Knygos kalba	
	Įrišimo tipas	

²⁴ Sudaryta autorės – S. S. past.

Bene populiariausias elektroninis knygų klubas Lietuvoje taip ir vadinasi – „Knygų klubas“²⁵. Šis „Knygų klubas“ – tai pirmasis tokio pobūdžio klubas Lietuvoje, veikiantis nuo 2003 metų rugsėjo. Šiuo metu „Knygų klubas“ vienija jau daugiau kaip 53 000 knygų mylėtojų, skatina skaitymo poreikį ir teikia jiems informacijos apie įvairią literatūrą ir alternatyvius knygų įsigijimo būdus sklaidą. „Knygų klubas“ suteikia galimybę paprasčiau, patogiau, pigiau surasti ar įsigyti dominančią knygą. Šio knygų klubo interneto svetainėje taip pat galima rasti paskutiniąsias naujienas ir pamėgtas knygas, galima paskaityti leidinių anotacijas, ištraukas, interviu su autoriais, skaitytojų atsiliepimus ir palikti savo minčių. Klubo siūlomų knygų kainos žemesnės nei knygynuose, be to, kiekvieną ketvirtį skelbiami ypatingi pasiūlymai, nuolaidos, dovanos ir kt. „Knygų klube“ esančios knygos suskirstytos į kategorijas: *Grožinė literatūra; Knygos vaikams ir jaunimui; Informaciniai leidiniai; Žodynai, žinynai, enciklopedijos; Mokyklinė literatūra; Elektroniniai leidiniai*. Šalia pagrindinės informacijos apie knygas, pateikiama ir reklaminė: skelbiami ypatingi pasiūlymai, išpardavimai, naujienos, knygų anonsai, siūloma paieškos galimybė pagal autorių rodyklę, sudarytą abėcėlės tvarka. Be to, šis knygų klubas nerenka narystės mokesčio ir neįpareigoja pirkti tam tikrą kiekį knygų per tam tikrą laikotarpį. Atvirksčiai, „Knygų klubo“ nariai skatinami knygas rinktis laisvai. Šio knygų klubo nariai apie naujausias knygas ir kitus leidinius informuojami elektroniniu paštu, taip pat jie gauna „Knygų klubo“ katalogą ir įvairius bukletus su specialiais pasiūlymais, siunčiamus paprastu paštu. Norint tapti „Knygų klubo“ nariu, reikia užsisakyti bent vieną knygą ar kitokį leidinį.

Kitas Lietuvoje gerai žinomas knygų klubas yra „Baltų lankų“ knygų klubas²⁶ – tai knygų mylėtojus vienijantis ir skaityti kviečiantis klubas, kuriame galima sužinoti visas naujienas apie „Baltų lankų“ leidyklos knygas, taip pat kviečiama dalyvauti leidyklos organizuojamuose renginiuose, įsigyti leidyklos išleistų knygų patogiausiu knygų įsigijimo būdu su 30–40 proc. nuolaida.

Kadangi knygų klubo svetainė yra ta pati, kaip ir „Baltų lankų“ leidyklos, tai knygos yra suskirstytos analogiškai: *Publicistika, Grožinė literatūra, Vadovėliai ir mokomoji literatūra, Mokslinė literatūra, Vaikų ir jaunimo literatūra, Praktinė psichologija, Biografijos, albumai, Kulinarija, Turistams apie Lietuvą, Books in Foreign Language*. Esant „Baltų lankų“ knygų klubo nariu, „Baltų lankų“ leidyklos internetinėje svetainėje galima nesunkiai ir greitai išsirinkti knygą, rasite ne tik visas „Baltų lankų“ leidyklos siūlomas knygas, bet ir informatyvių straipsnių apie knygų autorius, literatūros kritikų atsiliepimų apie autorių kūrybą, skaitytojų nuomonių apie konkrečias knygas. Visiems „Baltų lankų“ knygų klubo nariams elektroniniu paštu periodiškai išsiunčiamas leidyklos naujienlaiškis – informacinis biuletenis. Taip pat klubo nariai operatyviai

²⁵ www.knyguklubas.lt.

²⁶ http://www.baltoslankos.lt/index.php?aux_page=aux8.

informuojami apie leidyklos skelbiamas akcijas, nuolaidas, apie organizuojamus knygų klubo renginius ir pan. Norint tapti „Baltų lankų“ knygų klubo nariu, reikia užsiregistruoti knygų klubo internetiniame puslapyje, bent kartą įsigyti knygų ir gauti knygų klubo nario kortelę.

„Verslo žinių“ knygų klube²⁷ buriasi visi aktyviai skaitantys verslo knygas ir besidomintys šios srities naujovėmis. Knygų klubo nariams taikomos 20–30 proc. nuolaidos įsigyjant „Verslo žinių“ leidžiamas knygas. Knygų daugumą sudaro verstinė verslo literatūra, išleista bendradarbiaujant su pripažintomis užsienio (JAV, Didžiosios Britanijos, Australijos, Danijos ir kt.) leidyklomis. Pagrindinės knygų temos – strateginis valdymas, lyderystė, rinkodara, finansai, personalo vadyba, įmonių sėkmės istorijos, asmeninių įgūdžių tobulinimas ir pan. Knygos suskirstytos į kategorijas: *Strategija; Pardavimas, derybos; Rizikos valdymas; Investicijos; Procesai; Projektai; Personalas; Asmeniniai įgūdžiai; Vadyba, kokybės vadyba; Rinkodara; Apskaita; Finansai; Laisvalaikis; Verslumas; Statyba; Vadovavimas, lyderystė*. Be šios pagrindinės informacijos apie knygas, knygų klubo nariai kas mėnesį informuojami apie naujausias knygas, kviečiami pasinaudoti patraukliais akcijų pasiūlymais. Klubo nariai pirmieji sužino ne tik apie jau išleistas, bet ir apie būsimas knygas ir turi galimybę jas įsigyti. Kartą per mėnesį klubo nariai gauna informaciją apie dvi netrukus pasirodysiančias „Verslo žinių“ knygas. Taip pat leidžiamas mėnesinis klubo laikraštis.

Skirtingai nei Lietuvoje, Didžiojoje Britanijoje knygų klubų mada yra plačiau paplitusi, nes tai yra vienas efektyviausių knygų pardavimo ir skaitymo skatinimo būdų. Bene populiariausi ir greičiausiai prieinami knygų klubai yra tie, kurie turi savo svetaines internete. Tai atveria galimybę informaciją apie knygas skleisti ir potencialių narių rasti visame pasaulyje. Didžiausias ir populiariausias knygų klubas Didžiojoje Britanijoje yra „Book Club Associates“ (BCA)²⁸. Šis klubas turi net 2 mln. narių. Tačiau jo akcijos priklauso „Bertelsmann“ ir britų grupei „Reed“ (abiems priklauso po 50 proc. knygų klubo akcijų). Be to, šis knygų klubas turi tik savo nariams skirtus knygynus, kuriuose knygos nariams parduodamos 25 proc. pigiau [26]. „Book Club Associates“ jungia smulkesnius, bet taip pat didelius Didžiosios Britanijos knygų klubus, kai kurie specializuojasi pristatydami ir siūlydami tik tam tikro žanro ir tematikos knygas, o kiti populiarina įvairių žanrų, itin plataus asortimento knygas. Taigi, BCA knygų klubų šeimai priklauso vienas didžiausių Didžiosios Britanijos knygų klubų „Books Direct“²⁹, taip pat „The History Guild“, „Fantasy & SF Book Club“, „Books for Children“, „Military & Aviation Book Society“. Knygų klubai nariams suteikia galimybę paprasčiau, patogiau ir pigiau įsigyti juos dominančią knygą, jų svetainėse nuolat publikuojama informacija apie pačias naujausias ir populiariausias, geriausiai perkamas knygas. Kaip ir Lietuvos, taip ir Didžiosios Britanijos knygų klubų svetainėse informacija

²⁷ http://parduotuve.vz.lt/knygos/knygu_klubas/naujienos.

²⁸ <http://www.bca.co.uk>.

²⁹ <http://www.member.booksdirect.co.uk/>

apie knygas pateikiama labai panašiai kaip ir knygynų ar leidyklų svetainėse. Vis dėlto, pateikiama informaciją galima iliustruoti remiantis knygų klubų svetainių pavyzdžiais.

6 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos knygų klubų svetainėse³⁰

Informacijos struktūra		
„The TV Book Club“	„Puffin Book Club“	„Books Direct“
Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Pardavimo statusas (ar knyga dar prekyboje, ar jau nebe)
Suteikta galimybė rekomenduoti knygą kitiems žmonėms ir palikti komentarą	Suteikta galimybė rekomenduoti knygą kitiems žmonėms ir palikti komentarą	Knygų klubo nustatyta knygos kaina, nuolaida ir kaina kitose pardavimo vietose
Knygos formatas	Knygų klubo nustatyta knygos kaina, nuolaida ir kaina kitose pardavimo vietose	Pirkimo sąlygos ir patvirtinimas
Knygų klubo kaina ir kaina kitose pardavimo vietose	Pirkimo sąlygos ir patvirtinimas	Leidėjas
Pirkimo sąlygos ir patvirtinimas	Pardavimo statusas (ar knyga dar prekyboje, ar jau nebe)	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Trumpa anotacija	Trumpa anotacija	Spaustuvė
	Detalesnės informacijos blokas: skaitytojų amžiaus kategorija, trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas (apimtis, viršelis, iliustracijos, formatas)	Trumpa anotacija
		Detalesnės informacijos blokas: skaitytojų amžiaus kategorija, trumpai apibūdinamas knygos poligrafinis apipavidalinimas (apimtis, formatas)

„The TV Book Club“³¹ svetainėje esančios knygos suskirstytos į kategorijas: *Skaitomiausios knygos*, *Ižymybių knygos*, *Faktinės knygos*, *Senų knygų klubas*. Šalia pagrindinės informacijos apie knygas skelbiami ypatingi pasiūlymai, išpardavimai, naujienos ir knygų anonsai. Be to, šis knygų klubas yra prieinamas laisvai, galima jame užsiregistruoti nemokamai, nerenkamas narystės mokestis, o nariai neįpareigojami pirkti tam tikrą kiekį knygų per tam tikrą laikotarpį.

³⁰ Sudaryta autorės – S. S. past.

³¹ www.tvbookclub.co.uk.

Kitas knygų klubas „Puffin Book Club“³² yra skirtas daugiausiai vaikams nuo 3 iki mokyklinio amžiaus bei suaugusiems. Jo tikslas – skatinti ir diegti mažiesiems skaitymo malonumą ir populiarinti knygas vaikų auditorijai. Be to, šio knygų klubo siūlomų knygų kainos yra 50 proc. mažesnės nei kitose parodavimo vietose. Norint tapti nariu, reikia užpildyti išsamią registracijos formą ir ją patvirtinti. Šio knygų klubo svetainėje esančios knygos suskirstytos į amžiaus kategorijas: 3+ (gausiai iliustruotos knygos patiems mažiausiems, pritaikytos skaityti garsiai siūloma nuo klasika tapusių pasakų knygų iki pačių naujausių leidinių), 5+ (knygos, skirtos mokytis skaityti ir lavinti skaitymo įgūdžius: būdingi trumpi skyriai, paprastas tekstas ir linksmi siužetai), 7+ (nuotykių knygos, komedijos ir romanai), 9+ (kalbos, skaitymo ir suvokimo įgūdžius lavinančios knygos), 11+ (tarpinės knygos tarp skirtų vaikams ir suaugusiems: sudėtingesnis turinys, suaugusiems skirtoms knygoms artimos temos, paprastai labai noriai skaitomos), *Knygos mokyklai, Užaugusiems ir suaugusiems*. Be pagrindinės informacijos apie knygas, knygų klubo lankytojai ir nariai informuojami apie naujausias knygas, kviečiami pasinaudoti patraukliais akcijų pasiūlymais, taip pat šio knygų klubo svetainė išsiskiria spalvingumu ir ryškumu. Tokią ekspresiją lemia knygų klubo pagrindinė tikslinė auditorija – įvairaus amžiaus vaikai. Tačiau apskritai pagrindinės informacijos pateikimas knygų klubų svetainėse yra labai panašus.

Vienas didžiausių Didžiosios Britanijos knygų klubų „Books Direct“ svetainėje esančios knygos taip pat suskirstytos į kategorijas, kurių ištis daug, informacijos pobūdis ir struktūra labai panaši į jau aptartų šaltinių, ypač į Didžiosios Britanijos knygynų svetainėse skelbiamą informaciją, pavyzdžiui, knygynų tinklo „W. H. Smith svetainė. Šalia pagrindinės informacijos apie knygas čia taip pat gausu reklaminių pasiūlymų klubo lankytojams, anonsuojamos naujienos. Norint visapusiškai naudotis svetainės teikiamais pasiūlymais ir galimybėmis, reikia tapti knygų klubo nariu.

„Knygų klubas, populiarindamas knygas, informuodamas apie naujienas ir dažnai įtikindamas pirkti, yra viena efektyviausių tiesioginės knygų verslo rinkodaros formų“ [33, p. 177]. Didžiojoje Britanijoje knygų klubai populiariausi nei Lietuvoje, tačiau jų svetainėse skelbiama labai įvairi informacija ir tikslai – išleistų knygų reklama ir jų populiarinimas visuomenėje – kone analogiškai Lietuvoje veikiantiems knygų klubams, tačiau juose knygų pasiūla žymiai didesnė ir įvairesnė.

Bibliotekų svetainės.

Didelė dalis Lietuvos bibliotekų turi savo interneto svetaines, kur pateikia bendro pobūdžio informaciją apie jas, yra nuorodos į informacijos paieškos sistemą, duomenys apie bibliotekos fondus, naujai gautų knygų sąrašai ir kitos nuorodos [16]. Interneto svetainės jau tapo būtinu

³² www.puffinbookclub.co.uk.

reiškiniu bibliotekų veikloje ir jas drąsiai galima pavadinti bibliotekų elektroniais informacijos ištekliais. Tai ištekliai, esantys pasauliniame žiniatinklyje (www), komercinės, prenumeruojamos duomenų bazės, elektroniniai katalogai, kartotekos bei elektroniniai leidiniai [3].

Bibliotekų svetainių grupei priskiriamus elektroninius šaltinius geriausiai iliustruojantys pavyzdžiai yra: Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos svetainė³³, Vilniaus universiteto bibliotekos svetainė³⁴, taip pat Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos svetainė³⁵ ir kt. Lietuvos, kaip ir Didžiosios Britanijos, bibliotekų svetainėse pristatomi bibliotekų elektroniniai katalogai, pateikiamos leidinių užsakymo taisyklės, skaitytojai supažindinami su elektroninio katalogo galimybėmis surasti, užsakyti, pratęsti knygų skaitymą internetu. Taip pat pristatomos duomenų bazės, pasiekiamos per internetą ir esančios kompaktiniuose diskuose, pateikiami jų aprašymai, jungimosi duomenys, bei vadovai, kaip naudotis duomenų bazėmis. Bibliotekos skaitytojams pateikiami surinkti, įvertinti, suklasifikuoti pagal temas interneto išteklių sąrašai. Apskritai elektroniniuose kataloguose ir duomenų bazėse, kaip www.libis.lt, apimančioje visus pagrindinius bibliotekų darbo procesus – komplektavimą, katalogavimą, paiešką ir vartotojų aptarnavimą, kaupiama knygų, brošiūrų, daugiatomių, periodinių leidinių, laikraščių, žurnalų, tęstinių, serijinių leidinių, biuletenių, oficialiųjų dokumentų, kartografijos, žemėlapių, atlasų, natų (partitūrų), garsinių dokumentų bibliografiniai įrašai. Kataloge galima atlikti paprastą ir pažangią informacijos paiešką pagal antraštę ar seriją, asmenvardį, kolektyvą, dalyką arba temą, leidėją ar leidimo vietą, leidimo metus, kalbą, universaliąją dešimtainę klasifikaciją (UDK), ISBN/ISSN numerius ir kitus kriterijus.

Be to, Lietuvoje leidžiama ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos svetainėje skelbiama „Ekspresinformacija apie naujus spaudinius, išėjusius Lietuvoje“³⁶ – tai masinės bibliografijos priemonė, nedidelės apimties savaitinis leidinys, kuriame sistetine tvarka pateikiama informacija apie naujas knygas, skelbiami spaudiniai gauti per savaitę. Leidinyje nauji spaudiniai (knygos) sugrupuoti pagal tam tikras kategorijas, pvz.: Bendrasis skyrius, Filosofija, Psichologija, Religija / Teologija, Politika, Etnografija / Papročiai / Tautosaka, Matematika / Gamtos mokslai, Medicina ir t.t. Šis biuletenis sudaromas naudojantis Nacionalinės bibliografijos duomenų banko (NBDB) įrašais, parengtais bibliotekoje gautų privalomųjų egzempliorių pagrindu. Įrašai dėstomi pagal universaliąją dešimtainę klasifikaciją (UDK). „Ekspresinformacijoje...“ pateikiami pagrindiniai duomenys apie spaudinį, o jei jų nepakanka turiniui atskleisti, pridedama ir trumpa anotacija.

³³ www.lnb.lt.

³⁴ www.mb.vu.lt.

³⁵ www.amb.lt.

³⁶ <http://www.lnb.lt/lnb/content/editionList.jsp?categoryId=19&editionType=21>.

Toje pačioje svetainėje taip pat skelbiamas Bibliografijos ir knygotyros centro rengiamas kasmetinis statistinės informacijos biuletėnis „Lietuvos spaudos statistika“³⁷, kuriame skelbiami duomenys apie knygas, neknyginę medžiagą, elektroninius išteklius fiziniuose laikmenose, gautus per metus iš Lietuvos leidėjų privalomojo egzemplioriaus pagrindu. Išsamiai, įvairiais aspektais – teksto kalbos, leidybos, paskirties ir kt. – apskaitomos knygos ir brošiūros, laikraščiai, žurnalai bei biuletėniai. Be to, pateikiami duomenys apie natas, žemėlapius, vaizduojamojo meno spaudinius, leidinius akliesiems Brailio raštu, bei smulkiąją spaudą.

Didžiosios Britanijos bibliotėkos taip pat turi informatyvias interneto svetaines. Svarbiausios Airijos ir Didžiosios Britanijos bibliotėkos, kataloguojančios leidinius, yra Britų bibliotėka³⁸, Bodleian bibliotėka³⁹, Kembridžo universiteto bibliotėka⁴⁰, Nacionalinė Velso bibliotėka⁴¹, Dublino Trejybės koledžo bibliotėka⁴², Škotijos nacionalinė bibliotėka⁴³, Birmingemo viešoji bibliotėka⁴⁴ ir kt.. Šių bibliotėkų svetainėse esančios duomenų bazės yra patogus ir operatyvus būdas ieškoti reikalingų pirminės informacijos šaltinių: knygų, žurnalų, straipsnių ir kitų leidinių.

Didžiosios Britanijos bibliotėkų svetainėse, kaip ir Lietuvoje, pateikiami bibliografiniai ir papildomi duomenys, susiję su knygomis ir kitais leidiniais: klasifikacijos indeksai, reikšminiai žodžiai, ir santrauka, tačiau ne visateksčiai dokumentai. Lyginant Lietuvos ir Didžiosios Britanijos bibliotėkų svetaines, pastebėta, kad, kaip įprasta visoms bibliotėkoms, pristatomi bibliotėkų elektroniniai katalogai, pateikiamos leidinių užsakymo taisyklės, skaitytojais supažindinami su elektroninio katalogo galimybėmis surasti, užsakyti, pratęsti knygų skaitymą internetu, pateikiami surinkti, įvertinti, suklasifikuoti pagal temas interneto išteklių sąrašai. Taip pat pristatomos duomenų bazės, pasiekiamos internetu ir esančios kompaktiniuose diskuose, pateikiami jų aprašymai, jungimosi duomenys, bei vadovai, kaip naudotis duomenų bazėmis. Tokios bibliotėkų duomenų bazės yra viena iš efektyviausių priemonių virtualiu būdu gauti mokslinę informaciją. Tačiau ne visos tokios duomenų bazės yra laisvai prieinamos kiekvienam vartotojui – jas reikia prenumeruoti. Taigi, kaip ir Lietuvoje, Didžiosios Britanijos bibliotėkų svetainėse pateikiama informacija apie bibliotėkose prenumeruojamus elektroninės informacijos bei laisvos prieigos šaltinius. Taip pat pateikiamos tiesioginės nuorodos į minėtus šaltinius, o trumpi jų aprašymai suteikia galimybes pasaulinio tinklo vartotojams ne tik susipažinti ir pasirinkti, bet ir operatyviai prisijungti prie jų.

³⁷<http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=0422A897883711DAA310746164617373&inlanguage=lt&pathId=48>.

³⁸ www.bl.uk.

³⁹ www.bodleian.ox.ac.uk/bodley.

⁴⁰ www.lib.cam.ac.uk.

⁴¹ www.llgc.org.uk.

⁴² www.tcd.ie/Library.

⁴³ www.nls.uk.

⁴⁴ www.bham.lib.al.us.

Didžiosios Britanijos bibliotekos savo funkcijomis panašios į Lietuvos, bet kartu ir labai skirtingos. Atskleisti ir iliustruoti skirtumus galima trumpai apžvelgus kai kurių bibliotekų įdomias veiklos ypatybes, pavyzdžiui, Britų biblioteka, įdomi tuo, kad turi savo spaustuve, pati mikrofilmuoja dokumentus ir turi didžiulę pašto tarnybą – per dieną iš bibliotekos išsiunčiama per 3000 siuntų. Kasmet biblioteka gauna 4 milijonus užsakymų knygoms, straipsnių ar kitų dokumentų kopijoms, o 70% užsakymų gauna elektroniniu būdu. Birmingemo viešoji biblioteka pastatyta prieš dvidešimt penkerius metus, tada ji buvo laikoma didžiausia Europos viešąja biblioteka. Šalia knygų ar periodikos, lankytojams skolinami ir kompaktiniai diskai, videofilmai, įrašytos į garso laikmenas knygos, kompiuterių programinė įranga, tačiau už juos imamas mokestis. Be to, specialiai emigrantams yra sukaupta literatūra arabų, bengalų, hindi, kinų, vietnamiečių ir kt. Kalbomis, gaunami šių šalių periodiniai leidiniai. Taigi, šie keli pavyzdžiai rodo, kad Didžiosios Britanijos bibliotekos iš tiesų yra labai įspūdingos ir reikšmingos visuomenei.

Prie Didžiosios Britanijos bibliotekų teikiamoms paslaugoms artima bibliografinė duomenų bazė „Global Books in Print“⁴⁵, kurioje yra daugiau kaip 9 mln. įrašų apie leidžiamas, išparduotas ir ruošiamas išleisti spausdintas, garsines knygas ir vaizdajuostes. Šioje duomenų bazėje pateikiama informacija apie leidinius, išleistus ne tik Didžiojoje Britanijoje, bet ir JAV, Australijoje, Pietų Afrikoje ir Naujojoje Zelandijoje. Kaip ir kiti informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai, tai nepakeičiamas bibliotekininkų, leidėjų, knygų platintojų informacijos šaltinis. Atliekant informacijos paiešką duomenų bazėje, galima naudotis daugiau kaip 30 paieškos kriterijų. Besinaudojantys šia duomenų baze gali palyginti įvairių knygų kainas ir leidėjų siūlomas paslaugas, susipažinti su profesionaliomis leidinių apžvalgomis, jų turiniais, arba skaityti visą leidinio tekstą, jei knyga yra laisvai prieinama internete.

Apibendrinant galima teigti, kad tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos bibliotekose atliekamas leidinių komplektavimas, katalogavimas, paieška ir vartotojų aptarnavimas, kaupiama knygų, brošiūrų, daugiatomių, periodinių leidinių, laikraščių, žurnalų, tęstinių, serijinių leidinių, oficialiųjų dokumentų, kartografijos, žemėlapių, atlasų, garsinių dokumentų ir kitų įvairių leidinių bibliografiniai įrašai. Bibliotekų svetainėse galima atlikti informacijos paieškas pagal leidinio antraštę ar seriją, autoriaus asmenvardį, dalyką arba temą, leidėją ar leidimo vietą, leidimo metus, kalbą, ISBN/ISSN numerius ir kitus kriterijus. Apskritai, bibliotekų paieškos sistemos labai universalios, patogios, tačiau kartais sudėtingos naudoti ir suteikia dideles paieškos galimybes. Radus ieškomą knygą, galima matyti tokią informaciją apie ją: knygos autoriaus pavardė ir vardas, pavadinimas, išleidimo metai. Didžiosios Britanijos bibliotekų svetainėse, norint sužinoti daugiau, paspaudus ant pavadinimo galima pamatyti išsamesnę, tikslią ir labai detalią informaciją apie knygą. Tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos svetainėms priklausančiuose elektroniniuose

⁴⁵ <http://www.booksinprint.com/bip/>

šaltiniuose pateikiama specializuota mišraus pobūdžio elektroninė informacija apie knygas: bibliografinė, faktografinė, adresinė, skirta plačiajai visuomenei, besidominčiai konkrečiomis knygomis. Informacijos pateikimo principai, kaip ir tikslinė veikla, labai panašūs, atsižvelgiant į šalių geografinius bei demografinius skirtumus, labiausiai skiriasi tik pateikiamos informacijos apimtys. Taigi šiai grupei – bibliotekų svetainėms – priklausančiuose elektroniniuose šaltiniuose pateikiama specializuota, galima sakyti, išsamiausia mišraus pobūdžio elektroninė informacija, skirta plačiajai visuomenei.

Elektroninių knygų svetainės.

Žodynuose ar enciklopedijose elektroninė knyga dažniausiai apibūdinama kaip tekstinis knygos analogas, esantis elektroninėje laikmenoje ir skaitomas kompiuterio ekrane. Elektroninė knyga susidaro iš pagal temas organizuotų skaitmeninės informacijos puslapių. Šiuo atveju puslapis, priešingai popieriaus lapui, pagrįstam įprastos knygos puslapiu, yra matuojamas monitoriaus ekranu. Tie puslapiai organizuojami pagal tematiką ir turinčių įprastos knygos požymius – puslapių numerius, antraštes, teksto skiltis ir pan. Elektroninės knygos taip pat gali turėti įvairaus pobūdžio informaciją – tekstus, vaizdus ir garsus. Tokio formato knygos gali būti pagamintos ir išplatintos labai greitai, jas nesunku pataisyti ar atnaujinti, informaciją galima papildyti. Bene didžiausias elektroninių privalumas yra tas, kad jos yra prieinamos visam pasauliui įdedant mažai pastangų, nėra tarpinių išlaidų, taip pat lengva surinkti duomenis apie perkamumą ir pirkėjus. Tačiau elektroninės knygos pasiekia tik nedaugelį potencialių vartotojų, joms reikalinga speciali įranga, jomis nelabai patogiu naudotis, be to, daugelis žmonių jaučia psichologinį pasipriešinimą technologijoms [17].

Pasaulyje sparčiai populiarėja elektroninės knygos ir jas skaitytojams siūlančios elektroninės parduotuvės, Lietuvoje tokios knygos vis dar sunkiai randa savo pirkėją. Nepaisant to, Lietuvoje yra specialių elektroninių knygų svetainių, kuriose platinamos tokios knygos bei skelbiama informacija apie jas. Informaciją apie knygas, publikuojamą tokio pobūdžio elektroniniuose šaltiniuose Lietuvoje iliustruoja elektronines knygas pristatančios ir siūlančios svetainės, pvz.: Skaityklė.lt⁴⁶, Elknygos.lt⁴⁷ ir Knygute.lt⁴⁸.

7 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos elektroninių knygų svetainėse⁴⁹

Informacijos struktūra

⁴⁶ <http://www.skaitykle.lt/>

⁴⁷ <http://www.elknygos.lt/>

⁴⁸ <http://www.knygute.lt/>

⁴⁹ Sudaryta autorės – S. S. past.

Skaityklė.lt	Knygute.lt	Elknygos.lt
Knygos viršelis	Knygos viršelis (galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos kaina	Knygos formatas (pvz., pdf, epub)
Knygos autorius	Serija (ne visada)	Knygos kalba
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Knygos formatas (pvz., pdf, epub)	Išleidimo metai
Išleidimo metai	Leidykla	Knygos apimtis
Leidykla	Išleidimo metai	Knygos dydis (pvz., 170.0 Mb)
Kategorija, kuriai priklauso knyga	Knygos ištrauka ir galimybė parsisiųsti nemokamą knygos ištrauką	Trumpa anotacija
Knygos formatas (pvz., Adobe EPUB)	Knygos išleidimo rėmėjas (ne visada)	Registracija knygos siuntimui
Trumpa anotacija	Informacija apie jau išgytas knygas	Parsisiuntusiųjų knygą skaičius
Panašios knygos		Suteikta galimybė įvertinti knygą, rekomenduoti ją kitiems žmonėms ir palikti komentarą
Knygos kaina, įsigijimo sąlygos ir patvirtinimas		Knygos įvertinimų reitingas
		Svetainės lankytojų diskusijų forumas

Skaityklė.lt yra elektronines knygas Lietuvos skaitytojams siūlančios elektroninės parduotuvės svetainė, kurioje galima rasti informacijos apie jų turimas knygas, taip pat nusipirkti elektroninių knygų, joms skaityti reikalingą skaityklę ir t.t. Svetainėje pateikiama koncentruota informacija apie knygas, kurios suskirstytos į tam tikras kategorijas: *Romanai; Fantastika; Eseiistika; Verslas ir ekonomika; Mokslinė literatūra; Vaikų ir jaunimo literatūra; Vadovėliai; Žinynai, žodynai ir enciklopedijos; Atsiminimai, biografijos, publicistika; Grožis; Humoras*. Šalia pakankamai išsamios ir koncentruotos informacijos apie knygas, svetainėje pateikiama nemažai reklaminio pobūdžio informacijos, dažniausiai apie skaitykles ir kitus skaitiklių priedus bei aksesuarus.

Elektronines knygas siūlančioje svetainėje Knygute.lt parduodamos knygos skaitymui elektroninių knygų skaitytuvuose ir kompiuteriuose. Knygute.lt taiko knygų apsaugas, nes išgytos knygos tampa vardinėmis, į kiekvieną išgytą knygą įrašomas unikalus exlibris. Taip pat siūloma galimybė kaupti asmeninę biblioteką. Tačiau nepaisant siūlomų originalių paslaugų, informacijos apie knygas požiūriu ši svetainė ne tokia informatyvi palyginus ją su Skaitykle.lt svetaine. Šioje svetainėje knygos taip pat suskirstytos į kategorijas: *Fantastika; Romanai; Kraštotyra; Poezija; Publicistika*. Panašios informacinės struktūros yra ir Elknygos.lt svetainė, tačiau elektroninių knygų pasiūla įvairesnė ir didesnė nei Knygute.lt svetainėje. Joje taip pat apsiribojama tik faktine informacija apie siūlomas knygas. Svetainėje knygos suskirstytos į kategorijas: *Namų virtuvė;*

Namų ūkis; Žodynai; Užsienio kalbos; Grožinė literatūra; Vaikams; Sportas / Grožis / Laisvalaikis; Netradicinė medicina; Tikslieji mokslai; Psichologija / Sociologija / Pedagogika; Kompiuteriai / Internetas; Audio knygos. Pagrindinės informacijos apie knygas pastarosiose dviejose svetainėse nepapildo kitokios pobūdžio ar rūšies informacija.

Nepaisant elektroninėms knygoms priskiriamų trūkumų, Didžiojoje Britanijoje, skirtingai nei pastaruosiu metu Lietuvoje, tokios knygos yra labai populiarios ir naudojimas jomis yra plačiai paplitęs. Todėl tokiose Didžiosios Britanijos svetainėse galima rasti akivaizdžiai daugiau naudingos informacijos tiek apie naujausias, tiek apie anksčiau išleistas knygas, negu lietuviškose elektroninių knygų svetainėse. Bene didžiausia ir pasaulyje gerai žinoma Didžiosios Britanijos elektroninių knygų svetainė (talpykla) yra „Amazon. Co. UK“⁵⁰, taip pat „W. H. Smith eBooks“⁵¹, „rBooks“⁵² ir daugelis kitų. Informacijos apie knygas pateikimą galima iliustruoti pasitelkiant šias elektroninių knygų svetaines.

8 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos elektroninių knygų svetainėse⁵³

Informacijos struktūra		
„Amazon. Co. UK“	„rBooks“	„W. H. Smith eBooks“
Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti peržiūrėti knygos vidaus elementus)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį	Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį
Svetainės lankytojų peržiūrų skaičius	Knygos kaina	Knygos kaina
Knygos kaina ir nuolaida	Pardavimo statusas (ar knyga prekyboje, ar jau nebe)	Įsigijimo sąlygos ir patvirtinimas
Pardavimo statusas (ar knyga prekyboje, ar jau nebe)	Įsigijimo sąlygos ir patvirtinimas	Knygos formatas (pvz., ebook)
Informacija apie teikiamas pristatymo paslaugas	Knygos formatas (pvz., ebook)	Trumpa anotacija
Knygos formatas ir kokybė	Išleidimo data	Panašios knygos
Specialūs pasiūlymai	Trumpa anotacija	Detalesnės informacijos blokas: pavadinimas, leidėjas ir išleidimo data kalba, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), knygos kalba, serija, kategorija
Svetainės lankytojų peržiūrėtų		Knygos įvertinimų reitingas

⁵⁰ www.amazon.co.uk.

⁵¹ <http://ebooks.whsmith.co.uk>.

⁵² www.rbooks.co.uk.

⁵³ Sudaryta autorės – S. S. past.

knygų sąrašas		
Detalesnės informacijos blokas: knygos apimtis, leidejas ir išleidimo data, kalba, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), knygos formatas, pakartojamas svetainės lankytojų peržiūrų skaičius		Techniniai patarimai
Informacija apie autorių ir nuoroda į autoriaus asmeninę svetainę ar tinklaraštį		
Reklaminiai pasiūlymai, susiję su knyga ar autoriumi (galimybė įsigyti už mažesnę kainą, informacija apie autorinius koncertus, renginius ir pan.)		
Trumpa anotacija		
Siūloma peržiūrėti panašaus turinio leidinių kategorijas		
Svetainės lankytojų po peržiūros įsigytos knygos		
Suteikta galimybė įvertinti knygą, rekomenduoti ją kitiems žmonėms ir palikti komentarą		
Svetainės lankytojų diskusijų forumas		
Kita informacija		

Šiuo metu didžiausia ir populiariausia elektroninių knygų svetainė „Amazon. Co. UK“ siūlo beveik 300 tūkst. elektroninių knygų. Populiarioje elektronines knygas siūlančios kompanijos svetainėje pristatomos elektroninės knygos suskirstytos į daugybę kategorijų, pvz.: *Dailė, architektūra ir fotografija; Knygos vaikams; Verslas, finansai ir teisė; Kompiuteriai ir internetas; Trileriai ir detektyvai; Maistas ir gėrimai; Sveikata, šeima ir gyvenimo būdas; Istorija; Namai ir sodas; Siaubas; Humoras; Kalbos; Mintys, kūnas ir siela; Muzika, scena ir ekranas; Poezija, drama ir kritika; Romanai; Mokslas ir gamta; Fantastika; Visuomenė, politika ir filosofija; Sportas, pomėgiai ir žaidimai; Kelionės ir atostogos* ir t.t. Kiekviena iš šių knygų kategorijų dar smulkiau skirstoma į pogrūpius pagal tematiką. Taigi galima labai detalizuota ir tiksli knygų paieška. Šalia detalios ir išsamios bibliografinės, adresinės, faktinės ir kartu reklaminės informacijos gausu ir papildomos: pristatomos naujausios elektroninių knygų skaitytuvų ir kitų kompiuterinių bei elektroninių prietaisų technologijos bei produktai, afišuojami ypatingi pasiūlymai, nuolaidos ir kita labai plataus spektro informacija, reklaminiai pranešimai, naudingos

nuorodos ir t.t. Taigi šioje svetainėje informacijos apie knygas galima rasti labai daug ir ji skirta visiems besidomintiems knygomis svetainės vartotojams iš viso pasaulio.

„rBooks“ elektroninių knygų svetainėje knygos suskirstytos į tris dideles grupes: *Grožinė literatūra; Negrožinė literatūra; Vaikams*. Kiekviena iš šių grupių dar suskirstyta į smulkesnes kategorijas, pvz.: *Grožinė literatūra: Šiuolaikinė grožinė literatūra; Detektyvai; Klasikinė literatūra; Poezija; Sakmės ir romanai; Mokslinė ir fantastinė literatūra ir kt., Negrožinė literatūra: Dailė ir Muzika; Biografijos; Verslas; Šeima ir sveikata; Kinas ir televizija; Maistas ir gėrimai; Sodininkystė; Istorija; Humoras; Psichika, kūnas ir siela; Mokslas; Sportas; Kelionės ir kt., Vaikams: pagal amžiaus kategorijas (0-5), (5-7), (7-9), (9-11), (12 ir daugiau) ir kt.* Taigi, šioje svetainėje informacija apie knygas pateikiama labai detali, išsami ir pagal nusistovėjusią struktūrą. Tokiu pačiu principu pristatomos svetainės geriausiai parduodamos knygos, siūlomos mėnesio knygos, rekomenduotinos įsigyti ir pan. Tačiau pagrindinė informacija reklamine papildoma saikingai, daugiausiai koncentruojamasi ties informacija apie konkrečias knygas.

„W. H. Smith eBooks“ elektroninių knygų svetainėje informacija apie knygas pateikiama panašiai kaip ir „Amazon. Co. UK“ ar „rBooks“ svetainėse, taip pat detalai, išsamiai ir patraukliai. Knygos svetainėje suskirstytos į tris dideles grupes: *Knygos pagal kategoriją; Knygos pagal kainą; Knygos pagal formatą*. Kiekviena iš šių grupių skaidoma smulkiau, pvz.: *Knygos pagal kategoriją: Menas, amatai ir fotografija; Biografijos; Verslas ir finansai; Vaikams; Komiksai; Detektyvai; Kompiuterinės technologijos; Audio knygos; Švietimas; Grožinė literatūra; Kinas, televizija ir muzika; Maistas ir gėrimai; Sodininkystė; Sveikata ir sveika gyvensena; Istorija ir politika; Namai ir antikvaras; Humoras; Kalbos; Poezija ir pjesės; Religija ir dvasingumas; Mokslas ir gamta; Sportas; Kelionės ir žemėlapiai, Knygos pagal kainą: pateikiami kainų intervalai, Knygos pagal formatą: eAudiobook – MP3, eAudiobook – WMA, eBook – ePub, eBook – PDF.* Detali pagrindinė informacija papildoma reklamine, tačiau, kaip ir „rBooks“ svetainėje, saikingai.

Taigi, Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroninių knygų svetainėse publikuojama informacija apie knygas bei knygų pasiūla iš esmės skiriasi. Didžiosios Britanijos šaltiniai gali būti sektinas pavyzdys lietuviškiems. Tuo tarpu Didžiosios Britanijos svetainėse, siūlančiose elektronines knygas, informacijos apie knygas struktūra ir pobūdis labai panašūs, skiriasi tik svetainių apipavidalinimas, svetainės turinio struktūra, siūlomų elektroninių knygų informacijos struktūros elementų kiekis bei eiliškumas ir papildoma informacija. Lyginant šalių svetaines, matyti, kad Didžiosios Britanijos svetainėse, ypač „Amazon. Co. UK“, dažnai susipina bibliografinės, adresinės, faktinės ir reklaminės informacijos elementai. Tai nebūdinga Lietuvos elektroninių knygų svetainėms. Be to, Didžiojoje Britanijoje labai dažnai elektroninių knygų pardavimo paslaugos siūlomos ir jau aptartų knygynų, leidyklų, knygų klubų svetainėse. Tai rodo,

kad Didžiojoje Britanijoje elektroninių knygų paklausa ir jų pasiūla yra didžiulė ir įsitvirtinusi visuomenėje kaip natūralus dalykas, nulemtas šiuolaikinių technologijų teikiamų galimybių.

3.2. Papildomi elektroniniai informacijos šaltiniai

Papildomi informacijos šaltiniai: skaitmeninių leidinių svetainės, profesinių leidinių svetainės, rašytojų asmeninės svetainės, rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės, naujienų portalai, internetinės projektų svetainės ir reklaminė informacija elektroniniu paštu, išskirti remiantis tuo pačiu principu kaip ir pagrindiniai. Šie šaltiniai pasižymi informacijos įvairove, publikuojamų informacijos apie išleistas knygas aspektų, kiekio, pobūdžio ir publikavimo tikslų skirtumais. Tokie elektroniniai informacijos šaltiniai atlieka, galima sakyti, papildomą funkciją ir gali papildyti pagrindiniuose informacijos šaltiniuose skelbiamą informaciją.

Skaitmeninių leidinių svetainės.

Skaitmeninis leidinys – tai leidinys, publikuojamas elektroniniu būdu, siunčiamas elektroniniu paštu, arba skelbiamas elektroniniuose šaltiniuose. Dažnai įprasti popieriniai leidiniai gali turėti elektronines versijas. Prieš keletą metų Lietuvoje ėjo skaitmeniniai leidiniai „Sociumas“, „Artium Unitio“, kuriuose dažnai buvo skelbiama informacija apie knygas: bibliografiniai duomenys, statistika, knygų sąrašai ir kt. Tačiau šių skaitmeninių leidinių internete jau nebėra, o naujais taip pat negalima pasigirti. „Kai kuriuose kituose skaitmeniniuose leidiniuose dedama informacija apie autorius, jų publikacijas, kūrinių ištraukos. Juose skelbiamos ir knygų recenzijos, nurodomos leidyklos, leidžiančios tos tematikos knygas“ [17, p. 217].

Lietuvos rašytojų sąjungos savaitraščio „Literatūra ir menas“ svetainėje⁵⁴ pateikiama labai įvairi informacija, susijusi su literatūros aktualijomis, skelbiamos kino, teatrų, koncertų, parodų programos, publikuojami straipsniai literatūros ir meno temomis, interviu su rašytojais, menininkais, kūrinių ištraukos ir pan.

9 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos skaitmeninių leidinių svetainėse⁵⁵

Informacijos struktūra
„Literatūra ir menas“
Knygos viršelis
Knygos autorius
Knygos pavadinimas
Ištraukos iš knygos (ne visada)

⁵⁴ www.culture.lt/lmenas.

⁵⁵ Sudaryta autorės – S. S. past.

Vertėjas ir kalba, iš kurios versta
Leidykla ir išleidimo metai (ne visada)
Trumpa anotacija
Suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą

Šalia pagrindinės informacijos apie knygas, skelbiami perkamiausių knygų dešimtukai, naujienos, taip pat Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro parengta bibliografinė informacija apie naujas knygas.

Iš pateikiamos informacijos tokio pobūdžio svetainėse matyti, kad internetinė aplinka lietuvių kultūrai dar yra nauja ir nevisiškai įsisavinta erdvė. Skaitmeninių leidinių svetainių, galima sakyti, beveik nėra, tačiau galima fiksuoti jų užimamas nišas: profesionaliai parengta, į masinį skaitytoją orientuota „Literatūrinė Sofa“⁵⁶, kurioje skelbiama kritinė informacija apie knygas – recenzijos, taip pat uždaros literatūrinės bendruomenės poreikius tenkinanti šiuolaikinės lietuvių literatūros antologija „Tekstai“⁵⁷, mėgėjiškai parengta, tačiau dideliu populiarumu pasigirti galinti knygų apžvalgos svetainė „Skaityta“⁵⁸ yra šiuo metu pagrindiniai literatūrinių žurnalų funkcijas atliekantys skaitmeniniai lietuviški leidiniai internete.

Didžiojoje Britanijoje, kaip ir Lietuvoje, taip pat nėra daug laisvai prieinamų internete publikuojamų skaitmeninių leidinių, kuriuose būtų galima rasti informacijos apie knygas ir su knygomis susijusius klausimus. Atskirai tokių leidinių paieška užtruktų, todėl jų sąrašai ir interaktyvios nuorodos į jų svetaines kaupiamos specialiuose tinklapiuose, pavyzdžiui, skaitmeninius leidinius (žurnalus, laikraščius, apžvalgas ir kt.) apie literatūrą galima rasti viename specializuotame tinklapyje, kuriame paiešką palengvinama pateikiant leidinių sąrašus abėcėlės tvarka.⁵⁹ Dažnai atskiri skaitmeniniai leidiniai turi popierines versijas, tačiau dėl platesnės auditorijos ir finansinių sumetimų jie publikuojami internete ir yra laisvai prieinami kiekvienam besidominčiam.

10 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos skaitmeninių leidinių svetainėse⁶⁰

Informacijos struktūra	
„Neon“	„Writers News“
Knygos pavadinimas	Knygos viršelis
Knygos autorius	Knygos pavadinimas

⁵⁶ <http://sofa.neo.lt/>.

⁵⁷ www.tekstai.lt.

⁵⁸ www.skaityta.lt.

⁵⁹ www.zeroland.co.nz/literature_journals.html#1.

⁶⁰ Sudaryta autorės – S. S. past.

Knygos viršelio nuotrauka ar jo fragmentas	Knygos formatas
Ištraukos iš knygos (su komentarais)	Knygos autorius
Nuoroda į išsamesnę informaciją apie autorių, nurodoma vieta, kur galima įsigyti kūrinį	Leidėjas
	Trumpa anotacija
	Knygos kaina
	Įsigijimo sąlygos ir patvirtinimas

Vienas iš tokių skaitmeninių leidinių grupės yra žurnalas „Neon“⁶¹ – tai literatūrinis žurnalas, publikuojamas internete (on-line) kiekvieną ketvirtį. Pagrindinė informacijos tematika – prozos ir poezijos kūriniai bei jų apžvalgos. Šio leidinio svetainėje taip pat kaupiamas ir „Neon“ žurnalų archyvas, todėl galima rasti pageidaujamą žurnalo numerį. Informacija apie knygas pateikiama kūriniam skirtoje skiltyje, kurioje pristatomos jų apžvalgos, o informacija pateikiama pagal tam tikrą struktūrą. Svetainėje pateikiama labai glausta ir skurdi su knygomis susijusi informacija, svetainė griežtai specializuota, todėl joje nepublikuojama kitokio pobūdžio informacija.

Daugiau informacijos apie knygas ir ne tik pateikia skaitmeninis saviraštis „Writers News“⁶², turintis ir spausdintą atitikmenį. Šio leidinio svetainėje pateikiama informacija iš esmės skiriasi nuo aukščiau aptarto pavyzdžio. Jame publikuojama kokybiška informacija apie naujausias knygas, geriausias autorius ir, apskritai, apie kultūrą, taip pat pateikia naudingų nuorodų į panašaus pobūdžio svetainės sąrašą, gausu reklaminės informacijos.

Pastebėta, kad Didžiosios Britanijos skaitmeninių leidinių svetainėse dažnai nurodoma galimybė įsigyti knygą, apie kurią pateikta informacija. Tai rodo gerai išvystytą bendradarbiavimo sistemą su knygų leidėjais bei pardavėjais. Be to, dažnai skaitmeninių leidinių svetainių prieiga yra ribota, todėl būtina registracija norint naršyti ir ieškoti reikalingos informacijos. Skaitmeninių leidinių paieškos metu pastebėta, kad Didžiojoje Britanijoje tokio pobūdžio svetainių, kuriose publikuojami leidiniai, informacija apie juos bei didžiuliai nuorodų sąrašai, yra labai daug. Sunku būtų palyginti su Lietuvos svetainėse publikuojamais skaitmeniniais leidiniais, kuriuose būtų galima rasti informacijos apie knygas – jų žymiai mažiau, galima sakyti, beveik nėra. Be to, Didžiosios Britanijos skaitmeninių leidinių svetainės profesionaliai parengtos, jose pateikiama tiksli ir konkreti informacija, garantuojamos paieškos galimybės.

Skaitmeniniai leidiniai yra patogūs knygomis besidomintiems interneto vartotojams, nes jie pasižymi publikuojamos informacijos įvairove, padeda greitai paskleisti knygų rinkos naujienas,

⁶¹ www.neonmagazine.co.uk.

⁶² www.writersnews.co.uk.

platinti knygų apžvalgas, įvairius knygų mokslo tyrimų rezultatus, pateikia knygų bibliografinius duomenis ir kūrinių ištraukas, užtikrina sklandų informacijos pasiekiamumą mokslininkams, specialistams ir paprastiems skaitytojams. Skaitmeniniai leidiniai dažnai būna iliustruoti piešiniais, nuotraukomis, statistikos lentelėmis, autorių portretais ar kitokio pobūdžio vaizdine medžiaga. Tačiau, palyginus su Didžiosios Britanijos tokio pobūdžio leidinių pasiūla interneto vartotojams, Lietuvoje šiai elektroninių šaltinių grupei priklausančių svetainių beveik nėra.

Profesinių leidinių svetainės.

Specializuotų profesinių leidinių svetainių Lietuvoje taip pat nėra, nors jų poreikis, galima teigti, būtų. Šiai informacijos apie knygas elektroninių šaltinių grupei būdinga panaši situacija į skaitmeninių leidinių svetainių, kurių Lietuvoje, kaip jau buvo minėta, beveik nėra. Dėl tokio pobūdžio svetainių stokos Lietuvos leidybos specialistai ir kiti su šia sritimi susijusių profesijų atstovai turi tenkintis bendro pobūdžio, nespecializuota informacija internete apskritai, dedant papildomas pastangas paieškoms. Nesant profesinių leidinių svetainių, Lietuvoje profesine informacija arba informacija apie knygas suinteresuoti asmenys ir tam tikrų sričių specialistai informacija taip pat dalinasi tarpusavyje, naudojasi kitų šalių informacija publikuojama internete elektroniniu pavidalu.

Galima daryti prielaidą, kad tokių profesinių leidinių ir jų svetainių internete nėra dėl to, kad Lietuvos leidybos rinka yra labai maža ir vyrauja įtempta tarpusavio konkurencija tarp leidėjų. Galbūt tai yra dar ir dėl to, kad Lietuvoje apskritai nesusiformavo profesinės spaudos rengimo ir leidybos tradicijos. Vis dėlto, interneto erdvė yra palanki erdvė publikuoti profesinių leidinių elektronines versijas, nes šioje medijoje publikuojama informacija specialistams būtų operatyviai pasiekama ir pigi.

Kitokia situacija nei Lietuvoje būdinga Didžiajai Britanijai, kur profesiniai leidiniai ar jų sutrumpintos versijos talpinami elektroninėje erdvėje ir gelbsti ne tik vietos, Lietuvos, bet ir kitų šalių leidėjams, poligrafijos, bibliotekininkystės, bibliografijos, knygų meno ir kitų sričių specialistams. Taigi, Didžiojoje Britanijoje knygų rinkos naujienos skelbiamos tokiuose profesiniuose leidiniuose: „Bookseller“⁶³, „The Times Literary Supplement“⁶⁴, „Editing matters“⁶⁵, „Publishing News“⁶⁶, „Retail Week“⁶⁷, „The Art Review“⁶⁸, „Bookmarketing“⁶⁹ ir kt. Šiuose leidiniuose skelbiama anonsuojamojo pobūdžio informacija apie knygas: naujų knygų anotacijos,

⁶³ www.thebookseller.com.

⁶⁴ www.the-tls.co.uk.

⁶⁵ www.sfep.org.uk/pdocs/EM_JF07.pdf.

⁶⁶ www.publishingnews.co.uk.

⁶⁷ www.retail-week.com.

⁶⁸ www.artreview.com.

⁶⁹ www.bookmarketing.co.uk.

žymių autorių recenzijos, literatūros apžvalgos ir pan. Tokio pobūdžio informacija skirta ne tik potencialiems skaitytojams, bet ir knygų platintojams, leidėjams ir kitiems specialistams. Minėti profesiniai leidiniai turi savo elektronines versijas interneto svetainėse, todėl visiems besidomintiems knygų rinkos naujienomis patogiau juos pasiekti ir ieškoti reikalingos informacijos. Šių specializuotų leidinių pagrindinis tikslas – sudominti naujai pasirodžiusiais leidiniais, teikti naujausią informaciją apie knygų rinką.

Žurnalas „Editing matters“ leidžiamas du kartus per mėnesį. Jame gvildenamos tokio pobūdžio temos: leidybos industrijos vystymasis, naujos medijos ir redagavimas virtualioje erdvėje, geriausi gramatikos ir kalbos kultūros klaidų redagavimo pavyzdžiai, programinės įrangos naujienos, profesinis tobulinimasis ir pan. Šis profesinis leidinys skirtas redaktoriams, korektoriams, leidėjams bei panašių sričių specialistams.

Leidybos ir knygų rinkos specialistams gerai žinomas žurnalas „Bookseller“ yra savaitinis objektyvų leidybos naujienų šaltinis, kuriuo naudojasi visi didieji knygų pardavėjai ir leidėjai ne tik Didžiojoje Britanijoje, bet ir kitose šalyse. Šis žurnalas leidžiamas nuo 1858 m. ir ne kartą spaudoje apibūdintas kaip vienas iš geriausių, stabiliai einančių ir populiariausių profesinių leidinių. Žurnalo svetainėje skelbiamos su leidybos industrija susijusios įvairios naujienos, viešinami žymių leidybos industrijos atstovų, pavyzdžiui, redaktorių, tinklaraščiai. Knygoms skirtoje skiltyje pateikiamos naujienos apie pradedančius autorius ir jų kūrinius, knygų rinkos naujienos, nuolaidos ir įvertinta jų įtaka pardavimams. Taip pat skelbiami populiariausių ir perkamiausių knygų sąrašai, oficialus Didžiosios Britanijos knygų penkiasdešimtukas, mažų leidyklų dvidešimtukas ir pan. Šiam profesiniam leidiniui priklauso ir įvairūs priedai. Vienas iš jų – „Bookseller Daily“, leidžiamas kiekvieną Frankfurto mugės dieną. Šiame priede informuojama apie svarbius knygų pristatymus, pateikiamas straipsnių sąrašas, publikuojamos leidybos paslaugas teikiančių organizacijų reklamos, pristatomi knygų leidėjai, autoriai bei knygų naujienos ir pan.

Kitas profesinio leidinio „Bookseller“ priedas yra „Children’s Bookseller“, tačiau šis priedas nėra skirtas vaikams, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Jame pristatomos vaikų knygų rinkos naujienos, vaikiškų knygų reklamos, geriausių knygų dvidešimtukai, greitai rinkoje pasirodysinčios knygos ir pan. Specialistams, potencialiems knygų skaitytojams ir pirkėjams tai naudinga reklaminė informacija. Taip pat leidžiama ir daugiau priedų, skirtų publikuoti informaciją apie knygų muges, kelionių knygas, metines veiklos ir pasiekimų apžvalgas ir pan. Taigi, profesinio leidinio „Bookseller“ priedai teikia informacinę naudą ir specialistams, ir visiems besidomintiems knygų rinkos naujienomis.

Žurnalas „Publishing News“ yra dar vienas leidėjams svarbus profesinis leidinys, kurio tikslas – padėti leidėjams parduoti knygas. Toks profesinis leidinys, galima sakyti, yra specialistų tarpusavio komunikacijos priemonė. Svarbu paminėti, kad jau po pirmojo žurnalo numerio

pasirodymo (1979 m.) šis leidinys tapo svarbiu informacijos šaltiniu kiekvienam besidominčiam knygų rinkos naujienomis. Šis leidinys jau nebeleidžiamas – paskutinis numeris pasirodė 2008 m. liepą, tačiau nemažai informacijos iki šiol yra prieinama leidinio internetinėje svetainėje.

Laikraštyje „Retail Week“ pateikiamos įvairių mažmenine prekyba užsiimančių įmonių naujienos, informuojama apie svarbiausius įvykius knygų prekybos srityje. Todėl šis laikraštis naudingas leidėjams, bibliotekininkystės, knygų meno ir kitų sričių specialistams, stebintiems knygynų veiklą. Šiame leidinyje publikuojama informacija apie knygas gali padėti nuspręsti, kam parduoti knygas, kokią tikslinę rinką ar auditoriją pasirinkti, su kuo bendradarbiauti, kaip priimti finansinius sprendimus ir t.t. Taip pat skelbiama bendro pobūdžio informacija apie Didžiosios Britanijos knygynų pardavimų rodiklius, mažmenininkų reitingus pagal metines jų įmonių pajamas, galima rasti interviu su mažmenine knygų prekyba užsiimančiais asmenimis ar knygynų tinklų vadovais, o tai aktuali informacija ne tik knygų pardavėjams, bet ir leidėjams, sekantiems knygų platinimo tendencijas.

Žurnalas „The Art Review“ šiuo metu turi tik elektroninę versiją, priešingai nei aukščiau aptarti profesiniai leidiniai. Šio leidinio svetainė yra laisvos prieigos ir prieinama užsisakius nemokamą jo prenumeratą. Žurnalas skirtas daugiausia menininkams, nes teikia nemažai informacijos apie vyraujančias meno tendencijas, fotografijos meną, publikuoja naujienas apie pagrindinius įvykius meno rinkoje bei straipsnius apie įvairių šalių kultūrą ir meną. Tačiau tokio pobūdžio informacija svarbi ir specialistams, nes susipažindina juos su vyraujančiomis meno tendencijomis, naujais dailininkais, iliustratoriais ir pan. Šio leidinio svetainėje informacijos apie konkrečias knygas galima rasti knygų apžvalgoms skirtoje skiltyje, kurioje pateikiama pagrindinė informacija apie knygas: pavadinimas, autorius, leidėjas, knygos kaina bei recenzija. Taip pat suteikta galimybė susipažinti su leidyklų asortimentais ir kritikų vertinamaisiais požiūriais į juos.

Profesinis leidinys „Bookmarketing“ daugiausiai orientuotas į leidėjus specialistus, nes šio leidinio svetainėje pateikiami leidybos industrijos tyrimų rezultatai, siūlomos privačių tyrimų organizavimo paslaugos, taip pat skelbiamos įvairios knygų rinkos ataskaitos. Svetainėje taip pat galima susipažinti su knygų pirkėjų testinių apklausų duomenimis, kurie suteikia detalios informacijos apie Didžiosios Britanijos knygų pardavimo ypatumus, taip pat pateikiamos išsamios įvairių tipų pirkėjų charakteristikos, detalizuota informacija apie leidėjų ir knygų pardavėjų elgseną, konkurentų lyginimas, knygų rinkos segmentacija pagal prekės ženklą, kainas, knygų tematiką ar formatą, bei rinkos kitimo tendencijų apžvalgos. Tokio pobūdžio informacija naudinga knygų pardavėjams, leidėjams bei kitų panašių sričių specialistams, įdomi besidomintiems panašiais klausimais žmonėms, kuriems nesvetima knyga ir su ja susijusi informacija.

Taigi, pagrindinės knygų prekybos ir leidybos specializuotų profesinių leidinių funkcijos yra skelbti knygų rinkos naujienas, palaikyti knygų verslo specialistų tarpusavio ryšį bei skleisti

specialistų kvalifikacijai tobulinti reikalingas žinias. Knygų rinkos naujienų sklaidai galima priskirti leidyklų produkcijos reklamavimą, leidyklų ryšių su visuomene palaikymą, taip pat visuomenės skatinimą skaityti [6]. Knygų rinkos naujienos tokiuose profesiniuose leidiniuose, turinčiuose ir internetines svetaines, skelbiamos daugelyje išsivysčiusių šalių.

Galima teigti, jog populiariausia ir dažniausiai profesiniuose leidiniuose ir jų svetainėse skelbiama informacija, susijusi su knygų rinka, yra naujausių ir perkamiausių knygų sąrašai, knygų platintojams siūlomos produkcijos sąrašai, leidyklų produkcijos reklamos, įvairūs skelbimai, knygų leidybos ir platinimo paslaugų pasiūla ir pan. Taigi, visi Didžiosios Britanijos profesiniai leidiniai, publikuojami internete yra ne tik objektyvios informacijos apie knygas šaltinis, bet ir tam tikras reklamos šaltinis. Tokiuose leidiniuose ir jų svetainėse skelbiama apibendrinta informacija atrodo patikima, todėl geriau ir greičiau įtikina potencialų skaitytoją nei reklama ar informacija, pavyzdžiui, pramoginio pobūdžio šaltiniuose. Tikėtina, kad šiais patikimais profesinių leidinių šaltiniais internete minėtų sričių specialistai naudojamasi noriai ir tiki juose skelbiama informacija. Didžiosios Britanijos profesiniai leidiniai, publikuojami internete ir laisvai prieinami pasaulinio interneto tinklo vartotojams yra neabejotinai naudingi leidėjų, poligrafijos, bibliotekininkystės, bibliografijos, knygų meno ir kitų sričių specialistų kvalifikacijai kelti. Galima teigti, kad Lietuvos leidėjams ir kitų sričių atstovams, kurių veikla susijusi su knygomis, gali pagelbėti užsienio šalių leidėjų profesiniai leidiniai, laisvai ir operatyviai prieinami internetu. Profesinės spaudos poreikį grindžia ir tai, kad plačiąja prasme profesinės spaudos leidiniai informuoja visuomenę apie knygų rinkos naujienas ir skleidžia leidybos srities specialistams reikalingas žinias, taip pat tai gera leidybos produkcijos reklamos ir visuomenės skaitymo skatinimo priemonė.

Rašytojų asmeninės svetainės

Lietuvos rašytoju tarpe turėti savo asmeninę svetainę internete nėra populiariu. Tik kai kurie Lietuvos rašytojai yra sukūrę savo asmenines interneto svetaines. Jų parengtos asmeninės svetainės asocijuojasi su savireklama, juolab kad jose itin mėgstama cituoti sau palankias recenzijų ištraukas, apžvelgti savo kūrybą ir pan. Savo svetainėse rašytojai taip pat pateikia savo biografinius duomenis, publikacijų sąrašus, naujų kūrinių ištraukas ir kt.

Iš turinčiųjų asmenines svetaines minėtinas poetas ir vertėjas Vladas Braziūnas, savo svetainėje⁷⁰ pateikęs bibliografijos informacinę bazę ir daugiašakę kūrybą užsienio kalbomis. Taip pat yra poeto, vertėjo, žurnalo „Aušra“ redakcininko Sigitos Birgelio interneto svetainė⁷¹, kurioje galima paskaityti eilėraščių iš devynių autoriaus poezijos knygų. Savo svetainę internete turi ir

⁷⁰ www.vladas.braziunas.net.

⁷¹ www.sigitasb.punskas.pl.

poetas, literatūros kritikas ir vertėjas Kęstutis Rastenis⁷², taip pat žymus Lietuvos humoristas, poetas, prozininkas ir dramaturgas Juozas Erlickas⁷³.

11 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos rašytojų asmeninėse svetainėse⁷⁴

Informacijos struktūra		
Kęstučio Rastenio svetainė	Juozo Erlicko svetainė	Sigito Birgelio svetainė
Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos pavadinimas	Knygos viršelis
Trumpa anotacija	Kūrinių žanras	Suteikta galimybė peržiūrėti kūrinius (publikuojami skenuoti kūriniai, kūriniai pdf. formatu)
Leidykla ir išleidimo metai	Leidykla ir išleidimo metai	
Tiražas		
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)		

Taigi, pavyzdžiai byloja, kad savo asmenines svetaines turinčių ar rašančių tinklaraščius Lietuvos kūrėjų beveik nėra, o jei ir yra, tai informacijos ir vizualinių dizaino sprendimų požiūriu, svetainės parengtos nelabai kokybiškai ir nepatraukliai, o konkrečios informacijos apie knygas jose taip pat beveik nepublikuojama. Apsiribojama rašytojų biografijos, bibliografijos duomenimis, kūrinių ar ištraukų fragmentais.

Kitaip nei Lietuvoje, daugelis Didžiosios Britanijos rašytojų yra sukūrę savo asmenines interneto svetaines. Asmenines svetaines kuria ne tik pasaulinę sėkmę ir pripažinimą pelnę knygų autoriai, bet ir mažai žinomi, savo kūrybą viešai skelbiantys rašytojai. Bene pagrindinis rašytojų asmeninių svetainių tikslas yra savireklama – jie siekia populiarinti savo vardą, kūrybą, dažnai tikslingai publikuoja ištraukas iš savo knygų ar dar tik planuojamų išleisti kūrinių. Didžiosios Britanijos rašytojų asmeninėse svetainėse publikuojamą informaciją ir jos struktūrą galima iliustruoti konkrečiais keleto žinomų rašytojų svetainių pavyzdžiais.

12 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos rašytojų asmeninėse svetainėse⁷⁵

Informacijos struktūra		
Irvine Welsh svetainė	Jill Dawson svetainė	Melvin Burgess tinklaraštis

⁷² www.kestutisrastenis.puolapiai.lt.

⁷³ www.erlickas.eu.

⁷⁴ Sudaryta autorės – S. S. past.

⁷⁵ Sudaryta autorės – S. S. past.

Knygos viršelis	Knygos viršelis	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Trumpa anotacija	Knygos žanras	Trumpa anotacija arba ištrauka
Ištrauka iš knygos	Leidėjas ir išleidimo data	Interaktyvios nuorodos į šaltinius, kuriuose publikuojami ir laisvai prieinamos kritikų ir žurnalistų parengtos knygų apžvalgos bei straipsniai, interviu su autore ir pardavimo šaltinis
Skaitytojų, kritikų, žurnalistų ar paties rašytojo komentarai	Trumpa anotacija	Skaitytojų, kritikų, žurnalistų ar paties rašytojo komentarai
Interaktyvi nuoroda į pardavimo šaltinį, nurodant knygos kainą	Kritikų, žurnalistų komentarai	
	Interaktyvios nuorodos į šaltinius, kuriuose publikuojami ir laisvai prieinamos kritikų ir žurnalistų parengtos knygų apžvalgos bei straipsniai, interviu su autore ir pardavimo šaltinis	

Irvine Welsh – tai garsus ir prieštarai kritikų vertinamas šiuolaikinis Didžiosios Britanijos rašytojas, kino scenarijų autorius ir režisierius. Jo asmeninėje svetainėje⁷⁶ pateikiama išsami biografija, publikuojami jo rašiniai įvairiomis temomis, filmų bei spektaklių aprašymai. Informacija apie rašytojo parašytas knygas atskiroje knygoms skirtoje skiltyje pateikiama originaliai, tačiau pakankamai santūriai ir minimaliai.

Kiek daugiau informacijos galima rasti žymios Didžiosios Britanijos rašytojos Jill Dawson asmeninėje svetainėje⁷⁷, kurioje trumpai supažindinama su autorės biografija bei svarbiausiais laimėjimais. Svetainėje skelbiami pakankamai išsamūs kritikų atsiliepimai apie autorės parašytas knygas, taip pat suteikta galimybė paskaityti interviu, o meninį svetainės apipavidalinimą labai praturtina autorės nuotraukos. Šios rašytojos asmeninėje svetainėje informacija apie knygas pateikiama atskiroje jos knygoms pristatyti skirtoje skiltyje.

Skandalingų romanų vaikams ir jaunimui britų autoriaus Melvin Burgess svetainėje⁷⁸, tiksliau tinklaraštyje, žymaus Didžiosios Britanijos novelisto Robin Pilcher⁷⁹, taip visame pasaulyje garsios britų grožinės literatūros rašytojos Joanne Rowling⁸⁰ ir kitų rašytojų asmeninėse svetainėse informacijos pateikimas ir pobūdis labai panašus į jau aptartų autorių svetainėse publikuojamą informaciją. Todėl galima teigti, kad Didžiosios Britanijos rašytojai savo asmeninėse svetainėse

⁷⁶ www.irvinewelsh.net.

⁷⁷ www.jilldawson.co.uk.

⁷⁸ <http://www.melvinburgess.net/>

⁷⁹ www.robinpilcher.co.uk.

⁸⁰ www.jkrowling.com.

pateikta pagrindinę, dažniausiai pažintinę informaciją apie jų parašytas knygas, nenurodomi detalesni bibliografiniai duomenys.

Apsilankius daugelio Didžiosios Britanijos rašytojų asmeninėse svetainėse ir susipažinus su jose skelbiama informacija, galima apibendrintai teigti, kad jose pateikiama iliustratyvi informacija, suteikianti nemažai žinių apie patį rašytoją kaip asmenybę, jo kūrybinių tematiką bei kūrybinius interesus. Rašytojai savo asmeninėse svetainėse taip pat dažnai cituoja sau palankias kritikų mintis, apžvelgia savo kūrybą, akcentuoja savo kūrybos bruožus ir pan. Beveik visose jų asmeninėse svetainėse skelbiami biografiniai duomenys, nuotraukos, publikacijų sąrašai ir kūrybinių ištraukos. Be to, rašytojų asmeninės svetainės – populiarūs ir efektyvūs priemonės rašytojams siekiant pristatyti save ir palaikyti komunikaciją su potencialiais gerbėjais ar skaitytojais. Taigi, Didžiosios Britanijos asmeninės rašytojų svetainės informacijos ir jos pateikimo kokybės požiūriu nepalyginamai geresnės, informatyvesnės ir patrauklesnės, o Lietuvos rašytojai, galima teigti, kol kas nėra linkę reprezentuoti savęs ir savo kūrybos elektroninėje terpėje.

Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės.

Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės kitaip dar būtų galima vadinti literatūrinėmis svetainėmis internete. Tokio pobūdžio lietuviškų svetainių, skirtų rašytojų ir knygų mėgėjams bei gerbėjams, yra nemažai. Šiose svetainėse dažniausiai skelbiami įvairūs straipsniai, interviu apie su knygomis susijusius reikinius, recenzijos, skaitytojų atsiliepimai apie knygas ir kt.

13 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėse⁸¹

Informacijos struktūra		
rasyk.lt	skaityta.lt	knygos.in
Knygos autorius	Knygos viršelis	Knygos autorius
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygos viršelis	Informaciją apie knygą paskelbusio gerbėjo vardas, pavardė arba slapyvardis ir paskelbimo data	Knygos žanras
Trumpa anotacija	Leidykla	Knygos viršelis
Knygos tematika	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Trumpa anotacija
Leidykla ir išleidimo data	Vertėjas	Suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą
Vertėjas	Knygos apimtis	Knygos įvertinimų reitingas
Knygos apimtis	Trumpa anotacija	
Tarptautinis standartinis	Suteikta galimybė palikti	

⁸¹ Sudaryta autorės – S. S. past.

knygos numeris (ISBN)	komentara	
Recenzento įvertinimo reitingas		
Recenzijos (ne visada)		

Labai populiari knygų mėgėjų svetainė Lietuvoje yra rasyk.lt⁸². Tai literatūrinė svetainė, skirta visiems, turintiems savos kūrybos ir norintiems ja pasidalinti su kitais, mėgstantiems skaityti bei vertinti kitų kūrybą, turintiems, ką pasakyti apie perskaitytą kūrinį, bei besidomintiems literatūriniu Lietuvos ir pasaulio gyvenimu. Šios svetainės specialioje skiltyje, skirtoje knygoms, pristatomos naujausios išleistos knygos pagal tokią informacijos pateikimo struktūrą:

Yra ir daugiau panašaus pobūdžio svetainių, kur buriasi rašytojų ir knygų mylėtojai, ar konkrečios knygų serijos gerbėjai, pavyzdžiui, išpūdžiais apie knygas skaitytojai dalinasi ir jas trumpai pristato svetainėje skaityta.lt⁸³, taip pat yra sukurta Hario Poterio knygų gerbėjų svetainė⁸⁴ ir kt. Pastarosios svetainės bibliotekai skirtoje skiltyje pristatoma informacija apie knygas, burtažodžius, augalus, gyvūnus, keliavimo būdus, magiškus daiktus, personažus, vietas, filmus ir pan. Visa ši informacija susijusi tik su Hario Poterio knygomis. Be informacijos apie knygas, šioje svetainėje gausu nuotaikingų straipsnių, galima perskaityti tikrų ir išgalvotų istorijų, svetainės lankytojų parašytų diskusijų forume, skelbiamos paskutinės naujienos bei įvairūs konkursai.

Panašaus pobūdžio informacija apie knygas, kaip ir svetainėje rasyk.lt, skelbiama ir minėtoje svetainėje skaityta.lt ir asmeninėse knygų mylėtojų svetainėse, vadinamuosiuose tinklaraščiuose. Vienas iš tokių, tai tinklaraštis⁸⁵, kuriame skelbiama informacija apie knygas, pateikiami jų aprašymai, dalinamasi išpūdžiais apie jas. Dažniausiai tokio pobūdžio svetainėse pateikiama kritinė informacija apie knygas: vertinimai, recenzijos, komentarai ir pan. Įprasta, kad „*Knygų pasaulyje literatūros kritikai atlieka „produkto testavimą“ knygų apžvalgos forma, tai nuomonių lyderiai, kurių požiūris į knygą gali veikti jos pardavimą. <...> Apžvalgininko verdiktas gali turėti įtakos knygos pardavimui tik dėl to, kad atkreipiamas dėmesys į knygą.*“ [33, p. 172]. Tačiau lietuviškose knygų mėgėjų svetainėse pateikiama informacija apie knygas reklamos tikslų, galima sakyti, nesiekia. Tai tiesiog informacijos paskelbimas ir dalinimasis savo malonumui.

Didžiojoje Britanijoje taip pat populiarios rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės. Tokio pobūdžio elektroniniai šaltiniai kuriami pastarųjų iniciatyva. Didžiojoje Britanijoje knygų ir rašytojų gerbėjai labai aktyvūs, o jų sukurtų svetainių, priešingai nei Lietuvoje, labai daug. Jose skelbiama biografinė informacija apie knygų autorius, kaupiami knygų sąrašai ir archyvai, talpinami įvairūs straipsniai apie autorių knygas, interviu su autoriais, svetainės lankytojai diskusijų forumuose aktyviai dalinasi savo nuomonėmis apie knygas ir pan. Taigi, pasitelkiant keleto

⁸² www.rasyk.lt.

⁸³ http://www.skaityta.lt/

⁸⁴ www.hogwarts.lt.

⁸⁵ http://knygos.in.

Didžiosios Britanijos rašytojų ir knygų gerbėjų svetainių pavyzdžius, galima iliustruoti tokiose svetainėse publikuojamą informaciją apie knygas, jos pobūdį ir struktūrą.

14 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėse⁸⁶

Informacijos struktūra		
harrypotterguide.co.uk	dorislessing.org	„WriteWords“
Pateikiamas knygų sąrašas	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)
Knygos pavadinimas	Knygos leidimo metai	Knygos autorius
Išsamus knygos aprašymas	Leidėjas	Siūloma kaina svetainės nariams
	Kūrinio žanras/kategorija	Detalesnės informacijos blokas: knygos apimtis, leidėjas ir išleidimo data, kalba, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), knygos formatas, svetainės lankytojų peržiūrų skaičius
	Knygos turinys	Trumpa anotacija
		Informacija apie autorių
		Svetainės lankytojų komentarai

Sunku būtų rasti žmogų, kuris nėra nieko girdėjęs apie Hari Poterį – berniuką pakerėjusį pasaulį savo nuotykiiais Hogvartso magiškoje mokykloje. Knygos apie Hari Poterį yra ne tik vienos iš skaitomiausių ir perkamiausių knygų pasaulyje, bet ir knyga, kuri neįtikėtinai paveikė ne tik jaunuolių, bet ir ją skaičiusių suaugusiųjų gyvenimą. Taigi šių knygų gerbėjai yra sukūrę ne vieną svetainę. Vienoje iš daugelio Hario Poterio gerbėjų svetainių⁸⁷ apstu ne tik informacijos apie patį knygos herojų, bet ir apie rašytoją J.K. Rowling, knygas, filmus, jame vaidinusius aktorius ir t.t. Nors svetainėje pateikiama pakankamai daug įvairios informacijos, tačiau apie konkrečios knygos pristatomos labai trumpai, aplenkiant bibliografinę ir adresinę informacijos rūšis.

Britų rašytojos Doris Lessing ir jos knygų gerbėjams skirta svetainėje⁸⁸ pristatoma išsami rašytojos biografija, bibliografija, nuotraukos, pasiekimai, įvairūs straipsniai apie rašytoją ir jos knygų apžvalgos. Informacija apie knygas svetainėje labai išsami. Rašytojos knygas svetainėje galima susirasti pagal pavadinimą iš abėcėlės tvarka pateikto sąrašo, pagal leidėją, pagal metus arba pagal kategorijas: *Novelės, Apsakymai, Poezija* ir pan.

⁸⁶ Sudaryta autorės – S. S. past.

⁸⁷ www.harrypotterguide.co.uk.

⁸⁸ www.dorislessing.org.

Be aptartų atskiriems Didžiosios Britanijos rašytojams ar populiarioms knygoms ir jų serijoms skirtų gerbėjų svetainių, galima paminėti ir apskritai knygų mylėtojams skirtas svetaines, kuriose nuolat apsilanko interneto vartotojai turintys savos kūrybos, norintys ją pasidalinti su kitais bei mėgstantys skaityti ar vertinti kitų kūrybą. Lietuviškasis tokių svetainių pavyzdys yra rašyk.lt. Vienas iš tokių britiškų svetainių pavyzdžių yra „WriteWords“⁸⁹. Šioje svetainėje besidomintiems literatūra pristatomos rašytojų naujienos, svarbiausių renginių kalendorius, interviu su rašytojais, straipsniai susiję su literatūra ir kūryba, taip pat yra rašytojų forumas, kuriame dalinamasi mintimis, komentarais įvairiomis temomis. Tokio pobūdžio svetainių prieinamumas Didžiojoje Britanijoje, kitaip nei Lietuvoje, nėra visiškai laisvas ar neribotas, nes norintys prisidėti prie svetainės turinio kūrimo turi užsiregistruoti. Be to, svetainėje siūloma net knygų parodavimo paslauga – tapus svetainės oficialiu nariu galima siūlyti savo knygą ir ją parduoti.

Taigi, Lietuvos, ypač Didžiosios Britanijos, tokio pobūdžio svetainėse galima rasti nemažai informacijos apie knygas, jų autorius, įvairaus pobūdžio straipsnių, priminimų apie svarbiausius su knyga susijusias naujienas ir pan. Šiose svetainėse skelbiama biografinė, bibliografinė ir kritinė informacija, o reklaminio pobūdžio informacijos beveik nėra.

Naujienų portalai.

Informacija apie knygas gali būti skelbiama Lietuvos ir Didžiosios Britanijos populiariuose plačiajai visuomenei skirtuose naujienų portaluose, kitaip dar vadinamuose interneto dienraščiuose. Gerai žinomi Lietuvos naujienų portalai, skelbiantys naujausią informaciją apie Lietuvos ir pasaulio svarbiausius įvykius, yra: balsas.lt⁹⁰, alfa.lt⁹¹, vtv.lt⁹², delfi.lt⁹³, bernardinai.lt⁹⁴, atn.lt⁹⁵ ir kt. Tačiau informacijos apie išleistas knygas juose nėra daug, skelbiama labai glausta, sutrumpinta ir konkreti informacija, dažniausiai reklamos tikslais.

15 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos naujienų portaluose⁹⁶

Informacijos struktūra		
balsas.lt	vtv.lt	www.bernardinai.lt
Knygos viršelis	Knygos autorius	Knygos pavadinimas
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas	Detalesnės informacijos blokas: knygos autorius, knygos

⁸⁹ www.writewords.org.uk.

⁹⁰ www.balsas.lt.

⁹¹ www.alfa.lt.

⁹² www.vtv.lt.

⁹³ www.delfi.lt.

⁹⁴ http://www.bernardinai.lt/

⁹⁵ www.atn.lt.

⁹⁶ Sudaryta autorės – S. S. past.

		pavadinimas, išleidimo vieta, leidykla ir išleidimo data, knygos apimtis
Knygos autorius	Teminė kategorija	Knygos viršelis
Trumpa anotacija	Išleidimo metai	Trumpa anotacija arba kritiko apžvalga
Knygos įvertinimų reitingas	Knygos kalba	Suteikta galimybė palikti komentarą
Leidykla ir išleidimo metai	Knygos apimtis	
Knygos apimtis	Raktiniai žodžiai, pvz.: romanas, romanai	
Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Knygos būklė, pvz., ideali	
Knygos kaina elektroninėje parduotuvėje ir kaina knygyne	Knygos kaina	
Suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą	Suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą	

Naujienu portalė balsas.lt su knyga susijusi informacija pateikiama menams skirtoje specialioje skiltyje „Knygų kritikas“. Šioje skiltyje, kaip ir knygų mėgėjų svetainėse, pateikiama kritinė informacija apie knygas, taip pat skelbiamas knygynų tinklo „Vaga“ konkursas, kurio pagrindinė užduotis – recenzuoti knygas. Geriausias recenzijos autorius pelno taikliausio knygų kritiko vardą. Tačiau pagrindinis šios skilties tikslas – pristatyti naujas knygynų tinklo „Vaga“ knygas.

Kitame ne mažiau populiariame naujienu portale alfa.lt tiesioginės informacijos apie knygas nepateikiama. Kartkartėmis pasitaiko straipsnių apie žinomus Lietuvos žmones, pastaruoju metu išleidusius savo biografijų, receptų knygų, knygų apie grožį ir pan. Prieš keletą metų šiame naujienu portale „Baltų lankų“ knygynas alfa.lt skaitytojams pristatydavo praėjusios savaitės perkamiausių knygų dešimtukus.

Virtualios visuomenės naujienu portale vtv.lt kultūros skiltyje „Literatūra“ publikuojami straipsniai knygos tematika, skelbiamos naujienos, susijusios su knygomis, pvz.: Kauno knygų dienų aprašymas, straipsniai apie rašytojus ir apie susitikimus su jais, skelbiami ir aprašomi įvairūs konkursai ir pan. Be to, portale pateikiama nuoroda „Pigios knygos“ į perskaitytų knygų knygyną „Sena.lt“⁹⁷ Čia kasdien atsiranda naujų skelbimų apie nebrangiai parduodamas ar dovanojamas knygas ir žurnalus, taip pat galima rasti knygų įvairiomis temomis tiek lietuvių, tiek užsienio kalbomis. Pirkėjų patogumui jos yra sugrupuotos į 17 teminių kategorijų: *Grožinė literatūra; Dokumentinė literatūra; Verslas ir ekonomika; Psichologija, sociologija; Religija, filosofija; Teisė; Istorija* ir t.t. Paieškos sistema leidžia atrinkti jas ne tik pagal pavadinimą ar autoriaus vardą, bet ir pagal kitus reikalingus kriterijus, pavyzdžiui, pagal kalbą, knygos būklę ar leidimo metus. Šalia

⁹⁷ <http://sena.vtv.lt/>.

tokios pagrindinės informacijos apie knygas skelbiami naujausi skelbimai ir populiariausių knygų sąrašas, taip pat portale užregistruotų knygų kiekis bei nuorodos į kitas svetaines.

Interneto dienraštyje bernardinai.lt, informacijai apie knygas skirtoje rubrikoje „Knygų lentyna“ pateikiamas pristatomų knygų sąrašas, o informacija apie jas pateikiama glaustai, laikantis nusistovėjusios tvarkos. Taip pat, kaip ir naujienų portaluose delfi.lt ir atn.lt, šioje svetainėje pasitaiko tik keletas straipsnių apie knygas ir kitokios bendro pobūdžio informacijos apie žinomus Lietuvos kūrėjus arba naujai išleistas, pristatomas, geriausiomis pripažintas knygas ir pan. Apibendrinant galima teigti, kad informacija apie knygas Lietuvos naujienų portaluose nėra tokia išsami kaip kituose elektroniniuose šaltiniuose, o publikuojamos informacijos pateikimo pobūdis labai skiriasi. Panaši informacijos apie knygas publikavimo situacija būdinga ir Didžiosios Britanijos naujienų portaluose.

Populiariausi Didžiosios Britanijos naujienų portalai, kuriuose skelbiama naujausia informacija įvairiomis visuomenei aktualiomis temomis yra: guardian.co.uk⁹⁸, newsnow.co.uk⁹⁹, dailymail.co.uk¹⁰⁰, news.sky.com¹⁰¹ ir daugelis kitų. Šiuose portaluose informacijai apie knygas taip pat kaip ir lietuviškuose naujienų portaluose skiriama mažiau dėmesio, dažniausiai ji publikuojama kultūros naujienų skiltyse. Informacija apie knygas naujienų portaluose nėra tiesioginė ir konkreti kaip kituose analizuotuose šaltiniuose, galima sakyti, neskelbiama bibliografinė ar adresinė informacija, tačiau dažnai publikuojami straipsniai knygos tematika, skelbiamos naujienos, susijusios su knygomis.

16 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos naujienų portaluose¹⁰²

Informacijos struktūra		
dailymail.co.uk	newsnow.co.uk	guardian.co.uk
Knygos pavadinimas	Knygos autorius	Pateikiamas detalus ir interaktyvus žanrų sąrašas
Knygos autorius	Knygos pavadinimas	Knygos viršelis
Knygos autorius	Knygos apžvalgininkas/kritikas	Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį
Trumpa anotacija	Knygos viršelis	Įprasta knygos kaina portalo parduotuvės siūloma kaina
	Knygos apžvalga	Įsigijimo sąlygos ir patvirtinimas
	Leidėjas	Informacija apie pristatymą
	Knygos apimtis	Trumpa anotacija

⁹⁸ www.guardian.co.uk.

⁹⁹ www.newsnow.co.uk.

¹⁰⁰ www.dailymail.co.uk.

¹⁰¹ <http://news.sky.com>.

¹⁰² Sudaryta autorės – S. S. past.

	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Trumpa kritikų apžvalga
	Knygos kaina	Suteikta galimybė peržiūrėti padidintą viršelį arba knygos vidinius elementus
		Panašios knygos

Lyginant Didžiosios Britanijos ir Lietuvos naujienų portaluose skelbiamos informacijos apie knygas pobūdį ir struktūrą, skelbiamą jos kiekį ir išsamumą, iš kitų galima išskirti virtualų Didžiosios Britanijos naujienų portalą guardian.co.uk, kuriame informacija apie knygas pateikiama specialioje kultūros skiltyje, skirtoje knygoms, informacijos pateikimo principai panašūs į leidyklų, knygynų, knygų klubų ar elektroninių knygų svetainėse publikuojamą informaciją apie knygas. Kultūrai ir knygoms skirtoje skiltyje pateikiama kritinė informacija apie knygas, taip pat skelbiamos savaitės knygų apžvalgos, knygynų tinklo „Guardian“ ypatingi pasiūlymai, knygoms skirtų renginių naujienos, apžvalginiai straipsniai ir pan. Be to, portalo lankytojams informacijos, susijusios su knygomis paieška palengvinama pateikiant sąrašą, kuriame įvairios naujienos apie knygas suskirstytos į tam tikras kategorijas pagal tematiką, pvz.: *Dailė, Biografijos, Vaikai ir paaugliai, Komiksai, Istorija, Poezija, Filosofija, Muzika, Politika, Verslas ir finansai, Sportas ir laisvalaikis, Klasika, Mokslas ir gamta* ir t.t. Taigi, pasirinkus tam tikrą kategoriją iš sąrašo, pateikiama įvairaus pobūdžio informacija, kurios konkrečią pateikimo struktūrą sunku apibendrinti. Informacijos apie knygas gausą lemia ir tai, jog portale guardian.co.uk parduodamos knygynų tinklo „Guardian“ knygos, veikia knygų klubas. Todėl pateikiama informacija labai artima, kone analogiška, knygynų, knygų klubų ar elektroninių knygų svetainėse skelbiamai informacijai.

Kituose Didžiosios Britanijos naujienų portaluose dailymail.co.uk ir newsnow.co.uk galima rasti konkrečios, tačiau ne itin išsamios informacijos apie knygas ir literatūros naujienas. Dažniausiai šių portalų svetainėse skelbiama informacija apie rinkoje pasirodžiusias naujas knygas, ypač apie Vakarų šalyse populiarias minkšto įrišimo knygas, vadinamąsias „paperback“. Kas savaitę pristatomomis naujos šio tipo knygos. Knygų apžvalgoms ir kritinei informacijai daugiau dėmesio skiriama virtualiame Didžiosios Britanijos portale newsnow.co.uk. Portalo teminėje skiltyje, skirtoje menams ir pramogoms, informacija apie knygas publikuojama rubrikoje *Literatūra*. Šioje rubrikoje skelbiami apžvalginiai straipsniai apie naujai išleistas biografijas, naujų knygų apžvalgos ir kritiniai straipsniai. Tokio pobūdžio informacija apie knygas konstruojama pagal aiškesnę struktūrą, kuri, reikia pabrėžti, yra nepastovi ir kinta.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos ir Didžiosios Britanijos naujienų portaluose konkrečios išplėstinės ir griežčiau struktūruotos informacijos apie knygas beveik nepateikiama. Publikuojamos informacijos struktūrą apibendrinti sunku, nes ji atskiruose portaluose yra skirtinga, nepastovi ir kaiti. Dažniau publikuojami apžvalginiai straipsniai, reklaminio pobūdžio informacija

susijusi su knygomis, kritinė informacija apie knygas, pristatoma keletas knygų rinkos naujienų ir pan.

Internetinės projektų svetainės.

Internetinių projektų svetainių, kuriose būtų skelbiama informacija apie knygas, Lietuvoje yra ypač mažai. Dažniau sukuriamos laikinos proginės (jubiliejinės) svetainės, pavyzdžiui, prieš beveik 10 metų buvo sukurta svetainė, skirta Martyno Mažvydo pirmosios lietuviškos knygos 450 metų sukakties minėjimui¹⁰³. 2006 m. lapkričio 30 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Skaitymo skatinimo programą, kurios paskirtis – skatinti įvairaus amžiaus ir socialinių grupių gyventojus kuo daugiau skaityti, gerinti jų skaitymo įgūdžius, taip pat kelti skaitymo prestižą. Šios programos vykdytojai – Kultūros bei Švietimo ir mokslo ministerijos, o įgyvendinti programą (2006–2011 m.) pavesta Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai. 2008-ieji metai Lietuvos Respublikos Seimo buvo paskelbti „Skaitymo metais“. „Skaitymo metai“ – tai pagrindinis ir didžiausias Skaitymo skatinimo programos projektas, kurį įgyvendinant buvo organizuojami įvairūs renginiai bei akcijos. Būtent šiam tikslui ir buvo sukurta „Skaitymo metų“ svetainė¹⁰⁴, kurioje yra ir projekto „Metų knygos rinkimams“ skirta atskira rubrika¹⁰⁵.

17 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Lietuvos internetinėse projektų svetainėse¹⁰⁶

Informacijos struktūra		
„Skaitymo metai“	„Metų knygos rinkimai“	„Lietuviškos knygos“
Knygos autorius ir pavadinimas	Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos pavadinimas
Knygos viršelis (suteikta galimybė jį padidinti)	Knygos autorius	Knygos autorius ir nuoroda į detalesnę informaciją apie jį
Detalesnės informacijos blokas: knygos pavadinimas, žanras, autorius, išleidimo vieta, leidykla ir išleidimo data, knygos apimtis, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Knygos pavadinimas	Knygos viršelis
Trumpa anotacija, kritikų apžvalga arba ištrauka	Detalesnės informacijos blokas: knygos pavadinimas, žanras, autorius, išleidimo vieta, leidykla ir išleidimo data, knygos apimtis,	Trumpa anotacija

¹⁰³ <http://pirmojiknyga.mch.mii.lt/>.

¹⁰⁴ www.skaitymometai.lt.

¹⁰⁵ <http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-388484702>

¹⁰⁶ Sudaryta autorės – S. S. past.

	tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	
	Trumpa anotacija	Kritikų atsiliepimai
	Interaktyvios nuorodos į detalesnę informaciją apie autorių ir knygų ar kūrybos apžvalgas periodinės spaudos leidiniuose	Detalesnės informacijos blokas: knygos pavadinimas, žanras, išleidimo vieta, leidykla ir išleidimo data, knygos apimtis, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)

Kadangi svetainėje pristatomos dviejų knygoms skirtų renginių informacija, tai informacija apie knygas šių projektų-renginių svetainėje suskirstytos labai panašiai. „Skaitymo metų“ metams skirtoje svetainėje rubrikoje knygos suskirstytos į keturias kategorijas: *Vaikams; Paaugliams, Specialistams; Metų knygos rinkimai*. Kiekvienoje iš jų knygos pristatomos skirtingai. Informacija apie vaikams skirtas knygas patalpinta į svetainės skiltį „Knygų lentynėlė“. Paaugliams skirtos knygos pristatomos naujienoms skirtoje skiltyje. Šalia bibliografinių knygos duomenų pateikiama papildoma informacija apie knygą pagal tokią struktūrą: viršelis (suteikta galimybė jį padidinti); trumpa anotacija; suteikta galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą. Kiekvieną mėnesį skelbiami knygų, skirtų paaugliams, trejetukai, taip pat galima prisidėti renkant mėnesio knygą bei rašyti ir siųsti savo recenzijas apie knygas. Specialistams skirtos informacijos apie knygas galima rasti knygų apžvalgoms skirtoje skiltyje. Joje informacija pateikiama pagal tokią struktūrą: viršelis (suteikta galimybė jį padidinti); autorius; pavadinimas; knygos anotacija. Šalia tokios pagrindinės tiesioginės informacijos apie knygas, skelbiamos renginių ir įvairių akcijų naujienos, su skaitymu susijusios naujienos, pristatomi nauji leidiniai. Svetainės rubrikoje „Metų knygos rinkimai“ informacija pateikiama apie visas knygas pagal panašią struktūrą kaip ir informacija apie knygas rubrikoje „Skaitymo metai“. Šiek tiek skiriasi kategorijos, į kurias suskirstytos knygos: *Išrinktos metų knygos; Suaugusiųjų knygos; Paauglių knygos; Vaikų knygos*. Apskritai svetainėje dar pateikiamos nuorodos į kitas interneto svetaines, kuriose galima rasti įvairios informacijos apie skaitymą ir knygas.

Šiai informacijos apie knygą elektroninių šaltinių grupei – internetinėms projektų svetainėms priskiriama ir informacija apie knygų mugės, susitikimus su skaitytojais, kurie skelbiami ir aprašomi interneto svetainėse. Vienas svarbiausių Lietuvoje knygai skirtų renginių – Vilniaus knygų mugė – didžiausia knygų mugė Baltijos šalyse ir vienas pagrindinių Lietuvos kultūros įvykių. 2011 m. vasarį bus surengta 12-oji tarptautinė Vilniaus knygų mugė¹⁰⁷. Apie mugę informuoja Lietuvos parodų centro „Litexpo“ organizatoriai savo svetainėje, tačiau tokį skelbimą galima pavadinti asmeninio populiarinimo ar efektyvia ryšių su visuomene priemone. Tokiuose elektroniniuose šaltiniuose išsami informacija apie knygas nepateikiama, nes nurodomas tik

¹⁰⁷ <http://www.litexpo.lt/lt/main/fairs?ID=25098>.

renginio skelbimas, kvietimas arba bendra informacija: renginio pavadinimas, data, vieta, organizatoriai, rėmėjai ir pan., skirta visuomenei. Vilniaus knygų mugėje kasmet apdovanojami ir Lietuvos knygos meno konkurso nugalėtojai. Knygos meno konkursus kiekvienais metais kartu su Lietuvos dailininkų sąjunga ir Lietuvos dailės akademija organizuoja Kultūros ministerija, siekdama išrinkti geriausias meninio apipavidalinimo ir poligrafinio atlikimo požiūriu Lietuvos leidyklų išleistas knygas.

Išsami informacija apie knygas publikuojama ir viešosios įstaigos „Lietuviškos knygos svetainėje“¹⁰⁸ Šis lietuvių literatūros sklaidos projektas įgyvendintas siekiant užsienyje pristatyti lietuvių literatūrą ir Lietuvos rašytojus. Pagrindinis šios programos tikslas – populiarinti lietuvių literatūrą pasaulyje, remti lietuvių literatūros vertimus į užsienio kalbas, užsienio leidėjams bei literatūros namams ir agentūroms teikti informaciją apie lietuvių rašytojus, tarptautinėse knygų mugėse bei literatūros forumuose ir festivaliuose pristatyti lietuvių autorius.

Svetainėje sudarytos patogios sąlygos ieškoti informacijos, nes knygų galima ieškoti pasitelkiant paieškos lauką arba renkantis iš siūlomų kategorijų, į kurias suskirstytos knygos: *Visos; Proza; Poezija; Vaikų literatūra; Negrožinė kūryba*. Šalia pakankamai išsamios pagrindinės informacijos, svetainėje publikuojamos įvairios su knygomis ir rašytojais susijusios naujienos, publikuojami naujielaiškiai, galima rasti archyvą, kuriame pateikiama informacija apie rašytojus, taip pat skelbiama informacija apie renginius, vertimus ir t.t.

Šiai informacijos apie knygą elektroninių šaltinių grupei, skirtingai nei Lietuvoje, priskiriamos Didžiojoje Britanijoje vykstančių knygų festivalių ir knygų mugių internetinės svetainės. Didžiausios ir svarbiausios Didžiosios Britanijos knygų mugės yra šios: Londono knygų mugė (The London Book Fair), Pardavėjų-provincialų knygų mugės (The Provincial Booksellers Fairs), Knygų likučių išpardavimo mugė (The Remainder & Promotional Book Fair).

18 lentelė. Informacijos apie knygas struktūra Didžiosios Britanijos internetinėse projektų svetainėse¹⁰⁹

Informacijos struktūra	
londonbookfair.co.uk	pbfa.org
Knygos viršelis	Knygos viršelis
Knygos pavadinimas	Knygos pavadinimas
Knygos autorius	Knygos autorius
Leidėjas	Detalesnės informacijos blokas: knygos apimtis, formatas, iliustracijos, įrišimo būdas,

¹⁰⁸ <http://www.booksfromlithuania.lt/>

¹⁰⁹ Sudaryta autorės – S. S. past.

	leidėjas ir išleidimo data, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
Trumpa knygos apžvalga	Trumpas knygos aprašymas
Knygos apžvalgininkas	Knygos kaina

Londono knygų mugė – tai didelis įvykis Didžiosios Britanijos knygų pasaulyje. Tarptautinė Londono knygų mugė vyksta kiekvienais metais Earls Court parodų centre, Londone. Joje kasmet dalyvauja daugiau nei 1500 knygų pardavėjų, leidėjų, teisių savininkų ir bibliotekininkų iš Didžiosios Britanijos ir užsienio šalių. Mugėje taip pat dalyvauja tarptautiniai knygų leidėjai bei tiekėjai, spaudos atstovai ir kt. Kartu tai ir pasaulinė komercinės veiklos vieta, kur vyksta derybos dėl autorių teisių, įvairių spaudinių, garso, vaizdo ir skaitmeninio formato kūrinų prekyba ir sklaida. Informacija apie renginį skelbiama Londono knygų mugei skirtoje svetainėje¹¹⁰, taip pat leidžiamas ir platinamas elektroninis lankstinukas¹¹¹, kuriame pateikiami statistiniai duomenys apie dalyvius, teminis parodų sektorių sąrašas: akademinė leidyba, menas, architektūra ir dizainas, literatūra vaikams ir jaunimui, skaitmeninė zona ir teatras, kultūrinio paveldo sektorius ir panašiai. Knygų mugei skirtoje svetainėje galima rasti naudingų nuorodų, daug adresinės ir reklaminės informacijos apie leidėjus, leidybos industrijos naujienas, tarptautines knygų muges ir pan. Taip pat publikuojama informacija ir apie konkrečias, rekomenduojamas mėnesio knygas.

Pardavėjų-provincialų knygų mugė organizuojama įvairiuose Didžiosios Britanijos miestuose: vyksta Oksfordo, Edinburgo, Kembridžo, Jorko, Bato mugės. Mugėse parduodamos naudotos, tačiau kokybiškos knygos, populiarinamas tokių knygų pardavimas. Informacinę sklaidą apie šį renginį taip pat užtikrina leidžiamas elektroninis lankstinukas, kuriame pateikiama visa reikalinga informacija apie mugę, taip pat organizuojamų mugių bei knygų pardavėjų-provincialų asociacijos reklama. Šiai knygų mugei skirtoje svetainėje¹¹² galima susipažinti su knygų mugę organizuojančios asociacijos siūlomomis knygomis, kurių tematika labai siaura – tai leidiniai apie knygų kolekcionavimą, bibliografiniai kolekcininkų sąrašai, vadovai knygų kolekcininkams ir pan. Taip pat svetainėje pateikiamos interaktyvios nuorodos į kitus Didžiosios Britanijos interneto šaltinius: į panašia veikla užsiimančių organizacijų internetines svetaines, į Nacionalines Didžiosios Britanijos bibliotekas, į svetaines, kuriose galima rasti ir užsisakyti parduodamų knygų ir kitų leidinių katalogus, ir pan.

Knygų likučių išpardavimo mugė taip pat vyksta Londone, tačiau ji skirta tik knygų prekybininkams iš Didžiosios Britanijos ir kitų šalių. Informacinė sklaida užtikrinama leidžiant

¹¹⁰ www.londonbookfair.co.uk.

¹¹¹ www.londonbookfair.co.uk/files/lbf_sales_brochure_6pp_lo_final.pdf.

¹¹² www.pbfa.org.

elektroninius lankstinukus rudens ir žiemos mugėms¹¹³ bei administruojant šiai knygų mugei skirtą internetinę svetainę¹¹⁴: pateikiamas mugės dalyvių sąrašas, pristatomi dalyvaujančių leidyklų standai ir trumpa informacija apie leidžiamas knygas, taip pat skelbiamos geriausiai parduodamų knygos, naujų knygų ir leidyklų reklamos. Konkreti informacija apie knygas šios knygų mugės svetainėje neskelbiama.

Didžiojoje Britanijoje, priešingai nei Lietuvoje, vyksta nemažai knygoms skirtų festivalių, pavyzdžiui: Mančesterio literatūros festivalis (Manchester Literature Festival)¹¹⁵, Tarptautinis Edinburgo Knygų festivalis (Edinburgh International Book Festival)¹¹⁶, Guildfordo knygų festivalis (Guildford Book Festival)¹¹⁷, Oksfordo literatūros festivalis (The Sunday Times Oxford Literary Festival)¹¹⁸ ir daugelis kitų. Festivaliams skirtose internetinėse svetainėse ir elektroniniuose lankstinukuose galima rasti naudingų nuorodų, skelbiamos įvairaus pobūdžio su knygomis susijusios naujienos.

Lietuvoje panašaus pobūdžio renginių vyksta mažai, jų mastai akivaizdžiai skiriasi, taip pat jie nėra populiarūs, todėl ir jiems skirtų svetainių ir informacijos internete, galima sakyti, nėra. Apskritai, tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos internetinėse projektų svetainėse informacija apie išleistas knygas nėra labai išsami ar aiškiai struktūruota, tačiau renginiams, mugėms ar festivaliams skirtose svetainėse publikuojama informacija, susijusi su knygomis ir leidybos sritimi, naudinga tam tikrai tikslinei auditorijai, pavyzdžiui: leidėjams, autorių teisių agentūroms, didmenininkams, knygų platintojams ir kitiems asmenims, susijusiems su leidybos industrija bei žmonėms, besidomintiems tokiais renginiais.

Reklaminė informacija elektroniniu paštu

Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje reklaminiai ir informaciniai pranešimai dažnai siunčiami interneto vartotojams. Elektroninio pašto teikiami privalumai, juo besinaudojantiems interneto vartotojams, suteikia galimybę informaciją apie knygų rinkos naujienas gauti asmeniškai ir neįdedant daug pastangų. Be to, elektroninio pašto paslauga labai naudinga knygų pardavėjams bei leidėjams, kurie suinteresuoti informuoti visuomenę apie prekyboje pasirodžiusias ar naujai išleistas knygas, potencialiems pirkėjams ar skaitytojams teikti patrauklius reklaminius pasiūlymus: akcijos, nuolaidos, parodos, konkursai, renginiai, prenumerata, ir taip siekti komercinės sėkmės.

Reklaminės informacijos siuntimas potencialiems knygų pirkėjams plačiausiai paplitęs Vakarų Europoje. Tai labai perspektyvus ir efektyvus būdas. Tokio pobūdžio informacijos siuntimo

¹¹³ www.ciana.co.uk/Visitors/PDFs/Jan/2009_1_Catalogue.pdf.

¹¹⁴ www.ciana.co.uk.

¹¹⁵ www.manchesterliteraturefestival.co.uk.

¹¹⁶ www.edbookfest.co.uk.

¹¹⁷ www.guildfordbookfestival.co.uk.

¹¹⁸ www.oxfordliteraryfestival.com.

elektroniniu paštu paskirtis – reklamuoti knygas, knygynų ar leidyklų asortimento naujienas, siekiant parduoti knygas, skirtas tik tam tikriems skaitytojams. Taigi, Didžiojoje Britanijoje tokia reklaminės informacijos sklaida labai populiaru ir efektyvu. Lietuvoje tokia visuomenės informavimo forma taip pat įsigali, savo produkciją reklamuoja ir potencialius pirkėjus siekia pritraukti daugelis Lietuvos leidyklų bei knygynų.

Elektroniniu paštu dažniausiai siunčiami iš anksto parengti patrauklaus dizaino šabloniniai laišakai su ypatingais pasiūlymais, elektroniniai naujienlaiškiai, parengti specialūs prospektai. Informacija apie knygas dažniausiai pateikiama tokia: knygos viršelis, knygos autorius, knygos pavadinimas, trumpa anotacija (ne visada), knygos įprastinė kaina ir kaina reklaminio pasiūlymo metu (nuolaida).

Tačiau tokia informacija pasiekia ne visus elektroninio pašto vartotojus – adresatai kruopščiai parenkami iš anksto. Suinteresuoti reklaminės informacijos sklaida subjektai – leidyklos ar knygų pardavėjai – kaupia interneto svetainėse užsiregistravusių lankytojų ar lojalių klientų duomenis, o vėliau, parengę naujus pasiūlymus, reklaminį pranešimą, suorganizavę konkursą ar akciją, išsiunčia jiems laiškus ir tikisi greito bei komercine prasme naudingo grįžtamojo ryšio – knygų pardavimo.

Taigi, informacija apie knygas internete yra sparčiai besiplečianti informavimo sfera, tačiau informacija tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose publikuojama ne pagal vieningą informacijos pateikimo sistemą ir struktūrą. Vis dėlto, informacijos kokybės, kiekio ir originalumo požiūriu, Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai pranašesni už lietuviškuosius. Tai lemia geriau išvystyta knygų rinkos informacinė sistema bei bendra leidybos industrija. Apskritai, abiejų šalių elektroniniuose šaltiniuose informacija apie knygas publikuojama neatsitiktinai – ji reikšminga autoriams, leidėjams, knygų platintojams ir skaitytojams, o jos tikslas – visuomenės informavimas.

3.3. Elektroninių šaltinių analizės rezultatai

Kompiuterinis tinklas yra tinkama elektroninės masinės komunikacijos priemonė, leidžianti teikti naujausią informaciją, naudojant paieškos mechanizmus [32]. Informacija apie knygas internete yra sparčiai besiplečianti informavimo sfera, kuri pamažu įgauna tam tikrą informacijos pateikimo sistemą ir struktūrą, būdingą Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniams šaltiniams. Taigi, išanalizavus tiek Lietuvai, tiek Didžiajai Britanijai būdingą knygų rinkos informacinę sistemą ir informacijos apie knygą elektroninius šaltinius, įvertinus ir palyginus juose pateikiamą informaciją ir jos struktūrą, galima sudaryti informaciją apie knygas apibendrinančias sistemas ir palyginti informacijos struktūrų skirtumus, atskleisti ypatybes: panašumus ir skirtumus, privalumus trūkumus, būdingus Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniams šaltiniams.

Informacija apie knygas elektroniniuose šaltiniuose pateikiama skirtingomis formomis ir įvairiais struktūros aspektais. Knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams skirtuose elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija reikšminga knygų autoriams, leidėjams, knygų platintojams ir plačiajam skaitytojų ratui. Būtent informacijos kaupimas, publikavimas ir laisvos prieigos suteikimas yra vieni iš svarbiausių informacijos apie knygas elektroninių šaltinių tikslų.

Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose informacija apie knygas įvairuoja, tačiau ji pateikta pakankamai struktūruotai, tačiau, kaip jau minėta, pagal skirtingą struktūrą, ir patraukliai. Prieš sudarant informaciją apie knygas apibendrinančias sistemas, svarbu pažymėti ir išskirti tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos elektroninių šaltinių ir juose skelbiamos informacijos panašumus, skirtumus, privalumus ir trūkumus.

Pastebėti tokie pagrindiniai elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas pateikiamos informacijos skirtumai:

- knygų skirstymo į kategorijas skirtumai (leidinių klasifikacijų skirtumai);
- informacijos pateikimo struktūros skirtumai;
- informacijos kiekio skirtumai;
- informacijos pateikimo tikslai;
- elektroninių šaltinių turinio struktūros skirtumai;
- elektroninių šaltinių vizualinio apipavidalinimo skirtumai.

Pagrindiniai pateikiamos informacijos panašumai:

- informacijos atnaujinimas;
- neribotas informacijos pasiekiamumas, laikas ir vieta;
- hiperteksto elementai ir papildomos nuorodos;
- medžiagos pagrindas – informacija susijusi su knygomis;
- informacijos pateikimo forma;
- informacijos adresatas/tikslinė auditorija – knygomis besidomintis žmogus.

Taip pat išskiriami elektroniniuose šaltiniuose pateikiamos informacijos privalumai:

- nuolatinis informacijos atnaujinimas, papildymas;
- laisva prieiga, neribotas laikas ir vieta;
- susitaupo informacijos paieškai skirtas laikas;
- gerai organizuota informacijos paieškos sistema (suteikta galimybė naudoti nuorodas, ieškoti informacijos pasitelkiant reikšminius žodžius, pavadinimų sąrašus ir t.t.);

- galimybė rasti pačius naujausius duomenis;
- talpumas – šaltiniuose pateikiama informacija apima didelį kiekį knygų;
- pateikiama pakankamai išsami informacija;
- publikuojama informacija patikrinta ir kritiškai įvertinta;
- galimybė parsisiųsti informaciją (katalogus, naujienlaiškius, knygų ištraukas);
- suteikta prieiga prie kitų informacijos šaltinių (pateikiamos papildomos nuorodos);
- informacija prieinama nutolusiems vartotojams.

Vis dėlto, yra ir keletas trūkumų:

- kai kuriais atvejais pateiktos klaidingos nuorodos į kitus šaltinius;
- reikalingas vartotojo mokestis už registraciją ir šaltinio naudojimąsi;
- kartais nestabili, greitai keičiama informacija;
- kalbos barjeras.

Kaip teigia žymus Amerikos filosofas ir istorikas John Fiske, „*Komunikacija yra viena iš tu žmogaus veiklų, kurias kiekvienas atpažįsta, bet mažai kas gali bent kiek tiksliau apibrėžti. Komunikacija – tai pokalbis, televizija, informacijos platinimas, literatūros kritika ar mūsų šukuosena – sąrašas begalinis*“ [12, p. 15]. Taigi elektroniniuose šaltiniuose skelbiama informacija apie knygas – tai tarsi virtualus keitimasis informacija, o kad ją būtų lengviau perduoti, o perdavus, geriau ją suprasti, pasitelkiamos tam tikros informacijos perdavimo struktūros. Taigi siekiant efektyvaus informacijos apie knygą perdavimo elektroninių šaltinių vartotojui, tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniams šaltiniams būdingas informacijos struktūrą apibendrinančias sistemas turi sudaryti tam tikri struktūros elementai.

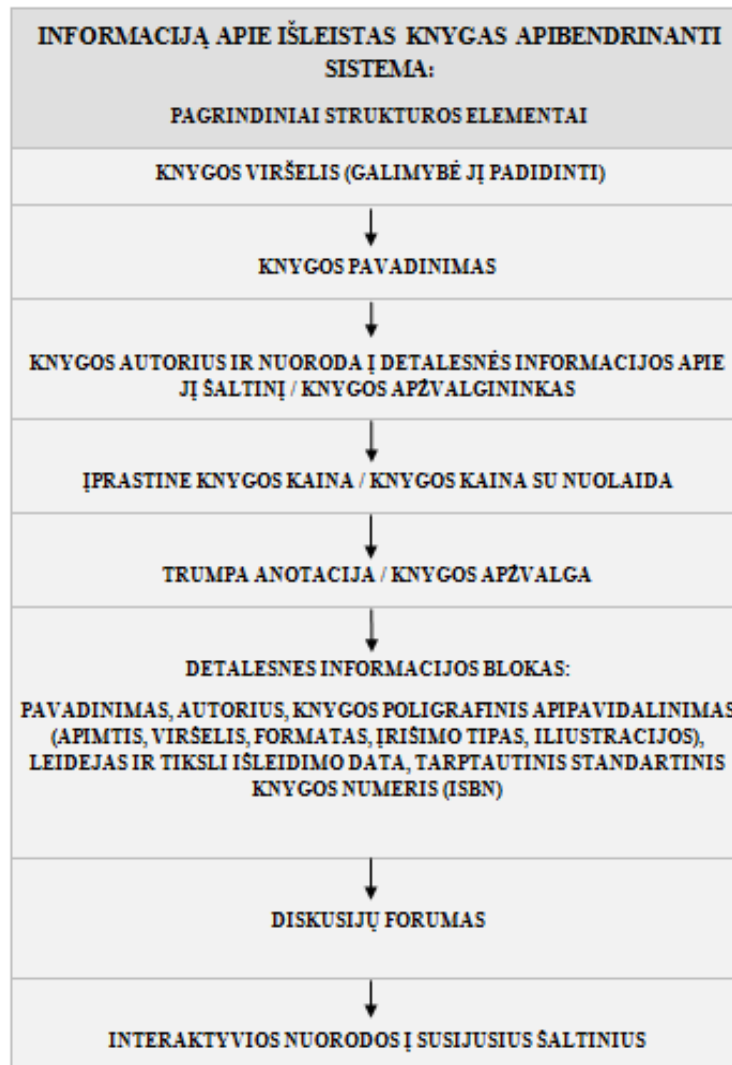
Kaip jau minėta, Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie knygas dažnai skiriasi. Tačiau išsami pasirinktų šaltinių turinio ir lyginamoji analizė padėjo išskirti svarbiausius ir dažniausiai pateikiamus informacijos apie knygas struktūros elementus, kurių pagrindu ir sudarytos informaciją apie knygas apibendrinančios sistemos.

19 lentelė. Informacijos apie knygas struktūrą apibendrinanti sistema (Lietuva) ¹¹⁹

¹¹⁹ Sudaryta autorės – S. S. past.

20 lentelė. Informacijos apie knygas struktūrą apibendrinanti sistema (Didžioji Britanija)¹²⁰

Taigi, pastarosios informacijos apie knygas struktūrą apibendrinančios sistemos (19 lentelė ir 20 lentelė) iliustruoja bei apibendrina elektroniniuose šaltiniuose publikuojamą informaciją apie išleistas knygas ir jos struktūrą. Matyti, kad informaciją apie knygas tikslingai stengiamasis pateikti pakankama išsamią ir tenkinančią knygomis susidomėjusio žmogaus pirminės informacijos poreikius.

Pastebėta, kad tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose informacija pateikiama pagal, rodos, nusistovėjusį struktūros šabloną, kuriuo skirtingo pobūdžio elektroniniuose šaltiniuose – skirtingoms grupėms priklausančiuose elektroniniuose šaltiniuose – nuolat remiamasi, todėl informacija apie knygas atrodo statiška. Tačiau Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose dėl informacijos gausos, įvairiapusiškumo ir dažnai dėl šablono nepaisymo informaciją apie knygas drąsiai galima pavadinti dinamiška, gyva ir įdomesne informacija suinteresuotam interneto vartotojui. Šios šalies

¹²⁰ Sudaryta autorės – S. S. past.

elektroniniuose šaltiniuose pateikiama platesnio profilio informacija, suteikta galimybė rasti daugiau papildomos, susijusios su tam tikros knygos tematika ar autoriumi informacijos. Tai pagrindžia informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose populiarūs diskusijų forumai, papildomų nuorodų į kitus šaltinius įvairovė, kuriuose suinteresuotas asmuo gali rasti detalesnės informacijos, susijusios su konkrečiomis knygomis, autoriais ir pan. Lietuviškuose informacijos apie išleistas knygas elektroniniuose šaltiniuose informacija glaustesnė, aiškiai koncentruota, ne tokia interaktyvi, o pateikiami tik pagrindiniai, svarbiausi informacijos elementai.

Kita vertus, informacijos apie knygas struktūrą apibendrinančios sistemos byloja, kad Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose publikuojama panašaus pobūdžio informacija dažnai pasikartoja, tačiau skirtinga seka. Pagrindiniai informacijos struktūros elementai, pvz.: knygos autoriaus vardas ir pavardė, pilnas knygos pavadinimas, knygos viršelio nuotrauka ir suteikta galimybė jį padidinti, taip pat nurodoma leidykla ir tikslūs išleidimo metai, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), vidutinė kaina, trumpa knygos anotacija, paminimi pagrindiniai poligrafinio apipavidalinimo aspektai, suteikta galimybė įvertinti knygą ir matyti jos įvertinimų reitingą. Ryškiausi informacijos struktūrų skirtumai atsiskleidžia Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose, kai vartotojui pateikiama išsami papildoma informacija apie knygos autorių ir didelė gausa interaktyvių nuorodų į susijusius šaltinius, kurių dėka galima rasti įvairaus pobūdžio ir didelį kiekį reikalingos informacijos. Lietuvos šaltiniams toks papildomas svetainių interaktyvumas nebūdingas.

Apibendrinant galima teigti, kad svarbiausi elektroninių šaltinių ir juose publikuojamos informacijos apie knygas tikslai yra užtikrinti interneto vartotojams prieigą prie informacijos, susijusios su knygomis, supažindinti juos su knygų rinkos naujienomis, populiarinti knygas elektroninėje terpėje bei teikti kokybiškas paslaugas tokio pobūdžio informacija suinteresuotiems vartotojams.

Išsamią kokybinę elektroninių šaltinių apie išleistas knygas turinio analizę ir apibendrintus analizės rezultatus papildoma darbu metu atliktas tyrimas – respondentų apklausa. Remiantis tyrimo dalyvavusių respondentų nuomone, galima pagrįsti kai kuriuos analizės teiginius, atliktas tyrimas leidžia pasiekti darbo pradžioje užsibrėžtą tikslą įvertinti informacijos apie išleistas knygas elektroninius šaltinius ir juose pateikiamą informaciją apie jau išleistas knygas, interneto vartotojų, suinteresuotų tokio pobūdžio informacija, požiūrį į tokius šaltinius, jų svarbą ir kitus panaudos aspektus.

4. TYRIMAS: ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI APIE IŠLEISTAS KNYGAS IR JŲ PANAUDA

Tyrimu siekiama pagrįsti išsamios kokybinės elektroninių informacijos šaltinių apie knygas turinio analizės rezultatus ir atskleisti jų panaudos aspektus, remiantis tyrime dalyvavusių respondentų pateiktais duomenimis. Tyrimo būtinumą grindžia ir tai, kad pagrindinis šio darbo tikslas yra išnagrinėti informacijos apie knygas elektroninių šaltinių specifiką ir įvertinti juose pateikiamą informaciją apie jau išleistas knygas. Todėl labai svarbi besinaudojančių tokio pobūdžio šaltiniais interneto vartotojų nuomonė.

4.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas – nustatyti informacijos apie knygą elektroninių šaltinių naudą knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams, taip pat išsiaiškinti vartotojų požiūrį į elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas.

Tyrimo tikslui pasiekti iškelti **uždaviniai**, atspindintys pagrindinius klausimus, kuriuos siekiama išsiaiškinti remiantis apklausos metu respondentų pateiktais duomenimis:

- išsiųsti jos internetinę anketos nuorodą elektroniniu paštu respondentams;
- išsiaiškinti, ar respondentai naudojami Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais;
- išsiaiškinti, kurie informacijos apie išleistas knygas elektroniniai šaltiniai, respondentų nuomone, yra pagrindiniai ir, publikuojamos informacijos kokybės požiūriu, išsamiausi, taip pat, kuriais iš pateiktų variantų naudojami dažniausiai;
- nustatyti, kuri informacijos rūšis ir informacijos aspektai, publikuojami informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose, respondentams yra svarbiausi ir domina labiausiai;
- susisteminti ir apibendrinti tyrimo metu gautus rezultatus.

Tyrimo metodas. Pagal informacijos gavimo būdą magistro darbo tyrimo instrumentas yra **apklausa**. Potencialių respondentų nuomonė paprastai sužinoma apklausos būdu, galima teigti, jog socialiniuose moksluose apklausa yra vienas plačiausiai paplitusių metodų. „*Viena vertus, tai gali rodyti metodo patikimumą, o antra – jo populiarumą dėl tariamo paprastumo*“ [15, p. 179]. Apklausa – vienas iš tyrimų pirminės informacijos rinkimo metodų, kuris remiasi tiriamosios grupės asmenų atsakymų į pateiktus klausimus registravimu. Taigi siekiant surinkti tyrimui reikalingus duomenis, kurie leistų pasiekti iškeltą tyrimo tikslą, buvo atlikta respondentų apklausa.

Tyrimui naudotas anketinės apklausos elektroniniu paštu metodas. Tyrimas buvo įgyvendintas naudojant laisvos prieigos apklausų internete sistemą *Publika.lt*, o tyrimo duomenims apdoroti naudoti aprašomosios statistikos ir lyginamosios analizės metodai.

Tyrimo respondentai. Apklausei atlikti pasirinkti Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Leidybos studijų programos bakalauro ir magistrantūros studentai. Tokia respondentų auditorija pasirinkta todėl, kad jie yra būsimi leidybos specialistai, o jų veikla glaudžiai susijusi su knygų rinka. Būtent šios srities atstovai yra bene labiausiai suinteresuoti informacija apie knygas, dažnai naudojasi informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais savo informacijos poreikiams patenkinti.

Tyrimui atlikti pasirinkta didelė respondentų grupė – išsiųstos 169 užklausos leidybos studijų programos studentams, tačiau anketą užpildė 50 respondentų, kurių nuomone remiamasi atliekant tyrimo duomenų analizę, siejant ją su išsamia kokybine informacijos apie knygas elektroninių šaltinių turinio analize.

Anketa. Pagrindinis tyrimo instrumentas – anketa – pasirinktas todėl, kad ji leidžia padidinti tyrimo nuoseklumą ir palengvina duomenų apdorojimą.

Specialiai tyrimui parengtą anketą sudaro 17 pagrindinių klausimų, kiti 3 klausimai skirti respondentų charakteristikai identifikuoti: lytis, studijų pakopa (bakalauras, magistras) ir kursas.

Pagal klausimų sudarymo formą anketoje pateikti daugiausiai uždari klausimai, į kuriuos atsakydami respondentai gali pasirinkti vieną arba kelis atsakymus iš pateiktų variantų. Taip pat šalia galimų atsakymų sąrašo respondentai gali parašyti savo atsakymą eilutėje „Kita“ arba argumentuoti pasirinktą atsakymo variantą. Anketoje pateikti 2 atviri klausimai, į kuriuos respondentai atsako savais žodžiais, pasitelkdami savo nuomonę ir vaizduotę. Anketa ir elektroninė jos nuoroda pateikta prieduose (žr. 2 priedą).

Rezultatai. Detalūs tyrimo rezultatai gauti CSV formatu¹²¹ ir apdoroti SPSS statistinės analizės ir duomenų apdorojimo programine įranga, leidusia išanalizuoti apklausos duomenis įvairiais pjūviais, bei MS Excel programa.

4.2. Tyrimo rezultatai

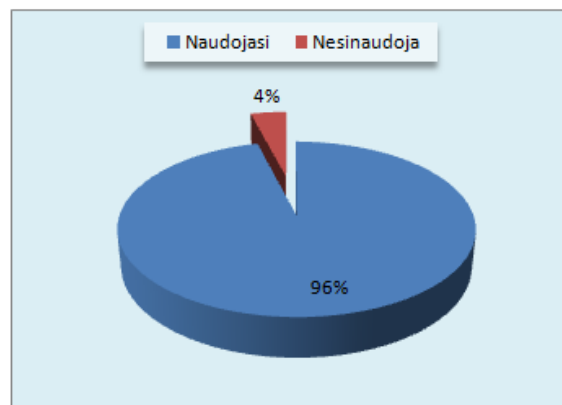
Išsami kokybinė informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių turinio analizė rodo, kad vieni šaltiniai yra išsamūs ir juose publikuojamos informacijos požiūriu kokybiški, tačiau kiti

¹²¹ CSV (comma-separated values) formatas – duomenų bazės laukų įrašymo tekstiniu formatu būdas, kai duomenų laukai skiriami kableliais. Naują įrašą atitinka nauja eilutė. CSV formatas dažnai naudojamas adresų knygos duomenims, programos nuostatomis ir kt. duomenims įrašyti. CSV failus pažįsta daugelis skaičiuoklių (MS Excel, OpenOffice ir pan.). Pasitelkiant programavimo priemones, CSV faile esančius duomenis nesunkiai galima importuoti į duomenų bazes.

turi trūkumų, juose publikuojama padrika ir nesusisteminta informacija. Todėl atsirado galimybė daryti prielaidą, kad darbe analizuojamas elektroninių šaltinių apie išleistas knygas grupes, kurių išskirta dvylika, galima skelti į dvi dideles grupes – į pagrindinius ir papildomus informacijos apie išleistas knygas elektroninius šaltinius. Tyrimo metu gauti respondentų duomenys taip pat patvirtina tokią prielaidą, todėl pagrįstai nagrinėjamus elektroninius šaltinius galima skelti į dvi grupes – pagrindinius ir papildomus.

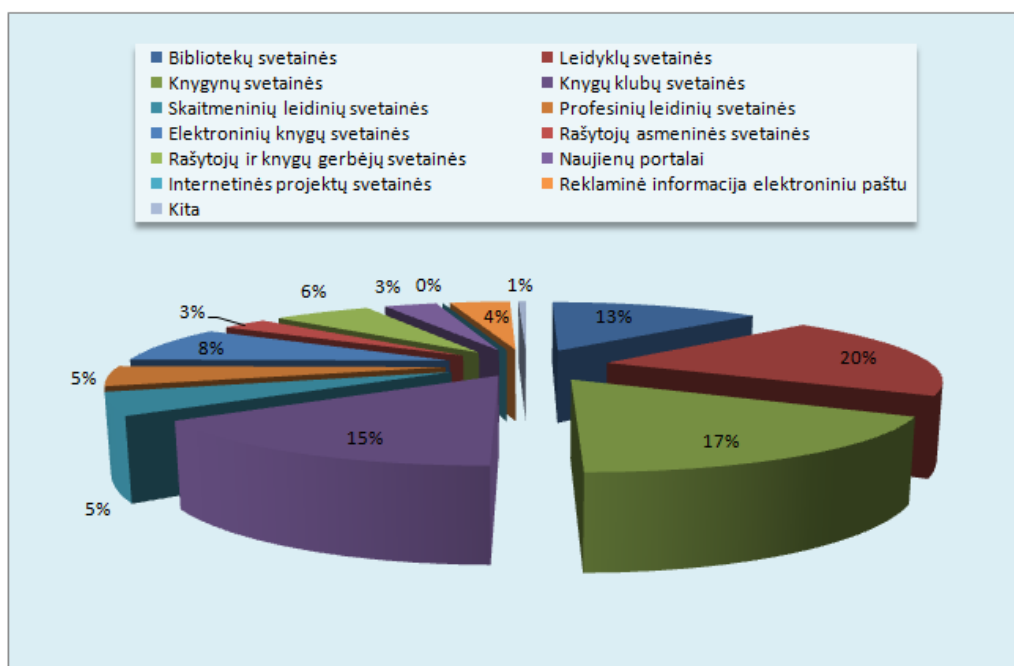
Informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais naudojasi 48 iš 50 apklausoje dalyvavusių respondentų, o nesinaudoja tik 2.

1 paveikslas. Respondentų naudojimasis elektroniniais šaltiniais

Respondentai, kurie naudojami informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais, išskyrė, jų nuomone, pagrindinius ir svarbiausius elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama naudinga ir patikima informacija apie knygas.

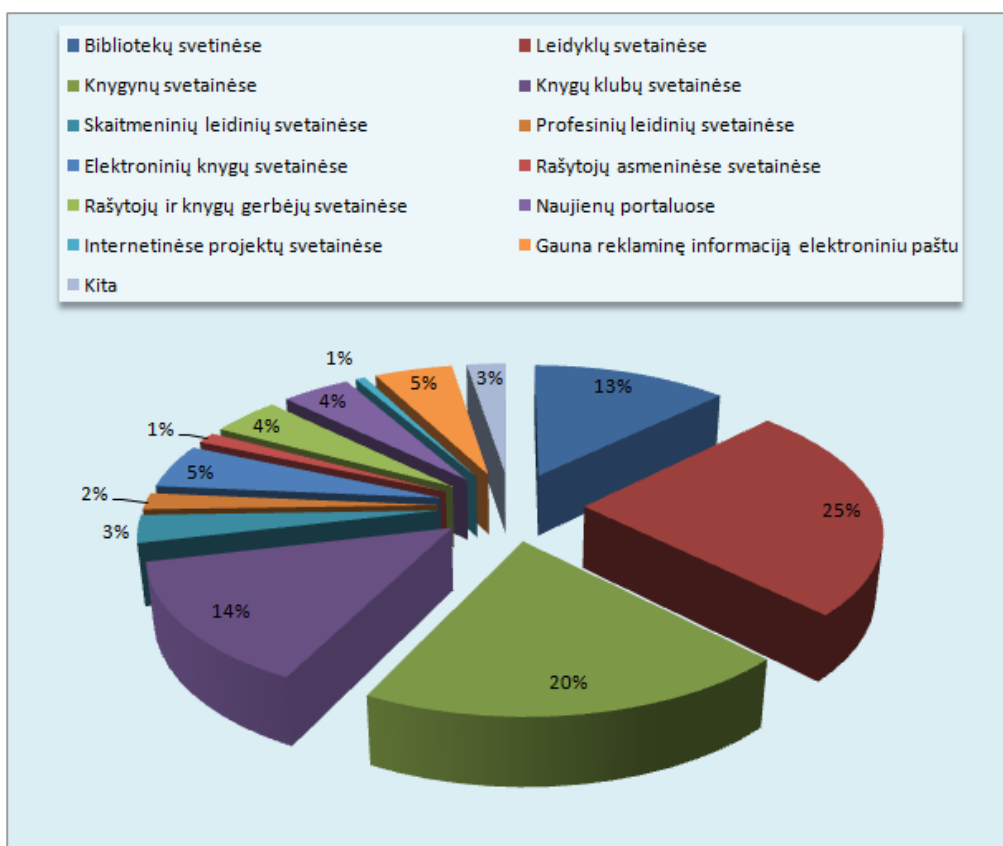
2 paveikslas. Informacijos apie knygas elektroninių šaltinių vertinimas pagal svarbą

Diagramos duomenys rodo, kad, respondentų daugumos nuomone, pagrindinių elektroninių šaltinių grupei galima priskirti: leidyklų svetainės (20 proc.), knygynų svetainės (17 proc.), knygų klubų svetainės (15 proc.), bibliotekų svetainės (13 proc.) ir elektroninių knygų svetainės (8 proc.). Kiti šaltiniai gali būti priskirti papildomų elektroninių šaltinių grupei.

Šiuos duomenis pagrindžia respondentų pateikti duomenys apie tuos elektroninius šaltinius, kuriuose jie dažniausiai ieško reikalingos informacijos apie knygas. Procentiniai naudojimosi dažnumo elektroniniais šaltiniais duomenys labai panašūs į tuos, kuriuose atsiskleidžia ribos tarp pagrindinių ir papildomų šaltinių grupių.

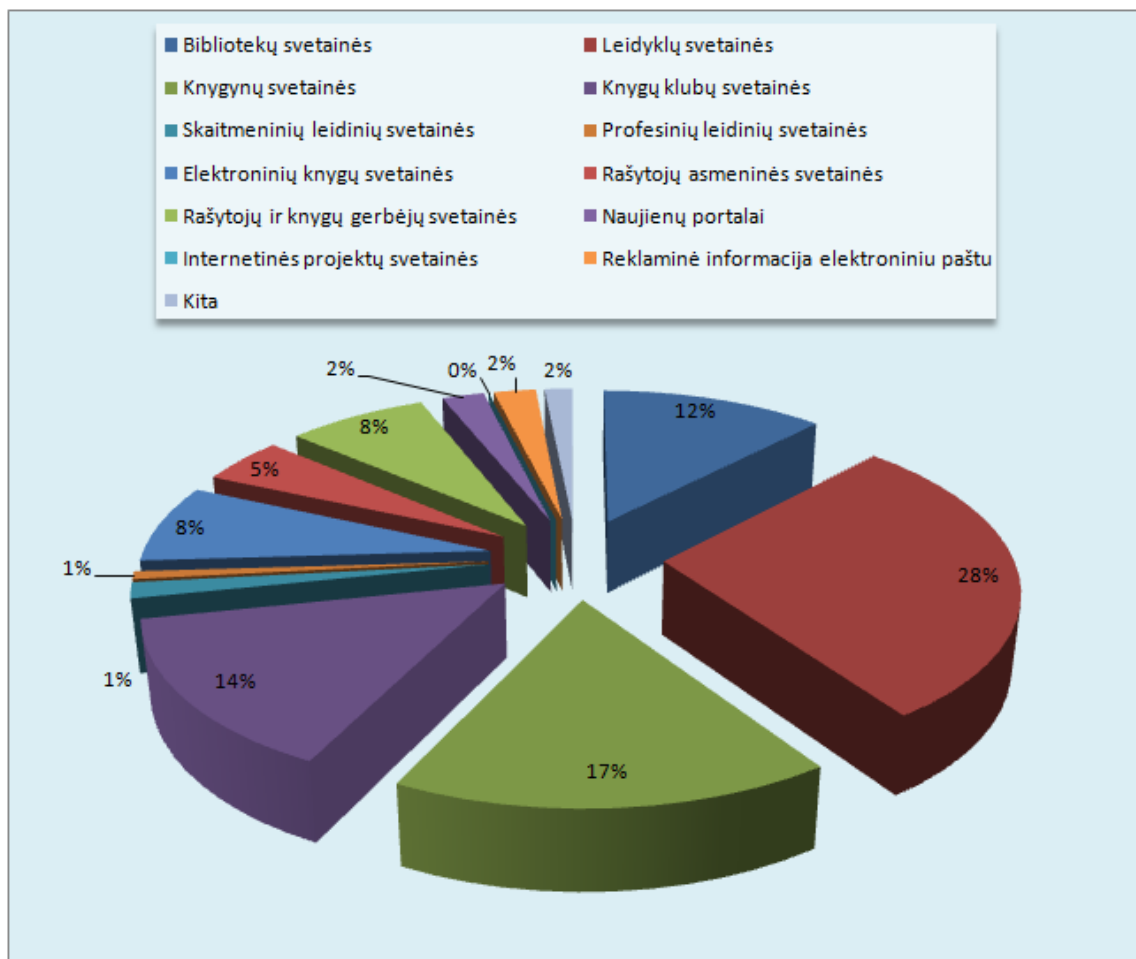
3 paveikslas. Dažniausiai naudojami informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai

Taigi, diagramos duomenys rodo, kad dažniausiai respondentai informacijos apie išleistas knygas ieško leidyklų svetainėse (25 proc.), knygynų svetainėse (20 proc.), knygų klubų svetainėse (14 proc.) ir bibliotekų svetainėse (13 proc.). Rečiau respondentai lankosi elektroninių knygų svetainėse (5 proc.), gauna reklaminę informaciją, susijusią su knygomis, elektroniniu paštu (5 proc.), naujienų portaluose (4 proc.), rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėse (4 proc.), skaitmeninių leidinių svetainėse (3 proc.), profesinių leidinių svetainėse (2 proc.), rašytojų asmeninėse svetainėse (1 proc.), internetinėse projektų svetainėse (1 proc.). Be to, respondentai įvardino, kad papildomai informacijos ieško socialiniuose ar kultūrai skirtuose tinklapiuose, taip pat pasitelkia interneto paieškos sistemą „Google“, pasitelkdami įvairius paiešką lengvinančius kriterijus.

Pagal elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos gausą, kokybę ir patogumą naudotis, respondentų pateikti duomenys, galima sakyti, beveik sutampa su aukščiau pateiktų diagramų duomenimis (žr. 1 diagramą, 2 diagramą).

4 paveikslas. Elektroniniai šaltiniai publikuojamos informacijos išsamumo ir kokybės požiūriu

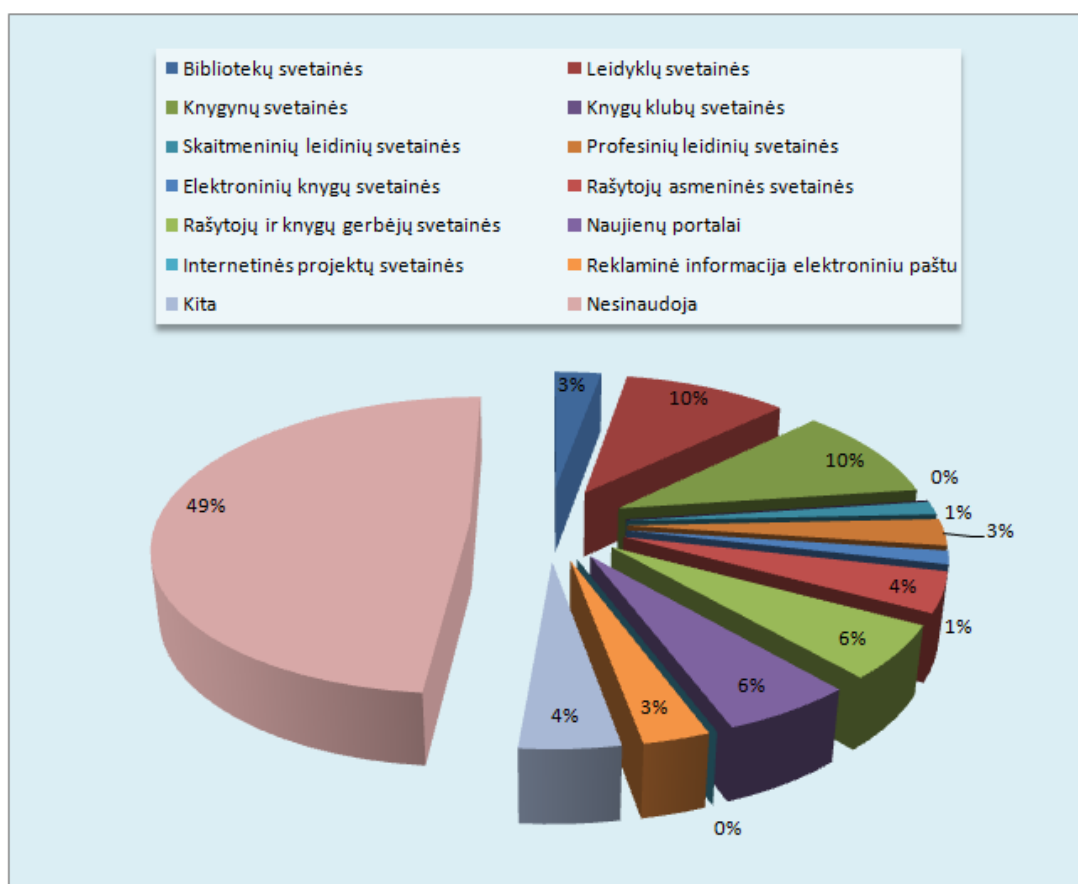
Pagal informacijos apie išleistas knygas, publikuojamos pateiktuose elektroniniuose šaltiniuose, išsamumą ir kokybę, geriausiai vertinami šie elektroniniai šaltiniai (žr. 4 diagramą): leidyklų svetainės (28 proc.), knygynų svetainės (17 proc.), knygų klubų svetainės (14 proc.), bibliotekų svetainės (12 proc.), elektroninių knygų svetainės (8 proc.) bei rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės (8 proc.). Ne itin gerai vertinami visi kiti elektroniniai šaltiniai apie išleistas knygas. Respondentų nuomone, juose publikuojama informacija apie knygas nėra išsami ir kokybiška.

Apibendrinant respondentų įvardintus konkrečius informacijos apie knygas elektroninių šaltinių internetinius adresus, kuriais naudojasi dažniausiai, galima daryti išvadą, kad labiausiai respondentai pasitiki leidyklų, knygynų, knygų klubų, bibliotekų, rečiau elektroninių knygų svetainėmis ir jose publikuojama informacija apie išleistas knygas. Respondentai beveik vieningai nurodė pastarųjų elektroninių šaltinių apie išleistas knygas internetinius adresus, iš kurių dažniausiai įvardinti buvo šie: *lnb.lt*, *amb.lt*, *almalittera.lt*, *baltoslankos.lt*, *pegasas.eu*, *sviesa.lt*, *knyguklubas.lt*,

rasyk.lt, skaityta.lt, amazon.co.uk, verusaureus.lt, patogupirkti.lt, aidai.lt, eugrimas.lt, kitosknygos.lt, suknyga.lt, bernardinai.lt, culture.lt, obuolys.lt, algarve.lt, knygynas.info, thebookseller.com, humanitas.lt, mintis.or ir pan. Be to, labai panašiai respondentai įvertino elektroninius šaltinius priskirdami juos pagrindiniams ir įvertindami pagal publikuojamos informacijos gausą, išsamumą ir kokybę.

Dažniausiai respondentai naudojami lietuviškais informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais. Didžiosios Britanijos elektroniniais šaltiniais, remiantis tyrimo metu pateiktais duomenimis, respondentai naudojami vangiai arba visai nesinaudoja.

5 paveikslas. Naudojimas Didžiosios Britanijos elektroniniais šaltiniais apie išleistas knygas

Pateikti diagramos duomenys byloja, kad didžioji dauguma respondentų, t.y. 49 proc., Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais nesinaudoja. Likusi respondentų dalis kartais naudojami Didžiosios Britanijos leidyklų svetainėmis (10 proc.), knygynų svetainėmis (10 proc.), knygų klubų svetainėmis (6 proc.), rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėmis (6 proc.), dar rečiau rašytojų asmeninėmis svetainėmis (4 proc.), elektroninių knygų svetainėmis (3 proc.), gauna reklaminę informaciją elektroniniu paštu (3 proc.), apsilanko Didžiosios Britanijos profesinių leidinių svetainėse (3 proc.) ir pan.

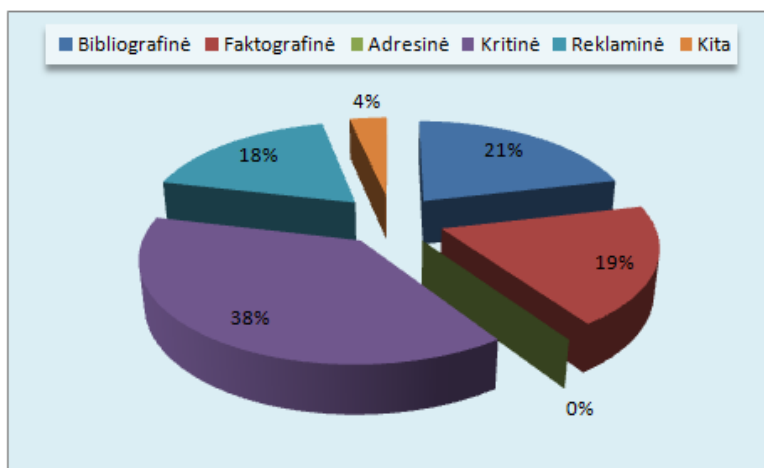
Respondentai, kurie nesinaudoja Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais, savo pasirinkimą argumentavo nurodydami to priežastis. Bene pagrindinė priežastis ta, kad respondentams užtenka lietuviškų elektroninių šaltinių ir juose pateikiamos informacijos apie knygas, kuria jie pasitiki. Kitos įvardintos priežastys labai įvairios, pavyzdžiui: kai kurie respondentai apie šios šalies internete publikuojamus elektroninius šaltinius apie knygas nežino, nėra girdėję arba dar nebuvo poreikio jais pasidomėti, pasinaudoti ar ieškoti informacijos apie knygas juose; nesidomi knygomis anglų kalba ir laukia, kol jos pasirodys Lietuvoje išverstos į gimtąją kalbą; Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai ir juose publikuojama informacija neaktuali; kalbos barjeras ir pan.

Taigi, respondentai nesureikšmina kitos šalies elektroninių šaltinių ir juose publikuojamos informacijos apie knygas, pasitenkina lietuviškais atitikmenimis, kurie nereikalauja papildomų sąlygų, pavyzdžiui, ieškoti informacijos anglų kalba. Respondentai, ieškodami informacijos apie knygas renkasi lengviausią kelią ir informacijos dažniausiai ieško lietuviškuose, gerai žinomuose ir populiariuose informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose.

Išsiaiškinus ir įvertinus, respondentų nuomone, pagrindinius ir papildomus, bei publikuojamos informacijos kokybės požiūriu, išsamius, dažniausiai naudojamus Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroninius šaltinius, svarbu nustatyti, kokios informacijos rūšys ir publikuojamos informacijos aspektai, publikuojami informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose, respondentams yra svarbūs ir domina labiausiai.

Kalbant apie publikuojamos informacijos rūšis, respondentų pateikti duomenys rodo (žr. 6 diagramą), kad labiausiai juos domina kritinė (38 proc.), reklaminė (21 proc.), faktografinė (19 proc.), bibliografinė (18 proc.) informacija. Adresinė informacija, remiantis respondentų pateiktais duomenimis, jų nedomina. Kaip papildoma informacija, dominanti respondentus (4 proc.), dažniausiai buvo įvardinta knygos kaina ir konkrečiai neįvardinta kitokio pobūdžio informacija.

6 paveikslas. Respondentus dominančios informacijos rūšys

Vertinant elektroniniuose šaltiniuose pateikiamos informacijos apie knygas struktūros elementus, respondentai išskyrė, jų nuomone, svarbiausius informacijos aspektus, kurie juos domina labiausiai ir dažniausiai patenkina ieškomos informacijos poreikį.

7 paveikslas. Publikuojamos informacijos aspektai pagal svarbą

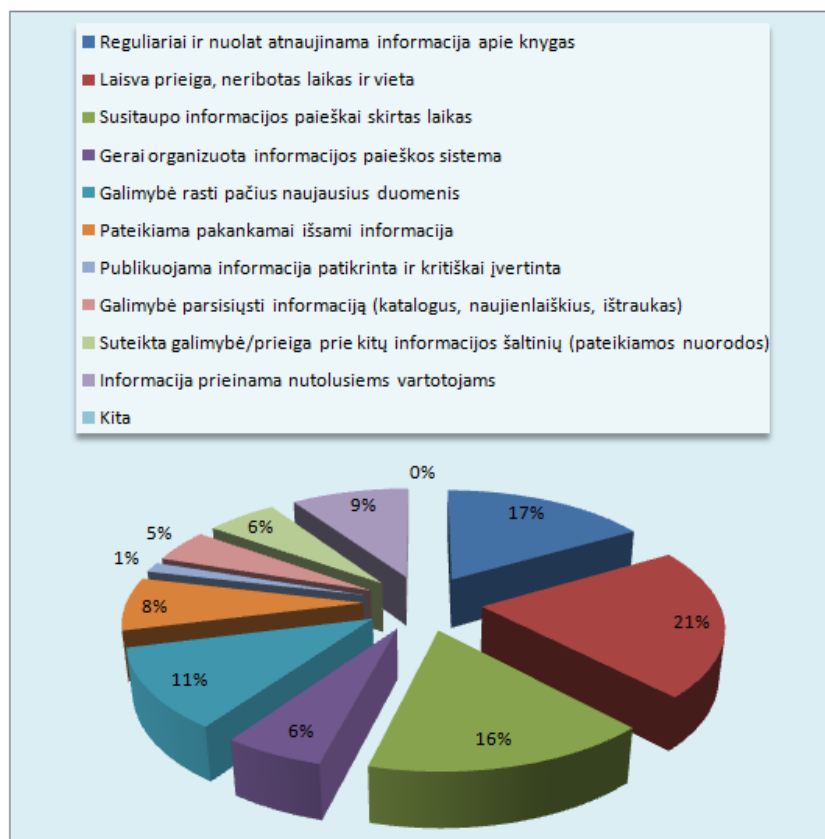

Remiantis respondentų pateiktais duomenimis, galima išskirti publikuojamos informacijos aspektus pagal svarbą. Informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose labai svarbi ir būtina informacija yra apie autorių (vardas, pavardė, trumpas dosjė) (15 proc.), pilnas knygos pavadinimas (14 proc.), trumpa knygos anotacija (13 proc.), vidutinė knygos kaina (12 proc.), leidykla ir išleidimo metai (9 proc.), knygos viršelio nuotrauka ir galimybė jį padidinti (9 proc.). Mažiau svarbūs respondentų nurodyti informacijos, susijusios su knygomis, aspektai yra: knygos ištrauka atsiuntimui (6 proc.), knygos poligrafinio apipavidalinimo ypatybės (apimtis, viršelis, formatas, įrišimo tipas) (5 proc.), knygos įvertinimų reitingas (5 proc.), diskusijų forumas (4 proc.), tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN) (4 proc.), interaktyvios nuorodos į susijusius

šaltinius (3 proc.), galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą (1 proc.) ir kt. Apibendrinant respondentų duomenis, galima teigti, kad beveik visi išvardinti informacijos aspektai yra svarbūs, tačiau vieni iš jų labiau aktualūs informacija apie knygas suinteresuotam interneto vartotojui, o kiti mažiau. Tai įrodo respondentų pateikti duomenys (žr. 7 diagramą), kurie iliustruoja ne tik konkrečių informacijos aspektų svarbą respondentams. Šie duomenys gali iliustruoti ir publikuojamos informacijos apie knygas struktūros elementų seką, pagal kurią elektroniniuose šaltiniuose apie knygas būtų galima pateikti informaciją. Duomenys rodo, kas respondentus labiausiai domina ir į ką jie pirmiausia atkreipia dėmesį, apsilankę informacijos apie išleistas knygas elektroniniuose šaltiniuose. Be to, anot respondentų, tokio pobūdžio elektroniniuose šaltiniuose turi būti publikuojama kuo daugiau informacijos apie knygas, kad reikėtų kuo mažiau laiko skirti papildomos informacijos paieškoms. Tyrimo duomenys grindžia ir elektroninių šaltinių turinio analizės rezultatų apibendrinimo metu sudarytas informacijos struktūros elementų sistemas ir jose pateikiamus duomenis, kurie dažniausiai pateikiami suinteresuotiems interneto vartotojams. Taigi išskirti pagrindiniai informacijos struktūros elementai yra teisingi ir tyrimo respondentų vertinami kaip svarbūs ir reikalingi.

Taigi, gausios ir pilnavertės informacijos pateikimas vienoje vietoje – vienas iš elektroninių šaltinių apie išleistas knygas privalumų, kurių respondentai įžvelgia daugiau, tačiau vertina skirtingai – vieni jų labai aktualūs, kiti mažiau svarbūs.

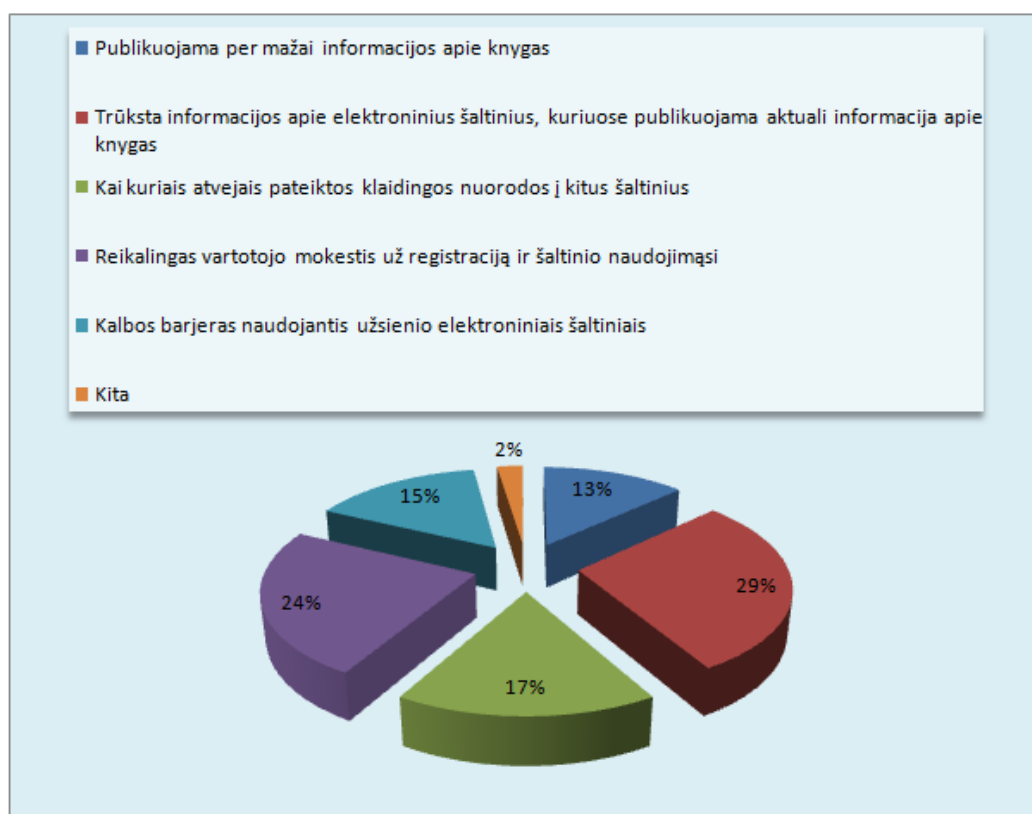
8 paveikslas. Informacijos apie knygas elektroninių šaltinių privalumų vertinimas

Kaip didžiausią informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių teikiamą privalumą respondentai išskiria galimybę laisvai naudotis tokiais šaltiniais, kai neribojama prieiga prie jų, laikas ir vieta (21 proc.). Taip pat svarbu tai, kad reguliariai atnaujinama elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie knygas (17 proc.). Ne mažesnis privalumas yra laikas – susitauo informacijos paieškoms skirtas laikas (16 proc.). Respondentai privalumu laiko ir tai, kad yra galimybė rasti pačius naujausius duomenis apie išleistas knygas neišeinant iš namų (11 proc.). Kitus informacijos apie knygas elektroninių šaltinių teikiamus privalumus žymėjo mažiau respondentų, pavyzdžiui: informacija prieinama nutolusiems vartotojams (9 proc.), pateikiama pakankamai išsami informacija (8 proc.), geras informacijos paieškos sistemos organizavimas (6 proc.), suteiktos prieigos prie kitų informacijos šaltinių (6 proc.), galimybė parsisiųsti informaciją į asmeninį kompiuterį (5 proc.) ir kt. Labiausiai respondentai kaip privalumą vertina informacijos paieškoms skiriamo laiko greitį, patogumą ir publikuojamos informacijos naujumą bei kokybę.

Nepaisant informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių teikiamų privalumų, respondentai įžvelgia ir labai panašiai vertina šių šaltinių trūkumų.

9 paveikslas. Informacijos apie knygas elektroninių šaltinių trūkumų vertinimas

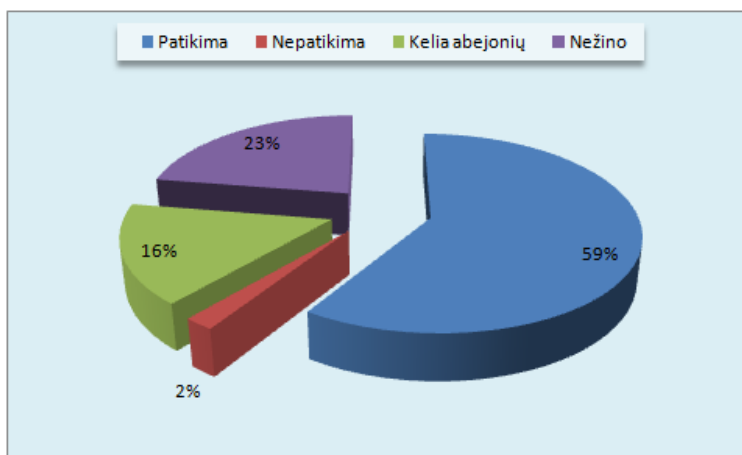
Respondentų pažymėtų trūkumų procentiniai skirtumai nedideli, tačiau daugiausiai respondentų pabrėžė informacijos apie elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie išleistas knygas, trūkumą (29 proc.). Taip pat naudojimąsi tokio pobūdžio elektroniniais šaltiniais neretai riboja reikalaujamas vartotojo mokestis už registraciją ir šaltinio naudojimąsi (24

proc.). Kiek mažiau nepatogumų kelia klaidingos nuorodos (17 proc.), kalbos barjeras naudojantis Didžiosios Britanijos ar kitos šalies elektroniniais šaltiniais (15 proc.), kai kurie respondentai įvardino ir publikuojamos informacijos apie knygas trūkumą (13 proc.) ir pan. Be to, nemažai respondentų pasigenda profesionalios kritinės informacijos. Daliai respondentų kliūva sudėtinga ir paini naudojimosi sistema tam tikrais elektroniniais šaltiniais, ypač būdinga Lietuvos ir Didžiosios Britanijos bibliotekų svetainėms.

Kaip jau minėta, nemaža dalis respondentų pasigenda profesionalios kritinės informacijos, ypač lietuviškuose elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas. Kai kurie respondentai pageidautų išskirtinės ir originaliai pateiktos informacijos apie knygų autorius ir jų pasiekimus. Apibendrinant respondentų pateiktus duomenis apie tai, kokios informacijos jie dažniausiai pasigenda, galima išskirti dar keletą aspektų: trūksta informacijos apie knygos tiražą; informacijos, kur knyga platinama, kur ją galima įsigyti; kokybiškų ir profesionalių recenzijos; retai, bet kai kuriuose elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas respondentai pasigenda bibliografinės informacijos; galimybės peržiūrėti knygos turinį; ne visuose elektroniniuose šaltiniuose pateikiamos knygų ištraukos; vertimai į kitas kalbas ir pan. Tačiau didesnė dalis respondentų elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas publikuojama informacija yra patenkinti, jos pakanka savo reikmėms patenkinti.

Apibendrinant respondentų nuomonę elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos patikimumo klausimu, galima teigti, kad 59 proc. respondentų tokio pobūdžio šaltiniuose publikuojama informacija pasitiki ir laiko ją patikima. Diagramos duomenys rodo, kad informacija visai nepasitiki tik 2 proc. apklaustų respondentų. 16 proc. respondentų mano, kad tuose elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas skelbiama informacija kelia abejonių, o 23 proc. nesinaudoja minėtais šaltiniais ar informacija, apie juos nežino arba nesiryžo įvertinti tokio pobūdžio šaltiniuose publikuojamos informacijos patikimumo.

10 paveikslas. Elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos patikimumo vertinimas

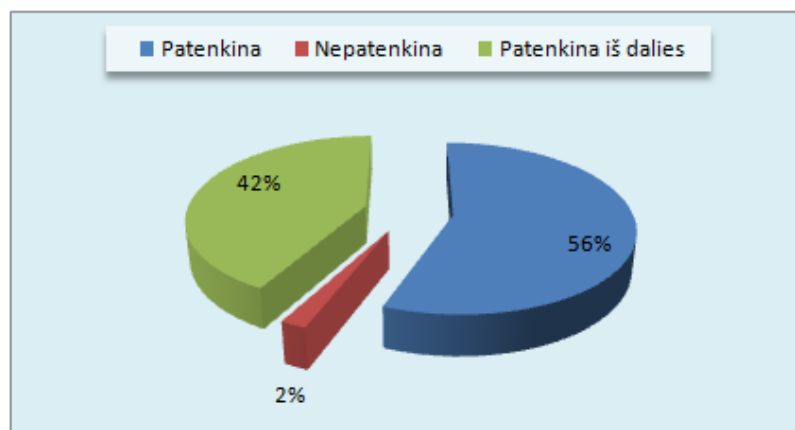
Informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos patikimumu neabejojantys respondentai savo pasirinkimą dažniausiai argumentavo tuo, kad informaciją apie išleistas knygas šiems šaltiniams parengia specialistai: leidybos srities profesionalai, bibliotekų darbuotojai, kritikai ir pan. Be to, elektroniniuose šaltiniuose publikuojamos informacijos apie knygas patikimumą kai kurie respondentai prilygina tradiciniuose, spausdintiniuose šaltiniuose skelbiamos informacijos patikimumui. Pažymima, kad informacijos patikimumas ir objektyvumas priklauso nuo paties šaltinio, kuriai grupei priklauso, nes, pavyzdžiui, pats autorius į savo asmeninę svetainę gali rašyti tik kruopščiai atrinktus, teigiamus atsiliepimus apie save ir savo kūrybą, knygas, neretai prisidengęs kitų svetainės lankytojų vardais. Vis dėlto, skelbiama patikima informacija apie knygos turinį, vidutinę kainą, išleidimo vietą bei metus. Anot respondentų, gali pasitaikyti pavienių informacijos klaidų ar neatitikimų.

Anot abejojančių informacijos patikimumu respondentų, sunku vertinti, nes daug kas priklauso nuo elektroninio šaltinio pobūdžio ir tikslų, nuo informaciją rengiančių autorių, kritikų, specialistų kompetencijos. Taip pat, anot jų, skirtingi šaltiniai ir juose publikuojama informacija yra nevienodai patikimi.

Netikintys elektroniniuose šaltiniuose apie išleistas knygas publikuojamos informacijos patikimumu teigia, kad tokia informacija yra reklaminė, todėl kelia abejonių, žadina nepasitikėjimą, neretai yra pervertinama.

Tačiau nepaisant įvairiapusių respondentų pateiktų vertinimų, 56 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų teigė, kad informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai patenkina jiems reikalingos informacijos apie knygas poreikius. Diagramoje matyti, kad 42 proc. respondentų informacijos poreikis patenkinamas iš dalies, o visiškai nepatenkina tik 2 proc. respondentų. Be to, 100 proc. tyrime dalyvavusių respondentų yra vieningos nuomonės ir mano, kad informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai yra reikalingi.

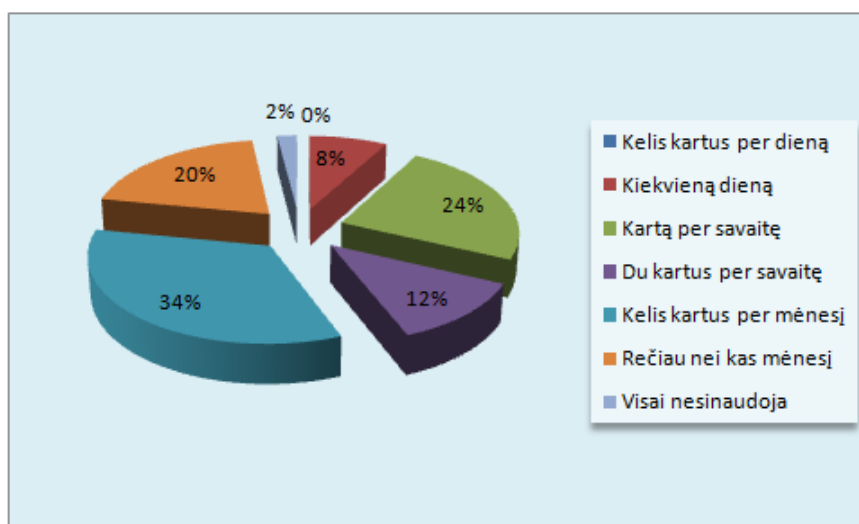
11 paveikslas. Poreikių patenkinimo vertinimas

Pagrindiniai reikalingumo vertinimo argumentai, pateikti respondentų, yra, galima sakyti, analogiški aukščiau išskirtiems informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių privalumams (žr. 8 diagramą): galimybė neišeinant iš namų rasti naujausios informacijos apie naujai išleistas knygas, tokio pobūdžio elektroniniais šaltiniais dažniausiai paprasta ir patogiu naudotis, juose pateikiama svarbiausia ir esminė informacija apie knygas; galima naudotis kitos šalies elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija, neribojamas paieškoms skirtas laikas, vieta ir prieinamumas, nemokama informacija. Taip pat informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai respondentams labai reikalingi rašant įvairius mokslo darbus, laisvalaikiu ieškant knygų naujienų, palengvina ir pagreitina informacijos paiešką ir t.t. Taigi, remiantis respondentų pateiktais duomenimis, galima teigti, kad informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių poreikis ir reikalingumas informacija suinteresuotiems šių šaltinių vartotojams yra nenuginčijamas.

Nuo tam tikros informacijos poreikio priklauso naudojimosi elektroniniais šaltiniais apie išleistas knygas dažnis. Tyrimo metu siekta nustatyti, kaip dažnai respondentai skiria laiko konkretios informacijos apie knygas paieškoms. Taigi, diagramoje matyti, kad dažniausiai respondentai informacijos paieškoms skiria laiko kelis kartus per mėnesį (34 proc.), kiek rečiau kelis kartus per savaitę (24 proc.), rečiau nei kas mėnesį (20 proc.), du kartus per savaitę (12 proc.), kiekvieną dieną informacijos apie knygas ieško tik 8 proc. apklaustų respondentų, o 2 proc. respondentų informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais nesinaudoja. Taigi respondentų duomenys šiuo klausimu labai skirtingi.

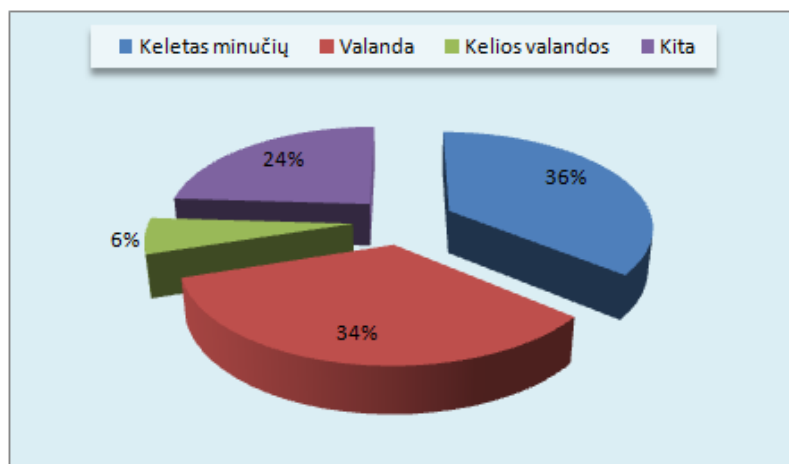
12 paveikslas. Naudojimosi informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais dažnis

Apibendrinus informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių naudojimo dažnį, galima patikslinti respondentų skiriamą laiką informacijos paieškoms (žr. 13 diagramą). Taigi, tie respondentai, kurie tokio pobūdžio šaltiniais dažniau ar rečiau naudojasi, informacijos apie knygas

paieškoms dažniausiai skiria keletą minučių (36 proc.) arba apie valandą (34 proc.), o kelias valandas skiria tik 6 proc. respondentų.

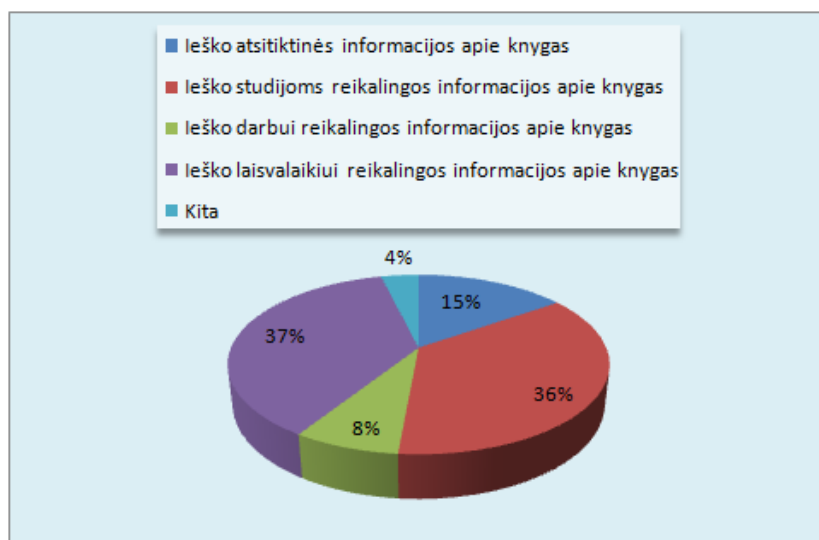
13 paveikslas. Informacijos paieškoms skiriamas laikas

Kita dalis respondentų, t.y. 24 proc., pateikė labai skirtingus ir įvairius informacijai apie išleistas knygas skirtus laiko intervalus. Vieni jų skiria 15 minučių per savaitę, kiti iki valandos, treči pusę valandos ir t.t. Visa tai, anot respondentų, priklauso nuo aplinkybių, nuo to, koku tikslu ieško informacijos.

Remiantis respondentų pateiktais duomenimis, galima teigti, kad dažniausiai respondentai informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais naudojami ieškodami informacijos reikalingos laisvalaikiui (37 proc.) arba studijoms (36 proc.) (žr. 14 diagramą). Rečiau respondentai ieško atsitiktinės informacijos (15 proc.), darbui reikalingos informacijos (8 proc.), o kitus 4 proc. respondentų domina konkretizuota informacija, pavyzdžiui, informacija reikalinga naujų knygų pasiūlos, kainų palyginimui leidyklose arba knygynuose ir t.t.

14 paveikslas. Naudojimosi informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais tikslai

Reziumuojant atliktą tyrimą, galima teigti, kad tyrimo pradžioje iškeltas tikslas pasiektas, o patys tyrimo rezultatai leidžia padaryti atitinkamas darbo išvadas. Darbe nagrinėjami informacijos apie išleistas knygas šaltiniai yra naudingi ir reikalingi informacija apie knygas suinteresuotiems interneto vartotojams. Apklausos duomenys rodo, kad tokio pobūdžio šaltiniais respondentai naudojami dažnai, juose randa reikalingą susistemintą informaciją, kuri praverčia ne tik profesine prasme, bet ir laisvalaikio, kai domimasi knygų rinkos, kultūros naujienomis ir pan.

Tyrimo metu apklausti respondentai pasitiki informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais ir juose publikuojama informacija ir teigiamai vertina naudojimąsi tokio pobūdžio šaltiniais. Taigi, reziumuojant atliktą tyrimą, galima teigti, kad tyrimo pradžioje iškeltas tikslas pasiektas, laikantis nuoseklaus uždavinių vykdymo apklausos metu, o patys tyrimo rezultatai leidžia padaryti atitinkamas darbo išvadas.

IŠVADOS

Informacijos apie išleistas knygas sklaidai elektroniniuose šaltiniuose nemažai įtakos turi šiuolaikinė knygų rinkos situacija, būdinga Lietuvai ir Didžiajai Britanijai. Šiuolaikinė leidybos situacija užtikrina, kad įvairaus turinio informacija pasiektų potencialius skaitytojus ir kad kultūrinio, mokslinio bei intelektualinio turinio leidinių nešamos vertybės būtų įdiegtos į visuomenės sąmonę.

Elektroniniuose šaltiniuose skelbiamos informacijos bendras tikslas yra visuomenės informavimas apie išleistas knygas ir knygų populiarinimas, pasitelkiant elektroninės terpės teikiamas galimybes, – tokio pobūdžio informacija reikšminga leidybos srities specialistams, knygų platintojams, autoriams ir skaitytojams.

Siekiant nustatyti informacijos apie išleistas knygas bendrą paplitimą internete ir siekiant išsiaiškinti, kur ir kokia informacija publikuojama, išskirtos elektroninių šaltinių grupės pagal tam tikrus jas charakterizuojančius kriterijus: pagal prieinamumą interneto vartotojams – laisvos prieigos informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai; pagal informacijos pateikimo formatą – skaitmeninės formos informacija; pagal kaupiamos ir publikuojamos informacijos pobūdį: skaitmeniniai leidiniai, elektroninės knygos, leidybos srities specialistų, knygų pardavėjų teikiama informacija bei kita internete laisvai prieinama informacija apie išleistas knygas; pagal informacijos adresatą – informacija apie išleistas knygas suinteresuoti interneto vartotojai ir knygų rinkos, leidybos specialistai; pagal informacijos teikėją: bibliotekos, knygynai, leidyklos, knygų klubai, rašytojai ir kt.

Remiantis šiais kriterijais išskirta 12 informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių grupių: *leidyklų svetainės, knygynų svetainės, knygų klubų svetainės, bibliotekų svetainės, elektroninių knygų svetainės, skaitmeninių leidinių svetainės, profesinių leidinių svetainės, rašytojų asmeninės svetainės, rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės, naujienų portalai, internetinės projektų svetainės, reklaminė informacija elektroniniu paštu*. Pažymėtina, kad tokia elektroninių šaltinių grupių klasifikacija nėra baigtinė, nes sudėtinga apibrėžti šių grupių aibę. Tokie šaltiniai niekur neregistruojami, tiek Lietuvoje, tiek Didžiojoje Britanijoje jų yra labai daug.

Kiekvienas iš minėtų elektroninių informacijos šaltinių turi savo atskirą informacijos tikslą ir pateikimo formą, tačiau juos vienija neabejingų knygai interneto vartotojų informavimo procesas. Vertinant juose publikuojamos informacijos gausą ir kokybę, bei remiantis apklausos metu gautais respondentų duomenimis apie elektroninių šaltinių priskyrimą pagrindiniams, pagal juose skelbiamos informacijos išsamumą ir svarbą, bei naudojimosi jais dažnį, ši dvylikos elektroninių šaltinių klasifikacija dalijama į dvi mažesnes grupes: į 5 pagrindinius ir 7 papildomus elektrinius

informacijos šaltinius. Pagrindiniams informacijos šaltiniams priskiriamos *leidyklų svetainės, knygynų svetainės, knygų klubų svetainės, bibliotekų svetainės ir elektroninių knygų svetainės. Skaitmeninių leidinių svetainės, profesinių leidinių svetainės, rašytojų asmeninės svetainės, rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės, naujienų portalai, internetinės projektų svetainės ir reklaminė informacija elektroniniu paštu* priklauso papildomų elektroninių informacijos šaltinių grupei. Pastarajai grupei priklausantys elektroniniai informacijos šaltiniai apie išleistas knygas pasižymi įvairiapusiškesnio pobūdžio, ne itin koncentruota informacija ir dažnai nevieninga jos elementų pateikimo struktūra.

Publikuojamos informacijos kokybės ir gausos atžvilgiu, išsamiausiai informacijos apie išleistas knygas elektroniniais šaltiniais galima laikyti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos leidyklų, knygynų, knygų klubų, bibliotekų ir elektroninių knygų svetainės, kitaip tariant, pagrindinius elektroninius informacijos šaltinius. Tai lemia šias svetaines turinčių ir administruojančių įstaigų populiarumas ir svarba visuomenėje, pavyzdžiui: bibliotekų lankomumas, naujų knygų leidyba, knygų pasiūla ir pardavimas, neatsiejami ir reklamos tikslai, nes elektroniniuose šaltiniuose publikuojant informaciją siekiama ne tik informuoti visuomenę apie išleistas knygas, bet kartu jas reklamuoti, didinti paklausą ir pardavimų mastą. Kituose elektroniniuose šaltiniuose publikuojama ne tokia išsami, labiau koncentruota, glaustesnė ir įvairiapusiškesnė informacija apie išleistas knygas – akcentuojami tik svarbiausi ir greitai suvokiami duomenys, pavyzdžiui: autorius, knygos pavadinimas, trumpa anotacija, papildomos pastabos.

Atlikus informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių turinio analizę, galima išskirti elektroniniams šaltiniams būdingus privalumus, kurie yra svarbūs informacija suinteresuotiems interneto vartotojams: nuolatinis informacijos atnaujinimas; laisva prieiga, neribotas laikas ir vieta; susitaupo informacijos paieškoms skiriamas laikas; būdinga gerai organizuota informacijos paieškos sistema, suteikta galimybė naudoti interaktyvias nuorodas, ieškoti informacijos pasitelkiant reikšminius žodžius; galimybė rasti pačius naujausius duomenis; talpumas – šaltiniuose pateikiama informacija apima didelį kiekį knygų; pateikiama pakankamai išsami informacija; publikuojama informacija patikrinta ir kritiškai įvertinta; suteikta galimybė parsisiųsti norimą informaciją; informacija prieinama nutolusiems vartotojams. Tačiau elektroniniai šaltiniai apie išleistas knygas turi ir tam tikrų trūkumų, tokių kaip: kai kuriais atvejais pateikiamos klaidingos nuorodos į kitus šaltinius; neretai reikalingas vartotojo mokestis už registraciją ir šaltinio naudojimąsi; kartais nestabili, greitai keičiama informacija; kalbos barjeras.

Kaip ir Lietuvos, Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose informacija apie išleistas knygas publikuojama pagal nevieningą informacijos pateikimo sistemą ir struktūrą, dažni leidinių klasifikacijų, publikuojamos informacijos kiekio, turinio struktūros ir vizualinio apipavidalinimo skirtumai skirtumai. Kadangi vieningos informacijos pateikimo sistemos tiek Lietuvoje, tiek

Didžiojoje Britanijoje nėra, buvo sudarytos dvi informacijos struktūros elementus apibendrinančios sistemos, iliustruojančios, kokia optimali informacija pateikiama Lietuvos ir Didžiosios Britanijos elektroniniuose šaltiniuose, tenkinanti besidominčiųjų knygomis informacijos poreikius. Sudarytos sistemos nurodo svarbiausius informacijos elementus, vyraujančią jų pateikimo seką bei abiem šalims būdingus skirtumus.

Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje yra daug įstaigų, organizacijų, pavienių asmenų, kurių svetainėse skelbiama informacija apie išleistas knygas, susijusi su jų veiklos sritimi ar mėgstamu užsiėmimu. Dažniausiai skelbiami išleistų, parduodamų ar recenzuojamų knygų sąrašai, rašytojų biografiniai duomenys, jų knygų bibliografiniai duomenys, pateikiamos trumpos rekomendacinio arba tikslinamojo pobūdžio anotacijos ar ištraukos iš pristatomų knygų. Be to, informacijos apie išleistas knygas elektroniniuose šaltiniuose dažnai skelbiama kritinė informacija: knygų kritikų apžvalgos, bene visada suteikiama galimybė įvertinti palikti komentarą ir diskutuoti interneto svetainių diskusijų forumuose, gausu papildomų interaktyvių nuorodų į susijusius šaltinius. Galima teigti, kad nepriklausoma nuomonė apie knygą, pareikšta autorių, kritikų, autoritetingų asmenų, gerbėjų ar kitų skaitytojų, paskleista per internetą, iš dalies formuoja skaitytojo nuomonę apie knygą paieškos procese ir netgi įtikina įsigyti.

Elektroniniai šaltiniai pastaruoju metu tampa viena iš svarbiausių informavimo priemonių. Todėl bibliotekoms, leidykloms, knygynams, elektroninių knygų pardavėjams, rašytojams ir kitiems išleistas knygas siūlantiesiems ar reklamuojantiems subjektams būtina ne tik patraukliai pristatyti ir taip reklamuoti knygas, bet ir pateikti kuo daugiau informacijos potencialiems skaitytojams ar knygų pirkėjams. Vis dažniau interneto vartotojai naudojami galimybe įsigyti knygą elektroniniu būdu, neišėinant iš namų, kartu gali pasidalyti nuomone apie knygas su kitais ar rasti reikiamos informacijos.

Dažniausiai informacija elektroniniuose šaltiniuose pateikiama išradingai ir originaliai, svetainės parengtos profesionaliai, stengiamasi patraukti svetainių lankytojų dėmesį, patenkinti jų siekį gauti naudingos informacijos apie knygas, taip plėtojant tarptautinius informacijos mainus. Svetainių techninio parengimo ir publikuojamos informacijos gausos atžvilgiu, Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroniniai šaltiniai yra pranašesni, palyginus juos su Lietuvos elektroniniais šaltiniais ir jų apipavidalinimu. Įvairialypės informacijos gausą ir jos pateikimo patrauklumą lemia tai, kad Didžiosios Britanijos knygų rinkos ir leidybos industrijos sistema yra žymiai geriau išvystyta nei Lietuvoje, susiformavę ryškesni visuomenės skaitymo įpročiai, akivaizdus elektroninių knygų ir leidinių populiarumas.

Atlikta kokybinė Lietuvos ir Didžiosios Britanijos informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių turinio analizė bei apklausos metu gauti duomenys pagrindžia tokio pobūdžio šaltinių poreikį ir panaudos būtinybę. Taip pat nustatyta informacijos apie išleistas knygas

elektroninių šaltinių nauda knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams ir teigiamas jų požiūris apie elektroninius šaltinius ir juose publikuojamos informacijos apie išleistas knygas patikimumą, poreikį ir svarbą. Informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais naudojasi, galima sakyti, visi respondentai. Tačiau Didžiosios Britanijos šaltiniai nėra populiarūs, apie juos trūksta žinių, bene pagrindinis trukdis – kalbos barjeras, todėl ieškoma alternatyvų lietuvių kalba.

Analizės teiginius, išskiriant pagrindinius ir papildomus elektroninius informacijos šaltinius, pagrindžia respondentų pateikti duomenys apie tuos elektroninius šaltinius, kuriais jie dažniausiai naudojasi, reitinguoja pagal svarbą, publikuojamos informacijos gausą, kokybę ir patogumą naudotis. Respondentų pateikti duomenys atskleidžia vieningą nuomonę ir byloja apie teisingus analizės dalyje pateiktus teiginius.

Informacijos apie išleistas knygas, publikuojamos elektroniniuose šaltiniuose, aktualiausias rūšys yra kritinė, bibliografinė, faktografinė ir reklaminė informacija, o svarbiausi informacijos elementai yra: knygos autorius, pilnas knygos pavadinimas, trumpa knygos anotacija, vidutinė knygos kaina, leidykla ir išleidimo metai, knygos viršelio nuotrauka ir galimybė jį padidinti, bei knygos poligrafinio apipavidalinimo ypatybės (apimtis, viršelis, formatas, įrišimo tipas). Mažiau svarbūs informacijos, susijusios su knygomis, aspektai yra: knygos ištrauka atsisiuntimui, knygos įvertinimų reitingas, diskusijų forumas, tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), interaktyvios nuorodos į susijusius šaltinius ir galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą.

Atlikus tyrimo metu gautų duomenų analizę, paaiškėjo, kaip respondentai vertina informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių teikiamus privalumus. Svarbiausiais buvo įvardinti šie: informacija, skelbiama elektroniniuose šaltiniuose neriboja susidomėjusio vartotojo buvimo vietos ir laiko, leidžia naudoti hiperteksto elementus, pakankamai lengvai atnaujinama, lengvai platinama, būdinga nesudėtinga paieškos sistema ir kitos teigiamos savybės. Tačiau dažniausiai jų informacijos paieškas apsunkina reikalingas vartotojo mokestis už naudojamą šaltiniu. Pabrėžtinas ir informacijos apie elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie išleistas knygas, trūkumas. Neretai interneto vartotojai nežino, kur galima rasti atitinkamos informacijos apie išleistas knygas. Kita vertus, informacijos apie išleistas knygas elektroniniai šaltiniai laikomi reikalingais ir, publikuojamos informacijos požiūriu, pakankamai patikimais. Jais dažniausiai naudojamosi ieškant informacijos, reikalingos laisvalaikiui ar studijų reikalams, bei kitiems poreikiams patenkinti.

Atlikus kokybinę informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių turinio analizę, įgyvendinus tyrimą ir apibendrinus apklausos metu gautus duomenis, pagrindusius analizės metu pateiktus teiginius, galima teigti, kad darbo pardžioje iškeltas tikslas pasiektas. Tiek Lietuvos, tiek Didžiosios Britanijos elektroniniai šaltiniai laikytini neatsiejama knygų rinkos informacinės sistemos dalimi, įgalinančia suinteresuotus interneto vartotojus greitai ir patogiai pasiekti

informaciją apie išleistas knygas. Lyginamoji analizė parodė, kad Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai – sėkmingas pavyzdys, kuris gali pasitarnauti ieškant idėjų, kaip tobulinti lietuviškus šaltinius ir juose publikuojamos informacijos pateikimą.

SUMMARY

By Sigita Smičiūtė

THE ELECTRONIC SOURCES OF INFORMATION ABOUT BOOKS IN LITHUANIA AND GREAT BRITAIN

Never before in Lithuania the electronic sources of information about books in Lithuania and Great Britain or related theme was analysed. This paper examines the electronic sources of information about books in Lithuania and Great Britain.

The object of the master's work is the electronic sources of Lithuania and Great Britain and the information about realised books which is published in them. The aim of this master's work is to analyse the information about realised books in electronic sources which were selected, also to evaluate it and compare by problematic aspects.

The main tasks of this paperwork are: to discuss about the contemporary situation of book market, which is inherent to Lithuania and Great Britain; to define the concept of electronic information sources; to divide electronic sources of information into the special groups and explore the electronic sources of information about books in Lithuania and Great Britain; to carry out the comprehensive qualitative analyse of content of the electronic sources of information about released books in Lithuania and Great Britain excluding the basic and additional electronic sources. The next step is to reveal the dominant features of these electronic sources: similarities and differences, advantages and disadvantages. Also, it is appropriate to create two systems, which summarise the structure of information published in electronic sources of information about released books in Lithuania and Great Britain. Finally, to carry out the questionnaire research trying to determine the benefit for internet users of electronic sources of information about books in Lithuania and Great Britain and to find out their attitude to it.

There were using some methods: the analysis of scientific literature and other repositories, the qualitative analyse of content of the electronic sources and questionnaire survey. Electronic documents were analysed in this master's work.

Previously, electronic sources were examined as a tool for the organization of library activities, research, without relating the information with the book. Thus there are demand for more comprehensive analysis of electronic sources and forms of information about released books published in them. The social, technological and economic changes in society stimulated the attention to this kind of information, which raised the need to provide that information about the books by freely accessible method.

Moreover, the information about the books, which is published in electronic sources relates to a successful activity's strategy of persons or institutions, which practise books publishing and distribution in order to promote the books or their authors. In consequence, using electronic sources provided information and rendering capabilities, the communication with society which is interest in books is proceed.

It is likely to expect that this paperwork could be useful for communication and information professionals, publishers and books distributors, who are trying to fixate themselves in electronic media, as well as library technicians and others who are interested in information about books, which is published in electronic sources in Lithuania and Great Britain.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. ABARIUS, Povilas. Elektroniniai informacijos šaltiniai ir galimybės juos naudoti elektroniniam mokymuisi. Iš *Informacijos mokslai*, 2009, nr. 48, p. 7–13. ISSN 1392–0561
2. *Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas* [interaktyvus]. Vilnius: Infostruktūra, 2001–2005 [žiūrėta 2010 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.likit.lt/frames/term_zod/zod_st.htm>.
3. ATKOČIŪNIENĖ, Zenona Ona. Informacijos išteklių samprata. Iš *Bibliotekininkystės ir informacijos studijų vadovas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009. 700 p. ISBN 978-9955-33-496-5.
4. ATKOČIŪNIENĖ, Zenona Ona. Informacijos ištekliai. Iš *Informatika*, 2000, t. 2 (36), p. 88–105. ISSN 0124-8639.
5. *Bibliographic Services: The British National Bibliography* [interaktyvus]. United Kingdom: The British Library [žiūrėta 2010 m. gruodžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/bibliographic/natbib.html>>.
6. BUIVYDIENĖ, Erika; ir ZINKEVIČIENĖ, Julija. Leidėjų profesinė spauda: samprata ir raidos tendencijos Lietuvoje. Iš *Knygotyra*, 2009, nr. 53, p. 147–164. ISSN 0204–2061.
7. CHOO, Chun Wei. *Information Management of the Intelligent Organization: the art of scanning the environment*. 3th end. Medford; New Jersey, 2002. 325 p. ISBN 1-5738-125-7.
8. CHOWDHURY, Gobinda G. *The internet and information retrieval research: a brief review*. In *Journal of Documentation* [interaktyvus]. 1999–2003. [žiūrėta 2010 m. gruodžio 10 d.]. Prieiga per internetą:<http://www.emeraldinsight.com_Insight_ViewContentServlet_Filename=_published_emeraldabstractionlyarticle_pdf_2780550205>.
9. ČESNAVIČIENĖ, Brigita. Elektroninių knygų tipologija. Iš *Informacijos mokslai*, 2000, t. 14, p. 88–94. ISSN 1392-0561.
10. *Electronic Information Resources* [interaktyvus]. Aberystwyth: University of Wales [žiūrėta 2010 m. lapkričio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aber.ac.uk/>>.
11. *Electronic Resource Handbook* [interaktyvus]. Michigan: Library of Michigan University, 1999 [žiūrėta 2010 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www-personal.umich.edu/~phodges/Handbook/index.html>>.
12. FISKE, John. *Įvadas į komunikacijos studijas*. Vilnius: Baltos lankos, 1998. 240 p. ISBN 9986-861-60-8.

13. *Getting started: Types of Information resources* [interaktyvus]. Illinois: Brookens Library University of Illinois at Springfield, 2006 [žiūrėta 2010 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://library.uis.edu/findinfo/types.html#type>>.
14. *Informatika* [interaktyvus]. Kauno technologijos universitetas, [žiūrėta 2010 m. spalio 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://distance.ktu.lt/kursai/informatika1/8/index.html>>.
15. KARDELIS, Kęstutis. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*: vadovėlis. Kaunas: Judex, 2002. 400 p. ISBN 9955-655-35-6.
16. KLIGIENĖ, Nerutė. Lietuvos kultūros paveldas skaitmeninėje terpėje. Iš *Informacijos mokslai*, 2004, nr. 31, p. 82–92. ISSN 1392-0561.
17. *Knygotyra*: vadovėlis. Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas, Knygotyros ir dokumentotyros institutas, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 334. ISBN 9986-19-928-X.
18. *Knygoje visas pasaulis* [interaktyvus]. Lietuvos leidėjų asociacija, [žiūrėta 2010 m. spalio 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lla.lt/uploads/documents/Knygoje_visaspasaulisl.pdf>.
19. *Knygų leidėjų bėdos skambės tarptautiniu lygiu* [interaktyvus]. Iš *Respublika*, 2010 [žiūrėta 2010 m. lapkričio 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/verslas/knygu_leideju_bedos_skambes_tarptautiniu_lygiu/>.
20. KOŽENIAUSKIENĖ, R. *Retorika: iškalbos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1999. 462 p. ISBN 5-420-01450-5.
21. *Literatūra ir leidyba* [interaktyvus]. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, [žiūrėta 2010 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lrkm.lt/go.php/lit/Literatura_ir_leidyba/202/6/174>.
22. *Lietuvos spaudos statistika, 2009* [interaktyvus]. Iš Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Bibliografijos ir knygotyros centras, [žiūrėta 2010 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lnb.lt/doc/bkc/statistika2009.pdf>>.
23. MATKEVIČIENĖ, R. *Verslo organizacijos informacinės aplinkos tyrimas*. Iš *Informacijos mokslai*, [interaktyvus]. 2007, nr. 41 [žiūrėta 2010 m. gruodžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Informacijos_mokslai/41/58-69.pdf>.
24. MEJER, Hester W. J. *The nature of information, and the effective use of information in rural development* [interaktyvus]. Information research, 2005, vol. 10, no 2 [žiūrėta 2010 lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://informationr.net/ir/10-2/paper214.html>>.
25. MISIŪNAS, Remigijus. *Leidyba ir platinimas*: mokomoji knyga. Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas, Knygotyros katedra, Vilnius, 2000. 179 p.
26. MISIŪNAS, Remigijus. *Knygų leidyba pasaulyje*. Vilnius: Versus aureus, 2003. 51 p. ISBN 9955-9613-3-3.

27. MISIŪNAS, Remigijus. *Leidyba Lietuvoje* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 m. spalio 29 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.culture.lt/daile/02\(1\)/ll.htm+knyg%C5%B3+rinka&hl=lt](http://www.culture.lt/daile/02(1)/ll.htm+knyg%C5%B3+rinka&hl=lt)>.
28. PALIULIS, Narimantas; CHLIVICKAS, Eugenijus; PABEDINSKAITĖ, Arnoldina. *Valdymas ir informacija*. Vilnius: Technika, 2004. 357 p. ISBN 9986-05-743-4.
29. PETRAUSKIENĖ, Žibutė. Elektroninė informacija ir žinių apie ją sklaida: VU bibliotekos pavyzdys, Iš *Knygotyra*, 2004, nr. 43, p. 137–144. ISSN 0204–2061.
30. PETRAUSKIENĖ, Žibutė. Elektroniniai ištekliai humanitarams. Iš *Knygotyra*, 2006, nr. 47, p. 221–242. ISSN 0204–2061.
31. PETRAUSKIENĖ, Žibutė. Elektroninių informacijos išteklių – licencijuojamų duomenų bazių – valdymas Lietuvos akademinėse bibliotekose: humanitarinių mokslų daktaro disertacija (06H). Vilnius, 2008, 253 p.
32. ŠARLAUSKIENĖ, Lina. Lietuvos elektroninių periodinių leidinių, platinamų per WWW, leidyba. Iš *Knygotyra*, 2000, nr. 36, p. 148–155. ISSN 0204–2061.
33. VAIŠVILIENĖ, Alina. Reklamos ir knygų verslo sąveika, Iš *Knygotyra*, 2009, nr. 53, p. 165–184. ISSN 0204–2061.
34. VARNIENĖ, Regina; ir VAŠKEVIČIENĖ, Aušra. Elektroninių išteklių leidyba ir ilgalaikis išsaugojimas. Iš *Bibliografija: mokslo darbai*, 2001, p. 39–48. ISSN 1392-1991.
35. ZINKEVIČIENĖ, Julija. Informacija apie knygas. Iš *Knygotyra: vadovėlis*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 201–222. ISBN 9986-19-928-X.

PRIEDAI

1 priedas. Nagrinėtų informacijos apie išleistas knygas elektroninių šaltinių sąrašas

Lietuvos elektroniniai šaltiniai	
1. Bibliotekų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.lnb.lt;• www.mb.vu.lt;• www.amb.lt.
2. Leidyklų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.almalittera.lt;• www.baltoslankos.lt;• www.aidai.lt.
3. Knygynų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.humanitas.lt;• www.books.lt;• www.pegasas.lt.
4. Knygų klubų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.knyguklubas.lt;• http://www.baltoslankos.lt/index.php?aux_page=aux8;• http://parduotuve.vz.lt/knygos/knygu_klubas/naujienos.
5. Skaitmeninių leidinių svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.culture.lt/lmenas;• http://sofa.neo.lt;• www.tekstai.lt;• www.skaityta.lt.
6. Elektroninių knygų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• http://www.skaitykle.lt;• http://www.elknygos.lt;• http://www.knygute.lt.
7. Rašytojų asmeninės svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none">• www.vladas.braziunas.net;

	<ul style="list-style-type: none"> • www.sigitasb.punskas.pl; • www.kestutisrastenis.puslapiai.lt; • www.erlickas.eu.
8. Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none"> • www.rasyk.lt; • www.skaityta.lt; • http://knygos.in; • www.hogvartsas.lt.
9. Naujienų portalai	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none"> • www.balsas.lt; • www.alfa.lt; • www.vtv.lt; • www.delfi.lt; • www.atn.lt; • www.bernardinai.lt.
10. Internetinės projektų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none"> • http://pirmojiknyga.mch.mii.lt; • www.skaitymometai.lt; • http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt; • www.booksfromlithuania.lt; • http://www.litexpo.lt/lt/main/fairs?ID=23507.
Didžiosios Britanijos elektroniniai šaltiniai	
1. Bibliotekų svetainės.	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none"> • www.bl.uk; • www.bodleian.ox.ac.uk; • www.lib.cam.ac.uk; • www.llgc.org.uk; • www.tcd.ie/Library; • www.nls.uk; • www.booksinprint.com.
2. Leidyklų svetainės	Prieigos per internetą: <ul style="list-style-type: none"> • www.harpercollins.com; • www.hodderheadline.com;

	<ul style="list-style-type: none"> • www.orionbooks.co.uk; • www.bloomsbury.com.
3. Knygynų svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.britishbookshops.co.uk; • www.whsmith.co.uk; • www.waterstones.com; • www.cooperdillon.com.
4. Knygų klubų svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.bca.co.uk; • www.tvbookclub.co.uk; • www.puffinbookclub.co.uk; • www.member.booksdirect.co.uk.
5. Skaitmeninių leidinių svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.zeroland.co.nz/literature_journals.html; • www.neonmagazine.co.uk; • www.writersnews.co.uk.
6. Profesinių leidinių svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.thebookseller.com; • www.the-tls.co.uk; • www.sfep.org.uk/pdocs/EM_JF07.pdf; • www.publishingnews.co.uk; • www.retail-week.com; • www.artreview.com; • www.bookmarketing.co.uk.
7. Elektroninių knygų svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.amazon.co.uk; • http://ebooks.whsmith.co.uk; • www.rbooks.co.uk.
8. Rašytojų asmeninės svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.irvinewelsh.net; • www.jilldawson.co.uk; • www.robinpilcher.co.uk; • www.melvinburgess.net;

	<ul style="list-style-type: none"> • www.jkrowling.com.
9. Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.harrypotterguide.co.uk; • www.dorislessing.org; • www.writewords.org.uk.
10. Naujienų portalai	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.guardian.co.uk; • www.newsnow.co.uk; • www.dailymail.co.uk; • http://news.sky.com.
11. Internetinės projektų svetainės	<p>Prieigos per internetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • www.londonbookfair.co.uk; • www.pbfa.org; • www.ciana.co.uk; • www.manchesterliteraturefestival.co.uk; • www.edbookfest.co.uk; • www.guildfordbookfestival.co.uk; • www.oxfordliteraryfestival.com.

2 priedas. Anketos pavyzdys

Internetinė anketos nuoroda: <http://www.publika.lt/apklausa-15-4cf4f05f716ae.html>

ANKETA

Elektroniniai šaltiniai apie išleistas knygas ir jų panaudojimas

Gerbiami kolegos, esu Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto leidybos studijų programos magistrantė. Rašau baigiamąjį magistro darbą, todėl Jūsų nuomonė labai svarbi. Tikiuosi, kad skirsite keletą minučių ir atsakysite į klausimus.

Spartus naujų technologijų vystymasis, interneto tinklo teikiamos lanksčios informacijos paieškos galimybės, duomenų ir informacijos skaitmeninimas knygų rinkos naujienomis besidomintiems žmonėms leidžia greitai ir patogiai susirasti reikalingos informacijos apie knygas.

Tyrimu siekiama nustatyti informacijos apie knygas elektroninių šaltinių naudą knygomis suinteresuotiems interneto vartotojams, taip pat išsiaiškinti vartotojų požiūrį į elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas – svarbus šių šaltinių panaudojimo aspektas.

Ši apklausa yra anoniminė. Gauti duomenys bus naudojami tik tyrimo tikslais.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

1) Informacijos apie išleistas knygas elektroniniai šaltiniai yra skirstomi į grupes pagal sukūrimo aplinkybes, informacijos tikslus ir pobūdį. Pažymėkite, Jūsų manymu, pagrindinius elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama informacija apie knygas.

(Galite pažymėti kelis variantus)

- Bibliotekų svetainės
- Leidyklų svetainės
- Knygynų svetainės
- Knygų klubų svetainės
- Skaitmeninių leidinių svetainės
- Profesinių leidinių svetainės
- Elektroninių knygų svetainės
- Rašytojų asmeninės svetainės
- Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės
- Naujienų portalai
- Internetinės projektų svetainės
- Reklaminė informacija elektroniniu paštu
- Kita:

2) Ar naudojate elektroniais šaltiniais, kuriuose publikuojama informacija apie knygas?

- Taip
- Ne

3) Kuriuose elektroniniuose šaltiniuose dažniausiai ieškote informacijos apie knygas?
(Galite pažymėti kelis variantus)

- Bibliotekų svetainėse
- Leidyklų svetainėse
- Knygynų svetainėse
- Knygų klubų svetainėse
- Skaitmeninių leidinių svetainėse
- Profesinių leidinių svetainėse
- Elektroninių knygų svetainėse
- Rašytojų asmeninėmis svetainėse
- Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainėse
- Naujienų portaluose
- Internetinėse projektų svetainėse
- Gaunate reklaminę informaciją elektroniniu paštu
- Kita:

4) Išskirkite, Jūsų manymu, geriausias ir, publikuojamos informacijos kokybės požiūriu, išsamiausias informacijos apie knygas elektroninius šaltinius.
(Galite pažymėti kelis variantus)

- Bibliotekų svetainės
- Leidyklų svetainės
- Knygynų svetainės
- Knygų klubų svetainės
- Skaitmeninių leidinių svetainės
- Profesinių leidinių svetainės
- Elektroninių knygų svetainės
- Rašytojų asmeninės svetainės
- Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės
- Naujienų portalai
- Internetinės projektų svetainės

- Reklaminiė informacija elektroniniu paštu
- Kita:

5) Įvardinkite konkrečius Jums žinomus informacijos apie knygas elektroninių šaltinių adresus, kuriais naudojate dažniausiai. Pavyzdžiui: lnb.lt, baltoslankos.lt, pegasas.eu, thebookseller.com, amazon.co.uk ir panašiai.

(Irašykite)

6) Ar naudojate Didžiosios Britanijos informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais?

(Jei naudojate, tai pažymėkite ir įvardinkite kelis variantus. Jei nesinaudojate, argumentuokite, kodėl?)

- Bibliotekų svetainės
- Leidyklų svetainės
- Knygynų svetainės
- Knygų klubų svetainės
- Skaitmeninių leidinių svetainės
- Profesinių leidinių svetainės
- Elektroninių knygų svetainės
- Rašytojų asmeninės svetainės
- Rašytojų ir knygų gerbėjų svetainės
- Naujienų portalai
- Internetinės projektų svetainės
- Reklaminiė informacija elektroniniu paštu
- Kita:
- Nesinaudoju, nes

7) Kuri informacijos rūšis, publikuojama informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose, Jus domina labiausiai?

(Galite pažymėti kelis variantus)

- Bibliografinė
- Faktografinė
- Adresinė
- Kritinė

- Reklaminė
- Kita:

8) Kurie informacijos aspektai, publikuojami informacijos apie knygas elektroniniuose šaltiniuose, Jūsų manymu, svarbiausi?

(Galite pažymėti kelis variantus)

- Informacija apie autorių (vardas, pavardė, trumpas dosjė)
- Pilnas knygos pavadinimas
- Knygos viršelio nuotrauka (galimybė jį padidinti)
- Leidykla ir išleidimo metai
- Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)
- Vidutinė knygos kaina
- Trumpa knygos anotacija
- Knygos poligrafinio apipavidalinimo ypatybės (apimtis, viršelis, formatas, įrišimo tipas)
- Knygos ištrauka atsisiuntimui
- Galimybė įvertinti knygą ir palikti komentarą;
- Knygos įvertinimų reitingas
- Diskusijų forumas
- Interaktyvios nuorodos į susijusius šaltinius
- Kita:

9) Kokius informacijos apie knygas elektroninių šaltinių privalumus išvelgiate?

(Galite pažymėti kelis variantus)

- Reguliariai ir nuolat atnaujinama informacija apie knygas
- Laisva prieiga, neribotas laikas ir vieta
- Susitaupo informacijos paieškai skirtas laikas
- Gerai organizuota informacijos paieškos sistema
- Galimybė rasti pačius naujausius duomenis
- Pateikiama pakankamai išsami informacija
- Publikuojama informacija patikrinta ir kritiškai įvertinta
- Galimybė parsisiųsti informaciją (katalogus, naujienlaiškius, ištraukas)
- Suteikta galimybė/prieiga prie kitų informacijos šaltinių (pateikiamos nuorodos)
- Informacija prieinama nutolusiems vartotojams
- Kita:

10) Kokius informacijos apie knygas elektroninių šaltinių trūkumus išvelgiate?

(Galite pažymėti kelis variantus)

- Publikuojama per mažai informacijos apie knygas
- Trūksta informacijos apie elektroninius šaltinius, kuriuose publikuojama aktuali informacija apie knygas
- Kai kuriais atvejais pateiktos klaidingos nuorodos į kitus šaltinius
- Reikalingas vartotojo mokestis už registraciją ir šaltinio naudojimąsi
- Kalbos barjeras naudojantis užsienio elektroniniais šaltiniais
- Kita:

11) Kokios informacijos apie knygas pasigendate elektroniniuose šaltiniuose?
(Irašykite)

12) Kaip manote, ar elektroniniuose šaltiniuose publikuojama informacija apie knygas yra patikima?
(Savo atsakymą trumpai pagrįskite)

- Taip
- Ne
- Nežinau
- Abejoju
- Pagrįskite savo atsakymą:

13) Ar informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai patenkina jūsų poreikius?

- Taip
- Ne
- Ne visai

14) Kaip manote, ar informacijos apie knygas elektroniniai šaltiniai reikalingi?
(Savo atsakymą trumpai pagrįskite)

- Taip
- Ne
- Nežinau
- Pagrįskite savo atsakymą:

15) Kaip dažnai naudojate informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais?

- Kelis kartus per dieną
- Kiekvieną dieną
- Kartą per savaitę

- Du kartus per savaitę
- Kelis kartus per mėnesį
- Rečiau nei kas mėnesį
- Visai nesinaudojate

16) Kiek laiko skiriate informacijos apie knygas paieškoms?

- Keletą minučių
- Valandą
- Kelias valandas
- Kita:

17) Kokiais tikslais naudojate informacijos apie knygas elektroniniais šaltiniais?

(Galite pažymėti kelis variantus arba įrašyti savo atsakymą)

- Ieškote atsitiktinės informacijos apie knygas
- Ieškote studijoms reikalingos informacijos apie knygas
- Ieškote darbui reikalingos informacijos apie knygas
- Ieškote laisvalaikiui reikalingos informacijos apie knygas
- Kita:

18) Jūsų lytis:

- Moteriškoji
- Vyriškoji

19) Studijų pakopa:

- Bakalauras
- Magistrantūra

20) Kursas:

- 1
- 2
- 3
- 4

Ačiū už atsakymus!